

EPIcenter

D E S E T L E T

Glasilo Posoškega razvojnega centra

letnik XI, št. 10, 2010

BOVEC, KOBARID, TOLMIN

ISSN 1581-6087

- Novo vodstvo PRC-ja
- Prejemniki nepovratnih sredstev za zaposlovanje in samozaposlovanje
- Lokalne volitve 2010
- Za občinskimi redarji je pestra poletna sezona
- Ivan Pregelj – malo znani izobraženec z Mosta
- Stoletni Špink

»Vete ka, gospa, ustrel'ite se ...«

V kraju, iz katerega prihajam, je na eni izmed osnovnih šol pred leti poučevala učiteljica, ki še vedno velja za »legendo«. Danes sicer že priletna gospa v pokoju je bila in ostaja vzor mnogim generacijam in živ primerek tistih pravih vzgojnih prijemov. Njene metode in vrednote so vredne učenja.

Nekoč se ji je pripetilo, da je k njej prišla mama njenega učenca. Nesrečna mati je bila vsa iz sebe, ker je njen odraščajoči sin postal povsem neobvladljiv. Pogovor je izzvenel bolj kot nekakšno zadnje upanje oziroma prošnja učiteljici, naj vendarle nekaj ukrene z njenim sinom, da se bo ta poboljšal; sama mu ni bila več kos. Pooblastila jo je za vse možne metode in načine, s katerimi naj bi po njenem mnenju stroka »ukrotila« njene neukročenca. Razredničarka jo je mirno poslušala do konca, nato pa izjavila: »Vete ka, gospa, ustrel'ite se ... Ker če se ne boste vi danes, vas bo vaš sin jutri.«

Sreča v nesreči je bila, da je to izjavila v času – ne vem natančno, ali je bilo to še v rajni Jugoslaviji ali morda na prehodu v samostojno Slovenijo –, ko smo ljudje kritike še sprejemali s tisto »dobro mero«, ki je dala človeku misliti in se je (recimo temu tako) posledično poboljšal. Danes je ta mera nekaj povsem druge-

ga. Ob kritiki, pa čeravno je ta izrečena z dobrimi nameni, se večina počuti tako ogroženo, da je ni več sposobna sprejeti. Celo nasprotno. Kritika oziroma opozarjanje na napake pri večini dvigne toliko prahu, polemik, zgražanja, obtožb in nemalekrat celo civilnih tožb, da kritik svoje mnenje raje zadrži zase, kot da bi se izpostavljal omenjenim neprijetnostim. Kljub temu kritik še zdaleč ne primanjkuje – sploh tistih negativnih. Prav nasprotno! Nenehno so prisotne, vendar se skrivajo za vogali, šepetajo za zaprtimi vrati in *kvan-tajo ob kafetih*. In, kar je najhuje, so navadno namenjene vsem drugim kot dotičnemu prejemniku.

Razumem sicer nelagodje, ko na svoj račun slišiš kakšno *pikro* – sploh, če veš, da je upravičena. Kdo pa si želi iz drugih ust poslušati o napakah, ki mu pritečejo? Najbrž res nihče. Se pa velja ob kritikah zamisliti. Razumem tudi to, da se vsakdo skuša braniti. Toda kakšna je cena te obrambe? Večina bo rekla, da je najbolje, da se ne vtikaš v tuje zadeve. Zagotovo na prvi pogled modra odločitev. Kaj pa, če gre za človeka, do katerega nisi ravnodušen? Za človeka, ki ti nekaj pomeni? Boš tudi takrat rekel, da to ni tvoja stvar? Mislim, da gre le za izgovor. Večina se

še vedno boji, da bo na račun konstruktivne kritike prikrajšana za novo delovno mesto, položaj, varnost, partnerja, ugled ... Vendar vam iz lastnih izkušenj pravim, da sem zaradi upravičenega opozarjanja oziroma kritike prej v plusu kot v minusu. Morda se sprva zdi, kot da izgubljaš v boju s pravico, vendar vedite, da te enkrat, ko se te ljudje navadijo, začnejo celo bolj ceniti. Vaše kritike in opozorila – če bodo na mestu in izražene v resnični želji po spremembi na bolje – bodo dobile na vrednosti. Sprva boste morda šokirali in kakšna kritika vas zna tepsti. Vendar nikar ne obupajte. Če boste še naprej opozarjali na napake z dobrimi nameni, vas bo okolica počasi začela dojemati kot osebo, ki »taka pač je«. Zamer bo čedalje manj, sčasoma pa vam bodo (sicer skrivoma) priznali, da imate hrbtenico, lastno pamet, dobro mero poguma in srčnosti.

Zato menim, da so dobronamerne pretehtane kritike in opozorila danes vrednota, ki jo je treba gojiti. Kajti le v primeru, če bomo na napake opozarjali, se jih bomo začeli zavedati. In ko se jih bomo zavedali, jih bomo lahko odpravili.

Tatjana Šalej Faletič,
glavna in odgovorna urednica

Številka vpisa v razvid medijev: 787
ISSN 1581-6087

Izdal in založil:
Posoški razvojni center
Trg svobode 2, 5222 Kobarid

Naslov:
Uredništvo EPIcentra
Padlih borcev 1b, 5220 Tolmin

Telefon:
05/38-41-510 (glavna urednica)
05/38-41-502 (pomočnica urednice)
05/38-41-500 (Posoški razvojni center)

Faks:
05/38-41-504

E-pošta:
epicenter@prc.si

Spletne strani:
www.prc.si/epicenter
(arhiv izdaj od leta 2003 dalje)

Glavna in odgovorna urednica:
Tatjana Šalej Faletič

Pomočnica urednice:
Mateja Kutin

Stalni sodelavci:
Pavel Četrtič, Špela Kranjc, Špela Mrak,
Damjana Teodorovič

Oglasno trženje:
05/38-41-502 (Mateja Kutin)
Cenik oglasov najdete na spletni strani.

Lektoriranje:
Polonca Kavčič, dr. Nataša Gliha Komac

Fotografija na naslovnici:
Dušan Čopi

Ilustracija:
Marko Podjavoršek

Oblikovanje in tehnična priprava:
Gaya Bratina-Jereb Cerkno

Tisk:
Atalanta Ema d.o.o.

Naklada:
7.400 izvodov

Vire navajamo po ISO standardu.

Distribucija:
Glasilo se brezplačno distribuira po vseh
gospodinjstvih Zgornjega Posočja.

Glasilo sofinancirajo:
Služba Vlade RS za lokalno samoupravo
in regionalno politiko ter Občina Bovec,
Občina Kobarid in Občina Tolmin

Letnik XI, št. 10, 2010

Foto: Vivid Pixels – Fotolia.com

Iz vsebine

- 4 PRC-jeva oglasna deska
- 7 Novo vodstvo PRC-ja:
Taktirka začasno v rokah
Pirihove
- 9 Soča 2010: Znani
prejemniki nepovratnih
sredstev za zaposlovanje
in samozaposlovanje
- 10 Lokalne volitve 2010
Iz občinskih uprav
- 12 Občina Bovec
- 15 Občina Kobarid
- 19 Občina Tolmin
- 24 Pred našim pragom: Za
občinskimi redarji je pestra
poletna sezona
- 26 Izjemna drevesa v Posočju
(7): Tujerodne vrste in
drevesa posebnih oblik
- 28 Moč besede: Ivan Pregelj
- 30 Pustili so svoj pečat:
Stoletni Špink
- 31 Osnovnošolci in ekološko
kmetovanje: Za bolj zdravo
življenje
- 32 Uokvirili smo Rada Fona:
Kadar v duši sije sonce ... riše
- 33 Naj odmeva ...:
Salamandra Salamandra
- 34 Azijatmin (5):
Dobrodošli v Pakistanu
- 36 Zemljepisna imena iz
etimološkega slovarja:
Č: Čadrg in Čedad
- 36 Opažanja
- 37 EPIjeva knjižna polica
- 38 Na krožniku: Pečena
jagnječja krača s polentnim
narastkom s sirom
- 38 EPI opozarja
- 40 Javni razpisi
- 42 Koledar prireditev

Ime mi je ...

V našem uredništvu bomo vse do konca tega leta zbirali vaše predloge za novo ime našega tiskanega periodičnega medija. Doslej smo prejeli že kar nekaj resnično privlačnih in zanimivih.

In kakšno ime pravzaprav iščemo? Takšno, da bi ljudje tudi zunaj meja Posočja natanko vedeli, katero območje pokrivamo. Poleg tega mora biti seveda izvirno in zanimivo.

Izmed prispelih glasovnic bomo ob zaključku zbiranja izžrebali deset tistih, ki bodo prejeli praktične nagrade.

Vaš EPIcenter

Tiskanemu periodičnemu mediju naj bo ime:

- 1) Posočnik
- 2) SOČAsnik
- 3) Posočasnik
- 4) Novi predlogi imena: _____

Predlagatelj (ime in priimek): _____

Naslov: _____

Telefon: _____

E-pošta: _____

Kuponček pošljite na naslov:

Uredništvo EPIcentra, Ulica padlih borcev 1b, 5220 Tolmin

Ponujamo možnost objave barvnih oglasov

Zakaj ne bi **EPIcenter vašega oglasa** ponesel
v vsa posoška gospodinjstva?

Vse o oglaševanju v našem glasilu z naklado 7.400 izvodov najdete na spletni strani www.prc.si/epicenter, lahko pa se obrnete tudi na Matejo Kutin (05/38-41-502, mateja.kutin@prc.si).

Posoški razvojni center, Trg svobode 2, 5222 Kobarid

POSTANITE NAROČNIK/-ICA e-EPIcentra

Vse, ki želite postati naročniki **e-EPIcentra**, vabimo, da nam na mateja.kutin@prc.si sporočite svoj e-naslov, na katerega vam bomo pošiljali povezavo na naše spletno glasilo.

Uredništvo

IZID NASLEDNJE ŠTEVILKE EPIcentra

Bralke in bralce obveščamo, da bo zadnja letošnja, dvojna številka **EPIcentra** predvidoma izšla **26. novembra 2010**. Vsi, ki boste v našem glasilu želeli objaviti kak prispevek, nam ga **do 8. novembra 2010** pošljite na e-naslov epicenter@prc.si. Neaktualnih vsebin in vsebin, ki jih bomo prejeli po tem datumu, žal ne bomo mogli upoštevati. Besedila naj ne bodo daljša od **2.000 znakov** (s presledki), saj le na tak način lahko zagotovimo objavo večjega števila vaših člankov. Več informacij glede objav najdete tudi na naši spletni strani www.prc.si/epicenter.

Uredništvo

Posoški razvojni center

PROSTO JE DELOVNO MESTO DIREKTORJA PRC – KMALU RAZPIS

Na 30. seji Sveta zavoda Posoški razvojni center (PRC), ki je bila 24. avgusta v Bovcu, so člani sveta soglasno sprejeli sklep, da se potrdi

objavo razpisa za prosto delovno mesto direktorja Posoškega razvojnega centra.

Ta se objavi po 24. oktobru oziroma
predvidoma 29. oktobra letos.

V tem času bo strokovna služba PRC-ja v sodelovanju s pravniki podrobneje definirala vsebino razpisa in jo še pred objavo posredovala svetu zavoda v potrditev. Na svoji zadnji seji pa so člani sveta soglasno sprejeli tudi sklep, da za vršilko dolžnosti direktorja javnega zavoda PRC imenujejo mag. Almiro Pirih, in sicer za obdobje od 1. oktobra do imenovanja novega direktorja oziroma največ do 31. marca 2011.

Želite biti pravočasno obveščeni o pričetku naših
izobraževalnih programov?

Naročite se na informator Za UK in UM.

PRIJAVNICA

Ime in priimek: _____

Naslov (kraj oz. ulica, hišna številka, pošta in poštna številka): _____

e-naslov (izpolnite, če želite informator prejemati po e-pošti): _____

Informator želim prejemati po: _____

- Klasični pošti • e-pošti

Prijavnico pošljite na naslov:
Posoški razvojni center,
Ulica padlih borcev 1b, 5220 Tolmin.

Izobraževanje starejših odraslih

KOPISTIKA

Se želite naučiti izdelovati kopije slik in fotografij z različnimi motivi?

Na prvi pogled se naloga res zdi brezupna, vendar boste ob pomoči učiteljice **Sonje Makuc** korak za korakom prišli do želenega izdelka. Naloge se lahko loti vsak – tudi če nimate nikakršnih izkušenj s slikarstvom. V okviru programa se boste namreč naučili graditi sliko postopoma, poleg tega pa boste spoznali še osnove mešanja barv in rokovanja s slikarskimi pripomočki.

Skupina: V skupino se lahko vključi 12 starejših odraslih. **Kdaj:** pričnemo v začetku novembra oziroma ko bo skupina polna. **Kje:** v Tolminu. **Trajanje:** 25 ur. **Prijave in dodatne informacije:** Patricija Rejec, telefon 05/38-41-506

Program je za udeležence brezplačen.

EKO BORZA

EKOborza deluje od začetka maja na spletni strani www.prc.si. Na njej poteka **prodaja in povpraševanje po ekoloških pridelkih, izdelkih in pripomočkih za ekološko kmetovanje**. Spletne strani obnavljamo vsak četrtek. Objavljamo stalno in trenutno ponudbo ter povpraševanje. Oglašujejo lahko izključno ekološke kmetije, ki imajo veljaven certifikat.

Oglase sprejemamo vsak četrtek od 8.00 do 12.00 na tel.: 05/38-41-508 ali na gsm: 031-409-012 (Peter Domevšček).

Izobraževanje starejših odraslih

ZA LJUBITELJE ŠPANSKEGA JEZIKA

Un, dos, tres ... Vamos!

Na začetnem tečaju boste osvojili osnove komuniciranja v španskem jeziku. Naučili se boste:

- predstaviti sebe, prijatelje, družino, • opisati svojo zunanost in karakter, • vprašati za uro in pomoč, v kolikor se izgubite v neznanem mestu, • rezervirati počitnice v Španiji ali kakšni drugi špansko govoreči deželi, • nakupovati.

Če bi se radi naučili več kot s pomočjo telenovel, se nam pridružite na naših popoldanskih siestah.

Skupina: V skupino se lahko vključi 12 starejših odraslih.

Kdaj: pričnemo takoj, ko bo skupina polna. **Kje:** v Tolminu.

Trajanje: 25 ur. **Prijave in dodatne informacije:** Patricija Rejec, telefon 05/38-41-506

Program je za udeležence brezplačen.

Posoški razvojni center

Center vseživljenjskega učenja

KAJ VAM NUDI TOČKA VSEŽIVLJENJSKEGA UČENJA?

- Samostojno učenje tujih jezikov (angleščine, italijanščine, nemščine, francoščine in španščine) s pomočjo PONS-ovih jezikovnih tečajev.

NOVO: MOŽNOST IZPOSOJE PONSOVIH TEČAJEV

- Samostojno učenje s pomočjo spletnih tečajev, ki so dosegljivi na portalu www.cvzu-vita.si. Trenutno so dostopne vsebine, ki pokrivajo računalniško področje. Omogočeno pa je tudi učenje in spoznavanje številnih drugih vsebin, npr.: poslovni načrt, osnove projektnega managementa, čustvena inteligenca pri vodenju ljudi in druge. Več si lahko preberete na www.cvzu-vita.si v rubriki Vsebine. Pokličite nas, da vam dodelimo uporabniško ime in geslo.

Urniki TVŽU

Tolmin: ponedeljek, torek in sreda od 8. do 15. ure

Prijava in informacije: Patricija Rejec, 05/38-41-506

Bovec: Po predhodnem dogovoru. Pokličite na tel. št.: 051-885-899.

Posoški razvojni center (PRC) vabi na

okroglo mizo

SOČA PO SOČI

5. november

Bovec (Stergulčeva hiša)

od 10. do 14. ure

Leto 2013, ko se zaključuje Razvojni program SOČA 2007–2013, se vse bolj bliža, zato bo Posoški razvojni center organiziral okroglo mizo o možnostih razvoja Posočja po izteku tega programa.

Organizatorji, predstavniki podjetij in mladi bodo spregovorili o dosedanjih izkušnjah z razvojnimi programom Soča, predvsem pa o možnostih razvoja Posočja in celotne regije po letih 2013. Okrogle mize se bo udeležil dr. **Henrik Gjerkeš**, minister odgovoren za lokalno samoupravo in regionalni razvoj, ki bo predstavil nov Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja in podelil nagrade za najboljša diplomsko delo na temo Posočja.

Prijave zbiramo do 2. novembra na telefonsko številko: 05/38-41-500 (Katja Kravanja) ali e-naslov: info@prc.si.

KAKO IZPLAČATI DOBIČEK LASTNIKOM PODJETJA? KATERI SO DRUGI CENEJŠI NAČINI PRENOSA SREDSTEV OBLIKOVANEGA DOBIČKA LASTNIKOM V ZASEBNO SFERO IN DAJATVE?

Dobiček lastnikov d. o. o., tj. fizičnih oseb, je ob izplačilu vedno 20 % obdavčen. Razpoložljiva sredstva oblikovanega dobička pa je mogoče izplačati tudi na druge načine, pri katerih je višina obdavčitve bistveno nižja od navedene stopnje davka. Jih poznate? Veste, kako izračunati višino kapitalnega dobička lastnikov fizičnih oseb ob odsvojitvi deleža podjetja? Kako izplačati dobiček lastnikom podjetja d. o. o.? Kateri so drugi cenejši načini prenosa sredstev oblikovanega dobička lastnikom v zasebno sfero in dajatve? Kako poteka prodaja lastniškega deleža ali celotnega podjetja? Kakšni so skrajšani postopki zapiranja podjetja d. o. o.? Kakšen je obračun dajatev?

Datum:

torek, 23. november 2010

Ura:

ob 16. uri
(trajanje seminarja: 5 šolskih ur)

Kraj:

Center Idrijske čipke (stara osnovna šola), Prelovčeva ulica 2, Idrija

Vsebina seminarja:

1. Izplačilo dobička lastnikom – sklepi družbenikov, obrazci in obdavčitev
2. Drugi možni načini izplačila dobička – odsvojitev, prodaja poslovnega deleža, praktični primer pogodbe in izračuni dajatev kapitalnega dobička
3. Kako prenesti/prodati nepremičnine iz d. o. o. lastnikom podjetja, načini poplačila kupnine iz dobička, izračuni dajatev

4. Poračuni obveznosti lastnikov do lastnega podjetja d. o. o. – kako jih izpeljemo na drugačen, cenejši način

5. Prodaja dela podjetja ali celotnega podjetja v lasti fizičnih oseb/občanov, kakšne so dajatve
6. Likvidacija podjetja d. o. o. po skrajšanem postopku, načini izplačila dobička, izračuni dajatev kapitalnega dobička

Na seminarju boste dobili odgovore na svoja vprašanja in gradivo s praktičnimi primeri izračuna dajatev.

Predavateljica bo posebno pozornost namenila aktualni temi, to je upokojitvi lastnikov s. p. in

d. o. o. po starem pokojninskem zakonu. Novi pokojninski zakon, ki bo po vsej verjetnosti pričel veljati naslednje leto, bo namreč podaljšal delovno dobo in starost za upokojitvev.

Predavateljica:

Milica Gostiša, svetovalka na področju davkov, financ in računovodstva, z bogatimi praktičnimi izkušnjami pri prenosih podjetij s. p., d. o. o. prodaji, odtujitvi deležev in likvidaciji, zapiranju d. o. o.

Delavnica je brezplačna.

Dodatne informacije:

Posoški razvojni center, Ul. padlih borcev 1b, 5220 Tolmin, telefon: 05/38-41-510

Javna agencija
Republike Slovenije
za podjetništvo
in tuje investicije

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA GOSPODARSTVO

Idrijsko -
Cerkljanska
razvojna
agencija
d.o.o. Idrija

Naložba v vašo prihodnost
OPERACIJO DELNO FINANCIRA EVROPSKA UNIJA
Evropski socialni sklad

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA JAVNO UPRAVO

Operacijo delno financirata Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada ter Ministrstvo za šolstvo in šport. Operacija se izvaja v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007–2013, razvojne prioritete: Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja; prednostne usmeritve: Izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi, temelječi na znanju.

POSTOJ, PRIJATELJ MOJ, NE HODI SAM V BOJ. NA PUM PRIJAVI SE, BOŠ VIDU, DA ŽIVLJENJE LEPO JE.

Ti še vedno ni jasno, kaj bi počel v življenju?
Se ti zdi, da si padel v črno luknjo, iz katere ni izhoda?
Imaš težave, pa ni nikogar, ki bi ti prislulnil?

Ni panike.

Zato smo mi tu. Da ti pomagamo splezati iz črne luknje, te poslušati, ko hočeš biti slišan, in ti pokazati, da imaš v življenju več možnosti.

OSNOVNI MENI BREZPLAČNIH DEJAVNOSTI NA PUM-u:

- pomoč pri učenju in opravljanju izpitov,
- pomoč pri iskanju zaposlitve,
- brezplačna potovanja v daljne dežele (potopisna predavanja),
- kuharska delavnica (še Jamie Oliver bi zavidal našim odličnim »atomskim muffinom«),

- šport in rekreacija (od vseh športov najraje igramo pikado),
- ustvarjalne in druge delavnice (kar koli te zanima ali bi rad počel, povej).

Program Projektno učenje za mlajše odrasle je **BREZPLAČEN**. Mladi, prijavljeni v evidenci brezposelnih oseb na Zavodu RS za zaposlovanje, pa imajo ob podpisu pogodbe o vključitvi v program PUM tudi pravico do žepnine in vračila potnih stroškov.

Če te zanima še kaj v zvezi s programom, načrti, urnikom, čimerkoli, nas pokliči na telefonsko številko **05/38-41-513**, piši na naš e-naslov: **pum@prc.si** ali nas med tednom obišči v prostorih Posoškega razvojnega centra (pri Brajdi), Ulica padlih borcev 1c, kadar koli med 8. in 15. uro.

Program PUM je 20. 9. odprl svoja vrata.
Pridruži se nam tudi ti.

Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja: Evropa investira v podeželje

Bogastvo podeželja ob smaragdni poti

LAS ZA RAZVOJ VABI NOVE ČLANE

Lokalna akcijska skupina LAS za razvoj vabi vse zainteresirane predstavnike zasebnega (posamezniki, društva ...), ekonomskega (podjetja, registrirane kmetije ...) ali javnega sektorja (zavodi ...),

ki želijo aktivno sodelovati pri uresničevanju zastavljenih ciljev trajnostnega in celovitega razvoja podeželja, da se brezplačno včlanijo v omenjeno skupino.

PRISTOPNA IZJAVA O ČLANSTVU LAS za razvoj

Ime in priimek: _____

Naziv ustanove ali organizacije: _____

Naslov: _____

Telefonska številka: _____

Elektronski naslov: _____

S podpisom potrjujem, da prostovoljno pristopam v Lokalno akcijsko skupino LAS za razvoj ter sprejemam pravice in dolžnosti iz Družbene pogodbe o delovanju lokalne akcijske skupine LAS za razvoj. S tem se obvezujem, da bom spoštoval/-a in deloval/-a v skladu z ustanovnim aktom LAS in drugimi predpisi družbene pogodbe LAS za razvoj za območje občin Tolmin, Kobarid, Bovec, Kanal ob Soči, Idrija, Cerklje na Krki, Trnovsko, Banjska planota v Mestni občini Nova Gorica.

Sodelovanje v LAS kot (obkroži):

- predstavnik organizacije
- posameznik – fizična oseba
- predstavnik kmetije
- predstavnik društva

• drugo (obrazložiti): _____

Kraj in datum: _____

Podpis: _____

Dovoljujem, da »LAS za razvoj« uporablja zgoraj navedene podatke izključno za potrebe vodenja evidence članstva in medsebojno obveščanje, dokler bom njen član/-ica.

Izpolnjeno prijavnico pošljite na naslov: Posoški razvojni center (LAS za razvoj), Ulica padlih borcev 1b, 5220 Tolmin.

Taktirka začasno v rokah Pirihove

Po tem, ko je mag. Roman Medved konec septembra predčasno zapustil mesto direktorja Posoškega razvojnega centra, je začasno vodstvo prevzela mag. Almira Pirih, ki smo jo doslej poznali kot vodjo področja razvoja človeških virov. Kot pravi, bo razpis za novega direktorja objavljen še letos. Povprašali smo jo, kakšne naloge in katere cilje si je zadala s prevzemom nove funkcije.

MAG. ALMIRA PIRIH je s 1. oktobrom prevzela začasno vodenje **Posoškega razvojnega centra**. Razpis za novega direktorja bo predvidoma objavljen konec oktobra. Pirihova bo funkcijo v. d. direktorja opravljala do nastopa novega direktorja, vendar največ do konca marca 2011. **Foto: Tatjana Šalej Faletić**

S 1. oktobrom ste nastopili mesto vršilke dolžnosti (v. d.) direktorja Posoškega razvojnega centra (op. ur.: v nadaljevanju PRC). Zakaj in kdo je sprejel odločitev, da se razpis za izbor novega direktorja ni objavil takoj ob odhodu prejšnjega? Do kdaj bo na čelu javnega zavoda v. d. direktorja?

Da se ne gre v javni razpis v času lokalnih volitev, je bila odločitev ustanoviteljic PRC-ja, to je občin Bovec, Kobarid in Tolmin. Po dokaj hitrem odhodu prejšnjega direktorja je tako ostala le možnost imenovanja vršilca dolžnosti. Po sklepu članov sveta zavoda bom to vlogo opravljala do nastopa novega direktorja oziroma največ do konca marca prihodnje leto. Javni razpis za direktorja bo objavljen konec oktobra.

Torej bo razpis objavljen še v letošnjem letu?

Da. Upamo, da bo tudi novi direktor izbran še letos. Na sejah svetov občin Bovec, Kobarid in Tolmin ga bodo potrjevali v začetku prihodnjega leta, ko bodo funkcije nastopili novi člani. V tem primeru bo imel PRC novega direktorja konec marca ali pa še prej.

Boste tudi vi kandidirali?

Ne, ne bom.

Kakšni so vaši načrti za vodenje PRC-ja v tem polletnem obdobju?

Izhajam iz dejstva, da je vizija PRC-ja postavljene

Utrinki

ZA BOLJŠE RAZVOJNE ODLOČITVE V ALPAH

Bovec – V Bruslju se vsako leto odvijajo Odprti dnevi, kjer mesta in regije predstavljajo svoje zamisli in dejavnosti. Hkrati po vsej Evropi potekajo številni dogodki, ki jih, da bi spodbudili razmišljanje in iskanje boljših rešitev v svojih okoljih, organizirajo lokalne, regionalne in državne administracije, razvojne agencije, univerze, gospodarska združenja ipd. Med te je sodila tudi konferenca z naslovom *Za boljše razvojne odločitve v Alpah*, ki jo je v Bovcu 14. oktobra organiziralo Ministrstvo za okolje in prostor.

Glavni poudarki konference so bili na prepletanju izzivov na območju Alp in možnostih, ki jih ponujajo programi mednarodnega sodelovanja. Tako v

predstavitvah kot v razpravi se je kot ena izmed glavnih težav pokazala odsotnost pokrajin v Sloveniji, saj je glavna projekta usmerjena na to ravno. Organizatorje je presenetila razmeroma slaba udeležba, saj ni bilo predstavnikov lokalnih skupnosti in drugih pomembnih nosilcev regionalnega razvoja. Konferenca se je končala z ugotovitvijo, da je medsektorsko sodelovanje pomembno tako na lokalni ravni kot tudi med ministrstvi, ki so geografsko zelo blizu, po vsebini in sodelovanju pa pogosto zelo narazen.

Besedilo in foto: **Miro Kristan**, vodja oddelka Okolje in prostor, Posoški razvojni center

ZA BOLJŠE RAZVOJNE ODLOČITVE V ALPAH – Organizatorje konference je presenetila razmeroma slaba udeležba, saj ni bilo predstavnikov lokalnih skupnosti in drugih pomembnih nosilcev regionalnega razvoja.

na. Mislim, da jo tudi zelo dobro uresničujemo, in s tem bomo nadaljevali. Izvajali bomo že utečene naloge. Naj izpostavim razvojni program Soča 2011, ki ga moramo pripraviti v prihodnjih tednih. Upamo, da ga bo **Vlada RS** sprejela še v letošnjem letu ali vsaj začetek prihodnjega leta. Šele po njegovem sprejemu lahko začnemo s pripravo javnih razpisov, za katere načrtujemo, da bi bili objavljeni v približno enakem obdobju kot letošnji, to je nekje konec februarja. Poleg tega izvajamo vrsto projektov na področju razvoja človeških virov in podeželja – v okviru LAS-a za razvoj – ter na področju okolja in prostora. Na področju razvoja človeških virov čakamo na rezultate javnega razpisa **Ministrstva za šolstvo in šport**, ki naj bi bili znani konec novembra. Prijavili smo veliko programov, od rezultatov pa je v dobršni meri odvisno tudi naše nadaljnje delo. Gre za programe usposabljanja, ki so namenjeni tukajšnjim prebivalcem. Ker je naš cilj približati vsebine čim širšemu krogu prebivalstva, smo jih zastavili tako, da jih bomo,

če pridobimo sredstva, izvajali v vseh treh posoških občinah: največ v Tolminu, veliko v Bovcu, kjer imamo svoje prostore, deloma pa tudi v Kobaridu. Poleg tega bomo skušali oblikovati še nekatere nove programe, predvsem na področju usposabljanja prebivalstva, kjer bi se povezovala različna področja PRC-ja; to so okolje in prostor, podjetništvo in človeški viri. O možnostih sodelovanja in pripravi manjših projektov na področju okolja in prostora se bomo pogovarjali z občinami. V tem polletnem obdobju se bomo prijavljali tudi na nove razpise.

Naša pot je načrtovana in gremo dalje po njej. Skladno s človeškimi viri in odprtimi možnostmi širimo polje našega delovanja in se utrjujemo v lokalnem okolju. Naše delo je namenjeno tukajšnjemu prebivalstvu, PRC pa opravlja tudi nekatere širše naloge, predvsem regijske. Z regijsko štipendijsko shemo smo po številu štipendistov drugi v Sloveniji. Računam, da bomo z letošnjim številom podeljenih štipendij – številka se bo giba-

la okoli 100 – v samem vrhu.

Ljudje pogosto sprašujejo, kaj bo s PRC-jem po letu 2013, misleč, da se financiramo zgolj s sredstvi, ki jih prinaša razvojni program Soča 2013. Program se bo leta 2013 zaključil, že zadnji dve leti pa se bodo sredstva precej znižala. Treba bi bilo poudariti, da ta program ni tisto, kar preživlja PRC.

Tako je. Sredstva, ki jih PRC pridobi za vodenje programa in njegovo promocijo, predstavljajo slabo desetino našega letnega proračuna. To je sicer naša stalnica, saj delamo na tem programu že od leta 2002. Vendar smo ves čas dolgoročno razmišljali in se nismo oklepali zgolj tega. Delo smo zastavljali tako, da smo pridobili vrsto projektov, ki se financirajo iz sredstev Evropske unije. Poudarjam, da ne gre za občinska ali državna sredstva, ki bi pomenila avtomatično financiranje. Naše delo sloni in bo slonelo na projektih. PRC bo svoj izziv iskal v novem *Zakonu o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja*, v katerem so kot posebna območja opredeljena obmejna območja. Upam, da bo tudi novi direktor v tem videl priložnost PRC-ja.

Naj vam na tem mestu zastavim še nekoliko bolj osebno vprašanje: kdo sploh je mag. Almira Pirih?

Marsikdo ve, da sem doma iz Stopnika. Živim sicer izven Posočja, vendar sem s srcem še vedno tu.

Almira je človek z veliko delovnimi izkušnjami na različnih področjih. Delala sem v javni upravi, deset let v manjšem podjetju, od leta 2001 pa sem zaposlena v razvojnih institucijah, predvsem na področju razvoja človeških virov. Zadnje leto delam tudi na področju gospodarstva, kjer povezujem in vodim projekt IN PRIME. Svoje poslanstvo vidim v razvojni funkciji. V svojih 30-letnih delovnih izkušnjah sem se na tak ali drugačen način vsekozi ukvarjala z razvojem. Razvoj je vedno izziv, ker vedno začenjaš nekaj na novo. Mislim, da sem tudi po naravi taka, da moram vedno početi nekaj novega, vedno začenjati nove stvari. Dosedanje delovno mesto mi je omogočilo, da smo v Posočje pripeljali veliko evropskih sredstev in tako zagotovili zaposlitev mladim z nedeficitarnimi poklici, ki bi verjetno drugače v naših krajih ne imeli možnosti zaposlitve. Mislim, da je to še ena moja osebna nota – ustvarjanje delovnih mest mi veliko pomeni. Izziv vidim v tem, da dajemo možnost mladim s tega območja, da se tukaj zaposlijo za daljši čas ali si vsaj pridobijo izkušnje.

Bi želeli še karkoli dodati?

Povabila bi vse, da se v čim večjem številu vključujejo v naše aktivnosti, ki jih izvajamo za ljudi. Veseli smo vsakega predloga, saj skušamo različne programe v čim večji meri prilagoditi potrebam prebivalstva in jih približati krajem bivanja. Programe, ki jih prebivalstvu nudimo brezplačno, financira Evropska unija in zato se moramo pri njihovem izvajanju držati pravil, ki jih v javnih razpisih za pridobitev sredstev postavi ministrstvo.

Pogovor pripravila: Mateja Kutin

Znani prejemniki nepovratnih sredstev za zaposlovanje in samozaposlovanje

V začetku oktobra so bili znani uradni rezultati zadnjega javnega razpisa, ki je bil v okviru razvojnega programa Soča 2010 konec februarja objavljen v Uradnem listu RS. Nepovratna sredstva, namenjena zaposlovanju in samozaposlovanju kadrov z najmanj srednješolsko izobrazbo, bo prejelo osem podjetij.

Podjetja z območja občin Bovec, Kobarid in Tolmin so lahko do 16. avgusta kandidirala na Javni razpis za spodbujanje zaposlovanja in samozaposlovanja kadrov z najmanj srednješolsko izobrazbo na območju občin Bovec, Kobarid in Tolmin v letu 2010. Nepovratna sredstva so namenjena sofinanciranju upravičenih stroškov dela (bruto plače) podjetjem in samostojnim podjetnikom za osebe, zaposlene za nedoločen čas in z najmanj srednješolsko izobrazbo, oziroma sofinanciranju

Rezultati Javnega razpisa za spodbujanje zaposlovanja in samozaposlovanja kadrov z najmanj srednješolsko izobrazbo na območju občin Bovec, Kobarid in Tolmin v letu 2010 so objavljeni na spletni strani Posoškega razvojnega centra (www.prc.si/razpisi/javni-razpisi-za-spodbujanje-zaposlovanja-samozaposlovanja-2010).

prispevkov za socialno varnost za zasebnike. Dodelijo se za obdobje dveh let (24 mesecev).

Na naslov *Službe Vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko* (SVLR) je do izteka roka prispelo 15 vlog. Vse formalno ustrezne vloge je strokovna komisija oce-

nila v skladu z merili, ki so bila objavljena v razpisu in razpisni dokumentaciji. Na osnovi popolnosti in kakovosti posameznih vlog (doseči so morale najmanj 51 točk) ter glede na razpoložljiva sredstva bo SVLR osmim podjetjem oziroma zasebnikom sofinancirala do 50 odstotkov

upravičenih stroškov plač oziroma prispevkov za socialno varnost za 13 zaposlenih za nedoločen čas, ki imajo najmanj srednješolsko izobrazbo. Delež delodajalca mora biti vsaj enak deležu dodeljene spodbude.

Razdelitev sredstev po občinah

Na razpisu sta bili uspešni dve podjetji iz občine Bovec, eno iz občine Kobarid ter pet podjetij in zasebnikov iz občine Tolmin. V občini Bovec bodo na novo zaposlili štiri osebe z najmanj srednješolsko izobrazbo, v občini Kobarid dve, v občini Tolmin pa sedem. V letošnjem letu bodo podjetja in zasebniki skupaj prejeli 16.704,76 evrov nepovratnih sredstev, v celotnem obdobju 24 mesecev pa 201.952,56 evrov.

Mateja Kutin

	Število podjetij oz. zasebnikov	Delež podjetij oz. zasebnikov (%)	Število novih zaposlitev	Delež novih zaposlitev (%)	Odobreno sofinanciranje (EUR)	Odobreno sofinanciranje (%)
občina Bovec	2	25,0	4	30,77	81.228,85	40,22
občina Kobarid	1	12,5	2	15,38	20.503,69	10,15
občina Tolmin	5	62,5	7	53,85	100.220,02	49,63
Skupaj	8	100,0	13	100,00	201.952,56	100,00

Preglednica: Prejemniki nepovratnih sredstev po občinah

Utrinki

OBČINE OB DENAR ZA INVESTICIJE?

Slovenija – Vlada je v Državni zbor (DZ) RS poslala predlog Zakona o interventnih ukrepih (ZIU) zaradi gospodarske krize, ki v 11. členu predloga določa: »Ne glede na drugi odstavek 21. člena Zakona o financiranju občin (Uradni list RS, št. 123/06 in 57/08) se del sredstev za sofinanciranje investicij občin iz prvega odstavka 21. člena navedenega zakona v letih 2011 in 2012 zagotavlja v višini štirih odstotkov skupne primerne porabe občin.«

Zakon o financiranju občin (ZFO-1) (Uradni list RS, št. 123/06 in 57/08) v drugem odstavku 21. člena določa, da se del sredstev za sofinanciranje investicij v lokalno javno infrastrukturo in investicij posebnega pomena za zadovoljevanje sku-

pnih potreb in interesov prebivalcev občine, ki so uvrščene v načrte razvojnih programov občinskih proračunov, občinam za vsako proračunsko leto zagotovi v višini šestih odstotkov skupne primerne porabe občin. Nadalje ZFO-1 v svojih prehodnih in končnih določbah v 39. členu določa prehodno obdobje, po katerem se občinam v letu 2011 sredstva za sofinanciranje investicij zagotavlja v višini petih odstotkov skupne primerne porabe, od leta 2012 dalje pa kot je določeno v 21. členu, torej v višini šestih odstotkov.

Na sestanku za usklajevanje višine povprečnine 16. septembra na Ministrstvu za finance so predstavniki lokalnih skupnosti predlagali, da se povprečnina – temeljni prihodek občin za izvrševanje z zakonom določenih nalog – zniža za slabih deset

evrov na prebivalca glede na prvotno predvideni znesek. Na sestanku je bila predlagana tudi rešitev, ki jo predvideva 11. člen predloga ZIU. Občine so omenjenemu predlogu ostro in odločno nasprotovale.

Zaradi trenutnega gospodarskega položaja bodo lokalne skupnosti utrpeli občutne finančne izgube in bo, če se uresniči napoved znižanja povprečnine za leto 2011, ogroženo tudi izvajanje zakonskih nalog. Skrajno nedopustno je, da država predstavnikov lokalnih skupnosti ne upošteva s pravo mero resnosti in odgovornosti. Samo v letošnjem letu je z zakoni različnih resornih ministrstev na občine prenesla veliko obveznosti, ne da bi jim zagotovila potrebna finančna sredstva. Tako je povzročila prezadolženost občin, ki ne zmorejo niti financiranja najosnovnejših de-

javnosti. Ob tem predlaga še občutno zmanjšanje investicijskih sredstev, kar vodi v neizogiben kolaps sistema lokalne samouprave.

V protest predvidenim spremembam in da bi se izognili dodatnemu poslabšanju že tako slabega finančnega stanja v slovenskih občinah, v Skupnosti občin Slovenije ostro protestiramo proti dodatnemu znižanju finančnih sredstev za investicije, ki v skladu z 21. členom ZFO-1 občinam pripadajo. Takšna rešitev je namreč za občine kot nosilke lokalnega razvoja nesprejemljiva. Skupnost občin Slovenije je v imenu svojih 166 članic na DZ RS in vse poslanke že naslovila odločen protest ter predlagala črtanje 11. člena predloga zakona.

Jasmina Vidmar, generalna sekretarka Skupnosti občin Slovenije

Bovčani in Tolminci v prvem krogu, Kobaridci v drugem

Slovenci smo po štirih letih v nedeljo, 10. oktobra, znova izbirali lokalno oblast. Na voliščih smo glasovali za kandidate za župane ter občinske svetnike in svetnice, obenem pa tudi za predstavnike v krajevnih skupnostih. Največ pozornosti so seveda tako kot drugod po državi tudi v Posočju pritegnile županske volitve. Medtem ko je bil zmagovalec v Bovcu in Tolminu znan že po prvem krogu, pa so morali v Kobaridu na volišča še enkrat. Poglejmo – v času zaključka redakcije – še neuradne izide.

Danijel Krivec se podaja v tretji zaporedni mandat

Volilna udeležba v dveh volilnih enotah (VE) v bovški občini je bila 57,5-odstotna. Volišča je obiskalo 1.636 od skupno 2.843 volilnih upravičencev, za njihove glasove pa so si prizadevali trije kandidati in ena kandidatka za župana oziroma županjo – samostojna kandidata **Siniša Germovšek** in **Samo Piuži**, dosedanji župan **Danijel Krivec**, kandidat Slovenske demokratske stranke (SDS), in kandidatka Zveze za Primorsko (ZZP) **Alenka Čopi**. Krivec je s slabimi 55 % presegel polovico oddanih glasov in tako se že po prvem krogu podaja v nov županski mandat. **Občino Bovec** bo v prihodnjih štirih letih vodil že tretjič zapored. Nekdanjega bovškega župana Germovška je volilo nekaj več kot 25 % volivcev, Čopijeva je zbrala slabih 14 % in Piuži dobrih 6 % glasov.

Največ članov v bovškem občinskem svetu bo imela SDS

Volivci in volivke so na glasovnicah za članstvo v občinskem svetu največkrat obkrožili kandidate, ki jih je predlagala **SDS**. Ti bodo v prihodnjem sklicu zasedali štiri od 12 sedežev, saj sta bila s preferenčnimi glasovi v VE Bovec izvoljena **Davor Gašperčič** in **Adis Hrovat**, v drugi VE, kamor sodijo vsa ostala naselja, pa **Danijel Krivec** in **Darko Čobec**. Ker bo Krivec opravljal funkcijo župana, bo svoje mesto v občinskem svetu prepustil **Mariji Kravanja**. Po dva mandata so dobili Demokratična stranka upokojencev Slovenije (DeSUS) in Socialni demokrati (SD). Med kandidati DeSUS-a je bila v prvi VE izvoljena **Breda Vencelj**, v drugi

Občinski svet Občine Bovec

Stranka/lista	VE 1	VE 2
SD		Valter Mlekuž, Iztok Kašca
ZZP		Darko Šuler
DeSUS	Breda Vencelj	Ivan Knez *
SDS	Davor Gašperčič Adis Hrovat	Darko Čobec Marija Kravanja (namesto Danijela Krivca)
LDS	Milan Jojić	
SMS – ZELENI	Tatjana Komac *	
Lista za Bovško	Uroš Sovdat *	

Opomba: * Izvoljen/a s preferenčnimi glasovi.

pa s preferenčnimi glasovi **Ivan Knez**. SD bo imela oba svoja predstavnika iz druge VE, in sicer **Valterja Mlekuža** in **Iztoka Kašca**. V prvi VE so bili izvoljeni še **Milan Jojić** (Liberalna demokracija Slovenije (LDS)) ter s preferenčnimi glasovi **Tatjana Komac** (Stranka mladih – zeleni Evrope (SMS – Zeleni)) in **Uroš Sovdat** (Lista za Bovško), v drugi volilni enoti pa **Darko Šuler** (ZZP).

V Kobaridu so v drugem krogu izvolili prvo županjo

Največja volilna udeležba v prvem krogu letošnjih lokalnih volitev je bila v občini Kobarid, kjer je od 3.701 volivca na volišča v treh VE prišlo kar dobrih 72 % volilnih upravičencev. Ti so lahko izbirali med sedmimi kandidati za župana oziroma županjo. Na glasovnicah so bili **Darja Hauptman** (SDS), samostojna kandidata **Darko Smrekar** in dosedanji župan

Robert Kavčič, nekdanji kobariški župan **Pavel Gregorčič** (ZZP), **Debra Von Kastelmur** (Stranka enakih možnosti Slovenije (SEM - SI)), **Danica Hrast** (SMS in LDS) in **Tomaž Vidrih** (Nova Slovenija – Krščanska ljudska stranka (NSi)). Ker nihče od kandidatov in kandidatki ni dosegel več kot polovice oddanih glasov, sta se Kavčič z osvojenimi 34 % glasov in drugouvrščena Hauptmanova z dobrimi 19 % glasov v nedeljo, 24. oktobra, pomerila v drugem krogu, ko so volivci na županski stolček za naslednja štiri leta posadili prvo kobariško županjo. Ta je na dan volitev zbrala 1.194 glasov in tako za 18 glasov premagala svojega protikandidata (po še neuradnih podatkih ob zaključku naše redakcije). O končnem številu prejetih glasov bo odločalo zadnjih šest, ki jih v naslednjih dneh pričakujejo po pošti, vendar pa ti končnega rezultata ne bodo spremenili. Sicer pa so se po prvem krogu

Utrinki

ŽE 20 LET POMAGAJO RAZVIJATI TURIZEM NA BOVŠKEM

Bovec – Od zamisli in ustanovitve družbe Soča rafting, d. o. o., katere namen je bil zapolniti poletno turistično ponudbo Bovca, je letos minilo 20 let. Moji predhodniki so tako razvili turistični produkt čolnarjenje na reki Soči. Sam sem v to zaplaval leta 2004, ko sem se odločil, da bom živel v Bovcu, čeprav so bili tedanji demografski trendi (žal so še vedno) zaskrbiljujoči. Takrat je naša družina od kolegov prevzela omenjeno podjetje in se dokončno odločila, da bomo pomagali pri razvoju bovškega turizma. V tem obdobju smo dosegli

19. EKOLOŠKI SPUST PO SOČI – Večina bi Sočo uporabila zgolj v tržne namene, le redki pa se zanjo zmenijo tudi po koncu sezone. Konkurenca med tistimi, ki ponujajo turistične storitve na Soči, je po mnenju direktorja Soča rafting **Gorana Kavsa** »preseгла mejo dobrega okusa«. Letošnje letne dovolilnice v Bovcu je prevzelo kar 27 podjetij iz Slovenije in tujine, vsaj enkrat toliko jih na Soči dela v glavni turistični sezoni. Foto: arhiv Soča rafting

Sestava Občinskega sveta Občine Kobarid

Stranka/lista	VE 1	VE 2	VE 3
ZZP			Pavel Gregorčič
SLS		Božica Špolad Žuber	
NSi			Pavel Sivec *
SDS	Edi Melinc ** Marjan Stres	Darko Rosič	Jernej Bric Bruno Grosar *
Lista Roberta Kavčiča	Ivan Ručna *	Marijan Čebokli *	
SMS - Zeleni		Danica Hrast	
SD + DeSUS	Branko Velišček	Pavel Tonkli	
Neodvisni kandidati Darko Smrekar - Smrk in prijatelji	Aleks Volarič		Marko Miklavič Darko Smrekar

Opomba: * Izvoljen/a s preferenčnimi glasovi.

** Po neuradnih podatkih zamenjava za izvoljeno Darjo Hauptman

županskih volitev na naslednjih mestih razvrstili Smrekar (dobrih 15 %), Hrastova (slabih 13 %), Gregorčič (dobrih 11 %), Vidrih (6 %) in Von Kastelmurjeva (dober odstotek glasov).

Kobariški občinski svet – skoraj tretjina SDS-ovcev

V 16-članskem kobariškem občinskem svetu bo v novem mandatu sedelo pet predstavnikov SDS-a. V prvi VE (obsega Kobarid, Trnovo ob Soči, Svino in Sužid) sta bila izvoljena Darja Hauptman in Marjan Stres. Iz druge VE (Breginjski kot) se je v občinski svet prebil Darko Rosič, v tretji VE (zajema livške in drežniške vasi ter preostala naselja v okolici Kobarida) pa je to uspelo Jerneju Bricu in s preferenčnimi glasovi še Brunu Grosarju. Tri člane v občinskem svetu bo imela lista Neodvisni kandidati Darko Smrekar - Smrk in prijatelji, in sicer Aleksa Volariča iz prve ter Marka Miklaviča in Darka Smrekarja iz tretje VE. Po dva man-

data sta si zagotovili skupna lista SD in DeSUS ter Lista Roberta Kavčiča. Prvo bosta zastopala Branko Velišček iz VE 1 in Pavel Tonkli iz VE 2, drugo pa, oba s preferenčnimi glasovi, Ivan Ručna iz VE 1 in Marijan Čebokli iz VE 2. Po enega predstavnika bodo imeli SMS - ZELENI (Danico Hrast iz druge VE), ZZP (Pavla Gregorčiča iz tretje VE), SLS (Božico Žuber Špolad iz druge VE) in NSi (s preferenčnimi glasovi Pavla Sivca iz tretje VE).

Dosedanju županu Urošu Brežanu v prvem krogu dobrih 70 %

V občini Tolmin je od skupno 9.888 volilnih upravičencev svoj glas oddala le dobra polovica oziroma 55,6 %. Za županski stolček se je potegovalo pet kandidatov: Sandi Mermolja (LDS), Friderik Lapanja (DeSUS), Jože Režonja (SD), Uroš Brežan (SMS - ZELENI, Slovenska ljudska stranka (SLS) in ZZP)) in Jožef Uršič (NSi). Že v prvem krogu voli-

tev je s slabimi 71 % premočno zmagal dosedanji župan Brežan, Režonja na drugem mestu je zbral skoraj 14 % glasov, tretji je bil Uršič s skoraj 8,5 %, četrti Mermolja s slabimi 4 %, Lapanji na petem mestu pa je svoj glas namenilo 3 % volivk in volivcev.

V tolminskem občinskem svetu z največ mandati SMS - ZELENI in SDS

Tako kot novi stari župan Brežan se je v vseh štirih VE na območju občine Tolmin dobro odrezala njegova SMS - ZELENI, saj bo v prihodnjem mandatu v tolminskem občinskem svetu sedelo kar šest svetnikov oziroma svetnic iz njihovih vrst: Maša Klavara in Borut Nikolaš iz VE Tolmin, Dragomir Rijavec in Dejan Testen iz VE Most na Soči, Matej Skočir iz VE Tolmin - okolica in Jernej Kenda iz VE Baška grapa/Šentviška planota. Kenda je bil tudi edini kandidat, ki je bil v občinski svet izvoljen na podlagi preferenčnih glasov. Pet od skupno 22 sedežev je pripadlo občinskemu od-

boru SDS - v VE Tolmin sta bila izvoljena Dani Oblak in Boris Velikonja, v preostalih treh VE pa Darjo Velušček, Matjaž Leban in Karel Laharnar. SD bo imela tri predstavnike - Jožeta Režonjo iz VE Tolmin, Nado Uršič iz VE Tolmin - okolica in Franc Ličerja iz VE Most na Soči. Dva občinska svetnika bosta iz vrst NSi - volivci in volivke v VE Tolmin so dovolj glasov namenili Cirilu Testenu, tisti v VE Tolmin - okolica pa Ivo Tuti. Z dvema predstavnikoma bodo na odločitve občinskega sveta poskušali vplivati tudi v SLS - v VE Tolmin - okolica je bil izvoljen Metod Fon, v VE Baška grapa/Šentviška planota pa nekdanji tolminski župan Ernest Kemperle. Prav tako bo dva člana v svetu imel DeSUS, in sicer Andreja Costantinija iz VE Tolmin in Friderika Lapanjo iz VE Most na Soči. V VE Baška grapa/Šentviška planota so volivci v občinski svet izvolili še Branka Kranjca iz ZZP in Tomaža Štenklerja iz LDS.

Špela Kranjc

Sestava Občinskega sveta Občine Tolmin

Stranka/lista	VE 1	VE 2	VE3	VE4
ZZP				Branko Kranjc
SDS	Danijel Oblak Boris Velikonja	Darjo Velušček	Matjaž Leban	Karlo Laharnar
N.Si	Ciril Testen	Ivo Tuta		
SMS - ZELENI	Maša Klavara Borut Nikolaš	Matej Skočir	Drago Rijavec Dejan Testen	Jernej Kenda *
DeSUS	Andrej Costantini		Friderik Lapanja	
SLS		Metod Fon		Ernest Kemperle
SD	Jože Režonja	Nada Uršič	Franc Ličer	
LDS				Tomaž Štenkler

Opomba: * Izvoljen/a s preferenčnimi glasovi.

Utrinki

zastavljene cilje: prenovili smo celostno podoba podjetja, odkupili poslovne prostore, vzpostavili logistično bazo, obnovili vozni park in odprli pet rednih delovnih mest. Uspeli smo v svojem lastnem produktu in hkrati dokazali, da zmoremo preživeti in delati v Bovcu, čeravno je tu podjetniška kultura na precej nižji ravni kot v drugih urbanih središčih. Ves čas smo imeli jasno začrtano strategijo in vizijo razvoja podjetja, s pomočjo katerih smo postali kakovosten poslovni partner in zanesljiv delodajalec.

Ugotavljamo, da je bila naša usmeritev pravilna. Bovec je postal eno izmed desetih najpomembnejših središč divjevodnih športov na svetu,

Soča rafting pa eno največjih podjetij v tovrstni dejavnosti v Sloveniji. Čeprav so bila poslovna leta zaradi naravnih nesreč včasih težka, ocenjujemo, da smo v svojem segmentu uspeli, saj po vseh teh letih še vedno obstajamo.

Sedanje stanje ni rožnato in nam zaradi sivega podjetniškega okolja eksistence ne zagotavlja več. Trg je preplavljen s ponudbo in briše se sled našega razvoja in ponudbe med takimi in drugačnimi konkurenti. Stvar je že presešla mero dobrega okusa, saj je letos letne dovolilnice v Bovcu prevzelo kar 27 podjetij iz Slovenije in tujine, vsaj še enkrat toliko pa jih dela na reki Soči v glavni turistični sezoni.

Letošnji poslovni rezultati so bili tako zaradi lokalnih in deloma globalnih težav slabši. Kljub temu zaključujemo jubilejno sezono z dvema dogodkoma: tradicionalnim 19. ekološkim spustom, ki smo ga organizirali sredi oktobra, in z zelo odmevnim dogodkom, ki smo ga 9. oktobra izvedli za svetovno multimedijško hišo Discovery, Discovery adventure challenge. Gre za logistično in organizacijsko zajeten dogodek, kjer se je 108 povabljenih tekmovalcev omenjene medijske hiše pomerilo v različnih dejavnostih: orientacijskem teku, hoji, čolnarjenju, soteskanju, kolesarstvu in strelstvu.

Goran Kavs, direktor Soča rafting

15. DRŽAVNO PRVENSTVO V STRIŽENJU OVC

Trenta - Čeprav se reja drobnice v Sloveniji v zadnjem času povečuje predvsem na račun reje mesnih pasem, na Primorskem še vedno prevladujejo mlečne pasme. Morda so prav zato 15. državno prvenstvo v striženju ovc organizatorji tokrat priredili na Logu v Trenti. Sredi septembra sta ga v želji, da se reja drobnice predstavi širši javnosti, organizirala revija Drobnica in Zveza društev rejcev drobnice Slovenije pod vodstvom Borisa Gabrijana. Pri organizaciji so jima na pomoč priskočili še Kmetijsko gospodarska zbornica Slovenije, Triglavski naro-

Občina Bovec

Na zadnji seji v sklicu so sprejeli rebalans letošnjega proračuna

Bovški občinski svetniki in svetnice so na svoji zadnji seji v prejšnjem sklicu, ki je bila 23. septembra, med drugim sprejeli tudi rebalans občinskega proračuna za leto 2010. Večjih razlik v primerjavi s pred tem sprejetim proračunom ni, nekoliko so se povečali le odhodki in s tem tudi proračunski primanjkljaj oziroma zadolženost **Občine Bovec**.

Kot je pojasnil župan **Danijel Krivec**, so se cene gradbenih storitev letos znižale in so bili zato nižji tudi izdatki za investicije, kar je omogočilo občini v proračun vključiti nove naložbe. Na drugi strani so morali pri nekaterih investicijah izvesti dodatna dela, kar je povečalo odhodkovno stran teh proračunskih postavk. Med sprva načrtovanimi naložbami so po Krivčevih besedah tudi takšne, ki jih letos ne bodo mogli izvesti, saj so zaradi vzporednih del odvisne od drugih (predvsem državnih) investicij, na katere pa občina nima vpliva.

Prihodkovna stran bovškega proračuna v višini 7,5 milijona evrov je sedaj od odhodkovne nižja za približno 300.000 evrov, kolikor tudi znaša zadolžitev občine. Pomembna

ODHODKI V REBALANSU LETOŠNJEGA PRORAČUNA so večji tudi zato, ker je občina odkupila komunalno infrastrukturo na vstopno-izstopnem mestu Boka. Foto: Špela Kranjc

sprememba v rebalansu proračuna je namreč nastala prav zaradi kredita **Razvojne zadruge Mangrt** za Hotel Šola v višini 170.000 evrov, ki ga je prevzela Občina Bovec. Ker za omejeni objekt v Logu pod Mangartom niso našli novega lastnika, kot je bilo mišljeno, zadruga tudi ni imela vira za odplačevanje kredita, je razložil Krivec. Občina je tako sedaj odkupila dodaten del stavbe, s čimer je postala njen večinski lastnik, odplačala

pa bo tudi preostanek kredita.

Odhodki v rebalansu letošnjega proračuna so večji tudi zato, ker je občina odkupila komunalno infrastrukturo na vstopno-izstopnem mestu Boka. Kot je bilo dogovorjeno, je investitor v tamkajšnji Penzion Boka, družba **PKG turizem in gostinstvo**, pri gradnji objekta uredil infrastrukturo zanj in za okolico. Več je parkirnih mest, uporabnikom vstopno-izstopnega mesta so namenjene doda-

tne sanitarije, vodovod in kanalizacija zadostujeta tudi potrebam bližnjih stanovanjskih hiš. Komunalno infrastrukturo je občina sicer nameravala odkupiti prihodnje leto, a ker je objekt Penzion Boka zaključen, so se to odločili vključiti v rebalans.

Za dodatne odhodke so med drugim poskrbeli še nakup računalniške opreme v E-šoli, asfaltiranje dostopne ceste Brdo, višja ponudba za gradnjo brvi Srpenica ter kanalizacijo, vodovod in čistilno napravo Žaga, gradnja dveh dodatnih krakov kanalizacije Plužna, preplastitev ceste Podklopca-Plužna po komunalni ureditvi, večji stroški pri rekonstrukciji in adaptaciji Kulturnega doma Bovec zaradi zagotovitve večje požarne varnosti v skladu z zakonodajo. V drugo leto je občina prenesla tako izgradnjo kanalizacije in vodovoda Rupa kot enako investicijo v Logu pod Mangartom.

Plužna z novim komunalnim omrežjem

Na Plužnih bodo kmalu zaključili s celovito ureditvijo komunalne infrastrukture, obenem pa bo **Občina Bovec** poskrbela še za ureditev trga ob vaški kašti. Tu bo domačinom na voljo prostor za druženje in morebi-

Utrinki

► dni park in Društvo rejcev drobnice Bovec.

V dveh kategorijah se je pomerilo 12 tekmovalcev: trije so ovce avtohtone bovške pasme frizirali z ročnimi, devet pa z električnimi škarjami. Sodniki so pri ocenjevanju upoštevali hitrost in kakovost striženja, eden od pomembnejših kriterijev pa je bilo ravnanje z živalmi. Novi državni prvak v striženju z električnim strojčkom je postal **Alojz Novak** iz Šentjerneja, ki je deset ovc ostrigel v 14 minutah in 26 sekundah. V striženju z ročnimi škarjami je zmagal **Andrej Škibin**, ki je za striženje treh ovc potreboval 16 minut in 39 sekund. Organizatorji so letos podelili še dve dodatni nagradi, in sicer priznanje za lepo ravnanje z ovcami, ki ga je prejel **David Ozebek** iz Cerknega,

15. DRŽAVNO PRVENSTVO V STRIŽENJU OVC – Sodniki so pri ocenjevanju upoštevali hitrost in kakovost striženja, eden od pomembnejših kriterijev pa je bil ravnanje z živalmi.

in priznanje za uspešno delo z mlajšimi predstavniki strižcev ovc, ki ga je dobil **Ron Metz** iz Pesnice.

Prireditve je obsegala tudi vrsto drugih zanimivosti, bolj ali manj povezanih z ovčerejo in kozjerejo. Vsak izmed približno dva tisoč obiskovalcev, kolikor se jih je zbralo na prireditvi, je lahko poskusil različne mlečne in mesne izdelke iz drobnice. Bovške kmečke žene so predstavile proces česanja ovčje volne, iz katere je najprej nastala nit, ki so jo na kolovratu spletle v klobce. Razstavljena so bili tudi volna in tradicionalni volneni izdelki. Organizirana je bila delavnica polstenja in ogled opreme za rejo drobnice. Na koncu so se obiskovalci lahko prepričali o zvestobi pastirskega psa, ki čuva svoj trop.

tne vaške prireditve.

Delavci podjetja **Vizing**, ki je bilo na javnem razpisu **Komunale Tolmin** izbrano za izvajalca del, so od spomladi zamenjali 210 metrov hidrantnega vodovodnega omrežja od starega vodohrana do sredine vasi. Cevi

2–6 bar, kot ga zahtevajo normativi. Z omenjenim ventilom namreč nadzirajo tlak iz novega vodohrana, ki bi bil sicer previsok za plužensko omrežje in bi zato na njem lahko povzročil poškodbe.

Vzporedno z obnovo dotrajanega

Zgornja trdnjava pod Predelom je lažje dostopna

Propadanje zgornje trdnjave pod Predelom bo v prihodnje počasnejše. Po dobrih treh mesecih so v drugi polovici avgusta zaključili z deli, v okviru katerih so uredili okolico

ruševine so vidne še danes. Po izgradnji utrdb v Klužah je predelska trdnjava izgubila svoj pomen, so jo pa med prvo svetovno vojno uporabljali za skladišče, bivališče delavcev in postajo poštnih golobov. Ker je Italijani niso obstreljevali, so se njeni

STARO VODOVODNO OMREŽJE NA PLUŽNIH je bilo dotrajano in poddimenzionirano, medtem ko kanalizacijskega omrežja vas sploh ni imela. **Foto: Dušan Čopi**

v starem vodovodu so bile namreč preozke in zato neustrezne. Poleg tega imajo Plužna po zaključku investicije 450 metrov novega sekundarnega vodovodnega omrežja za priključke, deset vodovodnih jaškov in tri nove hidrante. S tem so ustrezno uredili vodooskrbo vseh objektov v vasi. Kot je pojasnil **Davorin Sovdat** s Komunale Tolmin, imajo z vgradnjo reducirnega ventila sedaj vsa gospodinjstva zagotovljen delovni pritisk

in neustreznega vodovodnega omrežja so postavili tudi 250 metrov kanalizacijskega omrežja in revizijskih jaškov. Odvajanje meteoritnih in fekalnih voda namreč prej v vasi ni bilo urejeno. Kot so povedali na bovški občinski upravi, pa so v okviru zadnje, slabih 200.000 evrov vredne naložbe uredili tudi odvodnjavanje in z asfaltom prekrili 1.300 m² površin od starega vodohrana do že omenjenega vaškega trga.

DO ZGORNJE TRDNJAVE POD PREDELOM se po novem lahko povzpne po obnovljeni in nezahtevni pešpoti. **Foto: Dušan Čopi**

objekta in obnovili nekdanjo pristopno pot. **Občina Bovec** je investicija stala skoraj 50.000 evrov.

Utrdbo pod prelazom Predel je leta 1808 dal zgraditi avstrijski stotnik **Hermann von Hermannsdorf**. Njen glavni objekt je bila stražnica na pobočju nad cesto. Predel in trdnjavo pod njim so leto kasneje zavzeli Francozi, ki so leseni objekt porušili. Na njegovem mestu so leta 1848 Avstrijci sezidali nov objekt, katerega

zidovi ohranili vse do danes. Trdnjavo pod Predelom sestavljajo trdnjavi nad in pod opornim zidom državne ceste ter podzemni dostop med njima, spomenik Hermannu von Hermannsdorfu in padlim Hrvatoma ter grobnica vojakov, ki so padli v spopadu z Napoleonovo vojsko.

Že pred leti so zaščitili zidove spodnjega dela trdnjave ob državni cesti, v letošnjem projektu pa so želeli z ustreznimi ukrepi preprečiti nadaljnje

Utrinki

Vzporedno s tekmovanjem sta potekali še osma državna razstava ovc in koz ter prva državna razstava ovc bovške pasme. Devet najboljših rejcev drobnice je iz rok **Gregorja Pečlina** z Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano dobilo priznanja za dosežene rezultate pri rejci plemenskih koz ali ovc in za splošno urejenost kmetije. Med njimi sta bila tudi dva domačina, in sicer **Boštjan Mlekuž** iz Kala - Koritnice in **Roman Kavs** z Žage.

Besedilo in foto: **Damjana Teodorović**

MEDSE VABIJO PRIJATELJE ŽIVALI

Posočje – Društvo prijateljev živali Severne Primorske je ustanovila skupina prostovoljcev in prostovoljk

MLADA PODPORNICA IN POSVOJITELJA MIŠKE – Dva izmed najmlajših podpornikov društva in otroka posvojiteljev nekdanjega brezdomčka, muce Miška. Na sliki zgoraj: muc Sunny, ki s pomočjo društva išče dom. **Foto: Veronika Piccinini**

maja lani in deluje v dobro živali na celotnem severnem Primorskem in tudi

širše. Društvo je septembra dobilo posoško podružnico, ki je nastala ob prizadevanjih prostovoljke **Špela Oberstar**. Zaenkrat je članov še malo, zato Oberstarjeva k sodelovanju vabi vse: »Prostovoljci se nam lahko pridružijo kadar koli in vsaka pomoč je zaželena. Vesela bom vsake pošte, ki bo prišla na moj naslov spela@dpzivali.net.«

Tovrstna društva so neprofitne, nevladne, dobrodnele in prostovoljne organizacije, ki ljudi seznanjajo, kako pravilno ravnati z živalmi in kar najboljše zanje poskrbeti. Obenem jim svetujejo, kaj naj naredijo in na koga naj se obrnejo, ko najdejo zapuščeno, izgubljen, divjo, prostoživečo ali mrtvo žival. Kot pojasnjuje Oberstarjeva, je namen vseh društev prijateljev živali – in tudi poso-

propadanje zidov zgornjega dela objekta. Z vzdrževanjem nameravajo nadaljevati tudi v prihodnje. Doslej so v okolici trdnjave odstranili grmovje in odvečno drevje, obnovili pa so tudi odsek dostopne poti, ki je včasih služila kot dovoz do vhoda v utrdbo. Spodnji del poti so namreč uničili pri gradnji državne ceste proti Predelu, po obnovi pa se široka pešpot znova lepo odcepi od glavne ceste. Nekatera mesta v notranjosti zgornje trdnjave so zaradi neutrjenih zidov in padajočega kamenja še vedno nevarna, ponekod so na tleh tudi jame. Dokler ne bodo z dodatnimi ukrepi stanja izboljšali in ne bo varnost zadovoljiva, na bovški občini za obiskovalce napovedujejo omejen dostop.

Novi igralnici za dve skupini otrok

Z novim šolskim letom je bovški vrtec pridobil dve igralnici, sanitarije in kuhinjsko dvigalo. V zgornjem nadstropju stavbe na Ledinah, kjer je še do pomladi gostovala občinska uprava, so namreč med poletnimi počitnicami izvedli vsa potrebna dela, s katerimi so nekdanje pisarne preuredili v dodatne prostore vrtca. Tako sta v šolskem letu 2010/2011 svoje mesto v prvem nadstropju našli dve skupini starejših vrtičkarjev, v vsaki od dodatnih igralnic pa je prostora za 22 otrok. Nove so tudi sanitarije zanje, za zadostitev predpisom pa je morala **Občina Bovec** zagotoviti tudi kuhinjsko dvigalo, s katerim iz kuhinje v pritličju skupinama v prvem nadstropju dostavljajo malico in kosilo. Obenem so z dodatnimi

PRIDOBILI DVE IGRALNICI, SANITARIJE IN KUHINJSKO DVIGALO – Z novim šolskim letom sta se dve skupini starejših otrok v bovškem vrtcu razveselili novih igralnic. Foto: Dušan Čopi

vrati ta del zgornjega nadstropja ločili od dela stavbe, kjer ima svoje prostore **Glasbena šola Tolmin**. Preureditev prostorov je občino stala 27.500 evrov, postavitev dvigala pa še dodatnih 11.700 evrov.

Poleg tega so na občini poskrbeli še za večjo varnost šolskih otrok, saj so uredili tudi okolico šole sredi kraja. To so preplastili in z zaporami onemogočili vozilom dostop čisto do šole.

LAS Bovec za preprečevanje odvisnosti osnovnošolskih otrok

Občina Bovec je v začetku leta 2005 ustanovila **Lokalno akcijsko skupino (LAS) Bovec** za preprečevanje zasvojenosti, saj postajajo droge na Bovškem vedno večja težava. LAS Bovec deluje predvsem preventivno

– za otroke in mladostnike organizira različne tečaje, delavnice in druge akcije, s katerimi jim želi pokazati tudi drugačne možnosti preživljanja prostega časa. Odvrniti jih želi od drog, pa tudi od drugih oblik zasvojenosti, kot sta računalnik in televizija. Poleg takšnih programov, ki jih izvajajo v LAS-u, občina sofinancira tudi programe **Centra za socialno delo Tolmin**, ki izvaja programe za starše odvisnikov, in **OŠ Bovec**.

Občinski proračun namenja delovanju LAS-a v letošnjem letu dobrih 5.000 evrov, večino denarja pa so aktivisti že porabili, in sicer za organizacijo dejavnosti za zapolnitev prostega časa osnovnošolskih otrok. Tako so otroci lahko že v začetku leta obiskovali plavalni tečaj v Bovcu in dva smučarska tečaja na Kaninu. Med poletnimi počitnicami so se lah-

V SKLOPU BOJA PROTI DROGAM so člani LAS-a Bovec povabili na prireditev, na kateri je med drugim nastopil kantavtor **Adi Smolar**. Foto: Iris Stres

ko udeležili teniškega tečaja, že tretje leto zapored pa so v avgustu pripravili športne delavnice. Kot so povedali, je bil odziv otrok zelo velik, saj so delavnice v prvem tednu privabile povprečno po 16 otrok, v drugem tednu pa 23 otrok dnevno. Do konca leta je predvidenih še nekaj dejavnosti za otroke.

Obenem so člani LAS-a Bovec po hiteli in že 1. oktobra povabili na prireditev v sklopu novembrskega boja proti drogam. V bovškem kulturnem domu so nastopili **Adi Smolar**, gledališko predstavo **Katarina** je odigral **Teater za vse** z Jesenic, član tamkajšnje **skupnosti Žarek** pa je spregovoril o svoji poti v drogo in iz nje.

Strani Občine Bovec pripravila: **Špela Kranjc**

Utrinki

► ške podružnice – skrb za zaščito zdravja, življenja in dobrega počutja vsakršnih živali. Poudarja še, da njihov namen »ni reševanje problemov, temveč občanom pokazati pot, po kateri bodo vseeno morali sami«.

V zadnjem obdobju si po njenih besedah v severnoprimeškem društvu prizadevajo za zmanjšanje populacije prostoživečih in brezdomskih mačk. Tega se lotevajo z akcijami sterilizacij in kastracij, tistim mačkam, ki jih je mogoče socializirati, pa poiščejo varne domove. Zbirajo podatke o tem, kje se te mačke gibljejo, pa tudi informacije o primerih mučenja živali. Kot še zagotavljajo,

je vsaka žival, ki pride v njihove roke, deležna vse pozornosti, potrebne časa in denarja. Trenutno skupaj z drugimi slovenskimi društvi za zaščito živali pripravljajo tudi vseslovensko akcijo, ki bo ljudem zagotovila popust pri sterilizaciji in kastraciji njihovih ljubljencev.

Društvena dejavnost se financira s prostovoljnimi prispevki, članarinami, z donacijami in s prihodki od prodaje izdelkov. Med pomembnimi podporniki društva prijateljev živali so lokalne občine, veterinarske institucije, zavetišča za zapuščene živali, sorodna društva in širša javnost.

Špela Kranjc

OTROCI, KI RADI BEREJO, SO TUDI SICER BOLJ USPEŠNI

Zgornje Posočje – Otroci, ki radi berejo, so uspešni v šoli in v življenju. S temi besedami smo tudi letos nagovorili starše učencev tretjih razredov. Že peto leto zapored se je 2. oktobra, na svetovni dan otroka, začela akcija spodbujanja branja Moja knjižnica – Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin. Z njo želimo učence 3. razredov na območju občin Tolmin, Kobarid in Bovec spodbuditi k branju in rednemu obiskovanju knjižnice. Skupaj s starši ali sami bodo lahko obiskovali eno izmed naših knjižnic in si izbirali knjige po svojem okusu. Za vsakih pet prebranih knjig

bodo dobili mikavne nagrade. Sodelovanje v akciji se zaključí, ko preberejo 20 knjig, časa pa imajo do konca aprila. V Zgornjem Posočju v 3. razredih in kombiniranih razredih sedi v povprečju 200 učencev, od katerih se jih kar tri četrtine odloči za sodelovanje. Akcijo, s katero se sedaj že kar tradicionalno vsaka generacija tretješolcev na prijazen način spoznava s knjižnico in knjigami ter uspešno osvaja bralne navade, podpirajo vse tri posoške občine.

V tednu otroka, ko se akcija začne, vsako leto opozorimo starše na poseben pomen branja za otrokov emocionalni in spoznavni razvoj. Prav starši namreč lahko vplivajo na

Občina Kobarid

»Dobro smo gospodarili«

Dobrih štirinajst dni pred začetkom drugega kroga volitev se z županom **Robertom Kavčičem** nisva pogovarjala o njegovih predvolilnih obljubah, temveč o dogodkih in delu na občini. Kot vemo, občina Kobarid v oktobru praznuje svoj praznik in zato smo se, kot je to že naša ustaljena navada, tudi tokrat ustavili pri županu in ga povprašali, kaj vse je bilo v zadnjem letu storjenega.

Od zadnjega pogovora z vami za naš tiskani medij je minilo natanko leto dni. Takrat ste med drugim povedali, da – če citiram – »zaenkrat kar plavamo in nismo zadolženi, tako da bomo nekaj pustili za seboj naslednjemu sklicu«. Kakšno je finančno stanje Občine Kobarid letos?

Odlično je. Finančno stanje je v redu. Ta hip imamo približno 385.000 evrov dolgoročnih kreditnih obveznosti, kar znaša približno 85 evrov na prebivalca. Mislim, da je situacija v primerjavi z drugimi slovenskimi občinami odlična. Ni večjih težav in zato lahko rečem, da smo dobro gospodarili.

V prejšnji številki EPIcentra smo poročali, da kobariška občina postaja ekološko naprednejša tudi s pomočjo sončnih elektrarn v Breginju in v Robidišču. Na odprtju ste

KOBARIŠKI ŽUPAN ROBERT KAVČIČ je delo občinske uprave, občinskega sveta in nenazadnje tudi statutarne komisije ocenil s petico. **Foto: Tatjana Šalej Faletič**

napovedali odprtje še treh tovrstnih elektrarn ...

Ja, res je. Zaenkrat imamo podpisano pogodbo za še eno – to je telovadnica v Kobaridu. Zanj smo že podpisali aneks k pogodbi. Za preostali dve pa ta hip še ne vemo, ker čakamo, kaj bo prinesla nova uredba **Vlade RS**. Pristojno ministrstvo je namreč sprejelo uredbo, ki zmanjša subvencijo na odkupno ceno. Kot sem slišal iz medijev, so ugotovili, da ta denar ne ostane pri nas – za naš razvoj, ampak z njim kupujejo sončne celice v Nemčiji ali pa na Kitajskem in ga zato premalo ostane v naši državi. Zato pravim, da še ne

vemo, kako bo s tem. Ena zagotovo še bo, na sončni elektrarni na občinskih hlevih v Podbeli in Stanovišču pa bomo očitno morali še malo počakati.

Kako ocenjujete druge večje občinske razvojne projekte v preteklem letu?

Večina projektov je že končanih, le nekaj jih je še v zaključni fazi. V zadnjem letu smo končali kanalizacijo v Gregorčičevi in Manfredovi ulici (*op. uredništva: več o tem v prihodnji številki*) ter cesto v Ladra; to je približno pet kilometrov občinskih cest. Glede na to da je bilo slabo vreme,

ta hip končujemo z urejanjem ceste na relaciji Drežnica-Koseč, kjer je deloma vključen tudi vodovod. Končali smo z obnovo Zelene/Pepčeve hiše in občinske stavbe, končujemo pa še cesto v Podbeli in Stanovišču. Projektirali smo dom upokoencev, ki ima skoraj že gradbeno dovoljenje – le še par dni nam manjka, projektirali smo stanovanjski blok za 18 občinskih stanovanj, ki naj bi gradbeno dovoljenje dobil najkasneje do konca leta ... Tako da bomo v tem letu zaključili kar nekaj teh reči.

Kje bo stal nov stanovanjski blok?

Stal bo za kinodvorano. Tam je parkirni prostor, ki je skoraj neuporaben, zato smo se odločili, da to zemljišče namenimo raje za gradnjo. Na drugih občinskih parcelah so namreč igrala, nekje je parkirni prostor, pa tudi lastništvo je tako razdrobljeno. Čeprav bi bila morda na Volaričevi ulici res primernejša lokacija, že zaradi samega izgleda kraja, vendar je težko dobiti »pametno« stavbo za »pametno« ceno.

Za gradnjo bloka smo se odločili zato, ker smo na podlagi ankete ugotovili, da je želja občanov in mladih imeti v Kobaridu občinska stanovanja s subvencionirano najemnino – tu bi šli prek stanovanjskega sklada. Vedeti morate, da tega nismo delali kar na pamet. Kar se tiče občine – blok bi

Utrinki

oblikovanje in razvoj otrokovih bralnih sposobnosti. Po učnih načrtih devetletke naj bi učenci tretjih razredov ob zaključku šolskega leta osvojili bralne tehnike in prešli na samostojno branje. Bistven pogoj za razumevanje besedila je avtomatizacija bralnega procesa. Otrok se namreč težko osredotoči na vsebino besedila, vse dokler se muči s povezovanjem zlogov v besede. Strokovnjaki s področja branja ugotavljajo, da imajo otroci, ki ne zmorejo avtomatizirati branja, težave z razumevanjem učne snovi in posledično lahko slabši učni uspeh. Ker danes večino informacij še vedno pridobimo z branjem najrazličnejših medijev (časopisov, svetovnega spleta, podnapisov v filmih,

obrazcev, splošnih obvestil ...), imajo takšni otroci tudi kasneje v življenju lahko težave. Branja pa se otrok lahko nauči samo z glasnim branjem in zadostno količino prebranega besedila. Čeprav učiteljice v šoli otroke učijo pravilne bralne tehnike, pa večina otrok zgolj pri pouku ne more nabrati zadostne bralne kilometrine. Prav zato je v tem obdobju tako pomembna spodbuda staršev. Starši ▶

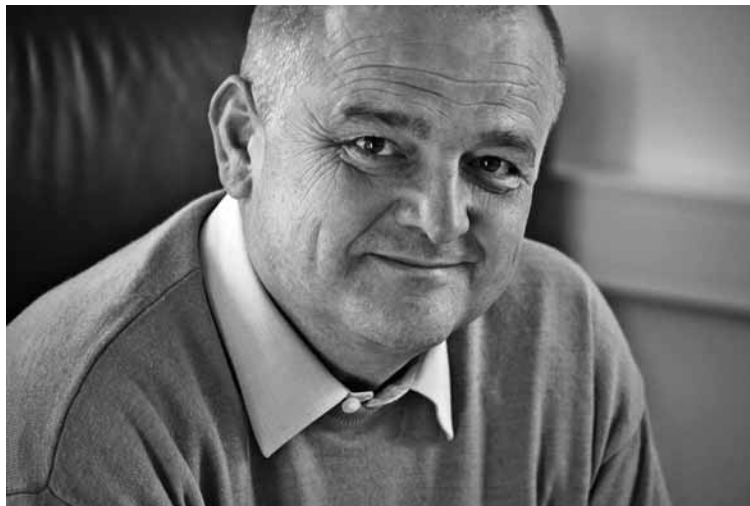
PRED ZAČETKOM AKCIJE MOJA KNJIŽNICA so knjižničarke obiskale učence tretjih razredov na šolah ali pa so tretješolci obiskali najbližjo knjižnico. Razdelili smo jim promocijsko gradivo, darilo in jim predstavili pravila sodelovanja. Na fotografiji so kobariški učenci 3. razreda na obisku v Knjižnici Kobarid. **Foto: arhiv Knjižnice Cirila Kosmača Tolmin**

raje gradili na manj poseljenih in obrobni lokacijah, kot so Borjana, drežniško ali na livškem. Ampak želje občanov so bile drugačne, kar je po eni strani razumljivo. Šola, vrtec, zdravstveni dom in številne druge javne institucije so tu, v Kobaridu.

Zaradi česa ste v preteklem letu poželi največ kritik in kje je bilo največ pohval?

Hja, zdaj moram tako reči. Moje delo ni ravno »sestavljeno« iz pohval (*smeh*). Kadar naredimo kaj dobrega, nas nobeden ne pohvali oziroma redki. Kritike pa seveda letijo. Na največ težav naletimo, ko dajemo oziroma umeščamo stvari v prostor – sploh ko gre za kako cesto ali kanalizacijo. Ljudje imajo to ali ono dodatno zahtevo. Radi rečejo: »*Ker se lih zdej dela ...*«. Vendar pozabljajo, da so sredstva pač omejena. Zato skušamo lokalno prebivalstvo že pri projektiranju potegniti zraven, da nam povedo svoje pripombe in želje.

Največ kritik je bilo po mojem mnenju – kar po pravici povedano – zaradi podražitev komunalnih storitev. To pa zato, ker so položnice bistveno višje; tega problema nima samo naša občina. Je pač tako, da smo bili ta ukrep prisiljeni sprejeti zaradi uredbe **Vlade RS**, ki nam pripisuje amortizacijo. Kot veste, imamo pri nas praktično novo kanalizacijo, kar dviguje vrednost. In višja kot je vrednot kanalizacije, višja je amortizacija – in višji je posledično račun. Tu je država žal dala vse v en koš. Treba je vedeti, da imamo 33 naselij, kar posledično predstavlja 33 vodo-

hranov, 33 tega in 33 drugega – to je drago. Če že imajo vsi po vrsti »velika usta«, kako je treba poseliti obrobje države, bi tu po mojem mnenju morali sprejeti bolj »pametno« uredbo. Res pa je, da če mi ne bi lani sprejeli tega – tu mislim zdaj kar na vse tri posoške občine – potem bi bila situacija letos še 30 procentov dražja. Z lanskim sprejetjem smo namreč lahko prikazali nižjo amortizacijo, zato je to. To se mi zdi, da je bilo v tem zadnjem letu najbolj neprijetno.

Kakšno je trenutno gospodarsko stanje v občini?

Mislim, da ni tako slabo, kot kaže trenutno državno povprečje (*op. uredništva: pokaže preglednico s podatki*). Pravzaprav imamo skupaj s Tolminom najmanjšo nezaposlenost in zato pademo pod državno poprečje. Pri nekaterih podjetjih imamo celo nekaj delovnih mest odprtih, ker delodajalci ne dobijo delavcev.

Je pa res treba vedeti še nekaj. Tu ni problem delovno mesto kot tako. Problem je dobiti ustrezno delovno mesto za mlad in izobražen kader, kot tudi bolje plačano delovno mesto za srednje izobražen kader. Plače so pri nas glavna težava. Ljudje mi pravijo: »*Kaj nam pomaga, če dobimo v nekem podjetju (da ne bom zdaj izpostavljal imena) 500 evrov neto, če pa lahko na Zavodu za zaposlovanje dobimo 350 evrov neto pomoči.*« To je tisto, kar je zelo nestimulativno. Pogovarjal sem se tudi s številnimi mladimi, ki bi sicer radi ostali v teh krajih, ampak spet tarnajo, »*zakaj bi delali tu, ko pa več kot 1.000 evrov tako ali tako ne bomo zaslužili.*«. Žal se pri nas točno ve, da je delovno mesto manj vredno kot v drugih večjih središčih, recimo v Novi Gorici,

Ljubljani ... Se pravi, da prednost, da visoko vredna delovna mesta sicer pri nas so, delodajalci s pridom izkoriščajo z izplačilom nizkih osebnih dohodkov. To je žal vsa znanost oziroma slika trenutnega gospodarskega stanja v naši občini.

Kakšne so glavne smernice nedavno sprejete strategije turističnega razvoja občine?

Ja, strategijo o razvoju turizma smo letos sprejeli skupaj z **Občino Tolmin**, ker imamo skupni LTO (*op. uredništva: lokalno turistično organizacijo*). Ugotavljali smo, da je turizem ena izmed panog, ki nam prinaša 25 odstotkov dohodka. Res ima tu malo večji delež **Aurora**, ampak je to vseeno velik dohodek.

Zaključili smo, da bi turizem skupaj s kmetijstvom pomagal vzpodbujati občane, ki imajo večji stanovanjski fond, da bi ta višek prostora oddajali oziroma spreminjali v turistične sobe. Tudi prek **Posoškega razvojnega centra** imamo vsako leto razpis za subvencioniranje turističnih postelj – tu bi jih sicer morali vsi skupaj še malo bolj vzpodbujati.

Ugotovili smo tudi, da bi poleg teh danosti, ki jih že imamo, rabili še en večji nastavitveni objekt, ker se s temi razdrobljenimi ponudbami, ki trenutno prevladujejo, ne moremo iti kongresnega turizma oziroma sprejeti obiskovalcev, ki se pripeljejo z avtobusi. Tako si ta hip ne moremo privoščiti ponudb agencij, če pa potem njihovih gostov ne moremo naseliti pod isto streho. Imamo namreč le en hotel, ki lahko sprejme avtobus obiskovalcev – in to je to. Res pa je, da je tak razdrobljen turizem manj nevaren za padce v turizmu.

Veliko se govori tudi o tako imenovanem zelenem turizmu.

Ja, to je glavno, kar vseskozi poudarjamo. Gre za zavezo, da se bomo šli **zeleni turizem**. Kaj to pomeni? To pomeni, da bomo na tej podlagi temeljito premislili, kakšne obrate bomo spuščali v to občino, saj želimo obdržati našo neokrnjeno naravo.

O podrobnejših načrtih za prihodnost ta hip težko govoriva, saj ne vemo, kdo bo v prihodnjih štirih letih sedel na županski stolček. Pa vendarle. Določeni dolgoročni cilji občine najbrž obstajajo.

Seveda. Občina ima svojo vizijo za naprej. Ima pripravljene projekte za skoraj cel mandat. Recimo dokončanje doma upokoјencev, ki je prvi projekt, ki ga bomo izvedli s pomočjo evropskih sredstev. Tu je potem vzpostavitev inkubatorja, ureditev ceste čez Božco, športno-kulturni objekt na drežniškem in še in še. Občina pa ima tudi določene obveznosti, ki jih mora zaključiti do leta 2017. Tak primer je opremljanje vseh oziroma večine naselij s čistilnimi napravami. Gre za velik projekt, ki bo zagotovo prioriteta – ne glede na to, kdo bo na vrhu. Vse to občina že ima. Zdaj pa bodo oziroma bomo na vrsti člani novo izvoljenega občinskega sveta, ki bodo/bomo morali dati svoje predvolilne obljube na mizo. In mislim, da se bo našlo vsaj deset skupnih točk, ki bi jih želeli uresničiti skupaj. Le dovolj volje rabimo.

Občina je pač tista, ki mora zagotavljati nemoteno delo na šolah, v vrtcih, skrbeti za osnovno infrastrukturo – tudi čistilne naprave ... Torej ne glede na to, kdo bo eventualno prišel za mano, bo imel »kaj potegniti iz predala«. V končni fazi je to tako, kot je bilo pri meni. Ko sem prišel pred štirimi leti na občino, nisem našel prazne omare. Ampak je bilo v pripravi nekaj projektov, ki smo jih morali končati. Če se ne začne takoj delati in če proračuna nimaš sprejete enkrat do konec marca, je tisto investicijsko leto izgubljeno.

Kako pa je s črpanjem evropskih sredstev?

Pri črpanju evropskih sredstev smo bili v tem mandatu zelo uspešni. Praktično smo dobili na vsak občinski evro, ki smo ga nekam vložili, en evro nepovratnih sredstev. Lahko rečem, da smo dejansko počrpali vse, kar smo lahko. Danes zato mirno trdim, da imamo ustrezno znanje in da lahko vse naredimo sami. Tu je vsakršen strah odveč.

Utrinki

- naj otroka spodbujajo in pomagajo pri začetnem branju. Poslušajo naj ga, ko jim glasno bere. Razložijo naj mu neznane besede, pazijo na pravilno izgovorjavo, sami naj otroku preberejo odlomek za spodbudo ter se o prebranem z njim pogovarjajo. Starši naj si za pomoč otroku pri branju vzamejo čas. Ko otrok osvoji tekoče branje in začne razumeti ter uživati ob prebranem, naj starši nikar ne prenehajo brati za lahko noč. Otroci ne uživajo samo v branju, ampak v topli čustveni vezi, v minutah, ki jih namenimo samo njemu. Akcija Moja knjižnica zagotovo ni čarobna formula, s katero bi vse otroke lahko navdušili za branje. Je pa koristna in prijetna pot, ki pelje v čudoviti svet domišljije.

Jožica Štendler, direktorica Knjižnice Cirila Kosmača Tolmin

V šoli je tako, da so učenci v prvi triadi ocenjeni z opisnimi ocenami, četrto leto pa že padajo številke. Kakšna bi bila vaša opisna in številčna ocena (od ena do pet) za delo občinske uprave in občinskega sveta v vaši županski prvi triadi oziroma v zadnjem letu?

Mislim, da so si uprava, občinski svet, ki je spremljal delo, in nenazadnje tudi statutarna komisija zaslužili čisto petico, kar se tiče učinkovitosti pri pripravi različnih papirkov, potrebne dokumentacije za razpise in sprejemanje sklepov itd. Mislim, da so vse tri omenjene institucije, ki sodijo pod okrilje občine, svoje delo naredile korektno, hitro in tudi strokovno. Računajte, da je imela statutarna komisija nekje od 105 do 110 odlokov ter sklepov – vse to smo sprejeli. Imeli smo približno 34 sej, kjer smo na vsaki seji obravnavali in sprejemali vsaj štiri take zadeve. To ni malo dela. Kot veste, smo v prostor »spravili« 55 projektov oziroma 55 večjih in manjših investicij, za katere je bilo treba pripraviti ustrezne papirje oziroma prijave, s katerimi jim potem sledi po strokovni plati. Sej veste, da tu ne gre v stilu »evo, tu imate denar, zdaj pa bomo naredili to in to«. Ne. Za vsako stvar posebej je treba poprej urediti kup papirja – sploh če želiš pridobiti dodata sredstva na kakem razpisu. Zato pravim, da je bilo to ogromno dela. Še enkrat poudarjam, da so si zaslužili pet.

Predlagam, da ob koncu tega najinega pogovora izkoristiva priložnost in oba, tako vi kot tudi jaz v imenu Občine Kobarid in v imenu EPIcentra, občankam in občanom kobariške občine voščiva ob njihovem praznovanju.

»Vsekakor. Vsem skupaj želim lepo in toplo jesen ter to, da se umirijo po teh volitvah in sprejmejo izvoljene za svoje predstavnike. Obenem iskreno čestitam tudi vsem letošnjim občinskim nagrajencem.«

Pogovor pripravila: **Tatjana Šalej Faletič**

Podelili letošnje občinske nagrade

Na slavnostni seji 15. oktobra je v Domu Andreja Manfrede župan Občine Kobarid **Robert Kavčič** podelil letošnje občinske nagrade. Plaketo je prejel **Klub malega nogometa Oplast Kobarid**, priznanja so dobili **Rado Rakušček**, **Jože Rakušček - Ton** ter **Anica** in **Franci Kurinčič**, denarno

NAGRAJENCI OBČINE KOBARID 2010 (iz leve proti desni): **Klub malega nogometa Oplast Kobarid** (zanj najmlajši predstavnik članske ekipe **Dani Vulikič**), **Rado Rakušček**, **Jože Rakušček - Ton**, **Franci Kurinčič** in **Anica Kurinčič** ter **Tekaški klub Kobarid** (zanj predsednik **Marjan Krajnik**). Foto: **Tatjana Šalej Faletič**

nagrado pa si je prislužil **Tekaški klub Kobarid**.

Plaketo Občine Kobarid je **Klub malega nogometa (KMN) Oplast Kobarid** prejel za dolgoletno in predano delo ter dosežene uspehe na področju malega nogometa. V letošnjem letu si je ekipa priigrala naziv državnih prvakov. Izjemni športni dogodek je navdušil ljubitelje malega nogometa, s ponosom pa navdal vse občanke in občane. Do uspeha sta jih pripeljali vztrajnost ter predanost klubu in športu, s katerim ekipa živi.

Uspeh, ki so ga dosegli letos pole-

ti, ni njihov edini dosežek. Zmage nizajo druga za drugo. V osmih letih, kar klub deluje, so igralci in vodstvo dosegli vse, kar se v slovenskem futsalu doseči da. Naslov državnih prvakov je fante ponesel na evropsko klubsko tekmovanje, od koder bomo o njih gotovo še slišali.

Za dobro delovanje širše skupnosti je v svojem okolju najbolj pomemben človek, ki je pripravljen prevzeti in nositi breme uspeha ali neuspeha. Takih ljudi ni malo. Mednje prav gotovo sodi **Rado Rakušček** iz Drežniških Raven, ki je za dolgoletno in

uspešno delo na področju širše družbene dejavnosti prejel priznanje Občine Kobarid. Za dobitnika priznanja so ga predlagala tri drežniška društva, kar je dokaz, da ga v domačem okolju zelo cenijo. V obrazložitvi so zapisali, da je prav, da vidimo delo »malih«, preprostih ljudi, ki so družbeno aktivni, in da jih znamo ceniti tako v ožjem kot tudi v širšem okolju. Rado dela dobro in z vso skromnostjo poskuša pomagati tam, kjer ga potrebujejo, ne da bi pričakoval besedo zahvale. Je človek z velikim srcem in neskončno predanostjo. Ak-

Utrinki

NE-ODVISEN.SI

Kobarid – Policisti Policijske postaje Bovec so v sredo, 6. oktobra, sodelovali pri projektu preventivne kampanje Ne-odvisen.si, ki jo vodi in koordinira Zavod7 iz Solkana. V prostorih OŠ Simona Gregorčiča v Kobaridu sta pri dejavnostih za učence poleg predstavnikov preventivne kampanje sodelovala pomočnik komandirja **Dušan Svetičič** in vodja policijskega okoliša **Franc Rihter** s Policijske postaje (PP) Bovec ter **Miha Kramli**, vodja Centra za zdravljenje odvisnosti Nova Gorica.

Dogodka se je udeležilo okoli 200 učencev od 4. do 9. razreda, ki so bili nad predstavljenimi temami navdušeni. Od policistov so slišali mnogo koristnih podatkov, na podlagi

PREVENTIVNA KAMPANJA NE-ODVISEN.SI – Policisti Policijske postaje Bovec so začetek oktobra med kobariškimi občani skušali zmanjšati tveganje za kakršno koli odvisnost (alkohol, droge, svetovni splet ipd.). Foto: **arhiv PU NG**

tiven je na različnih področjih, od planinstva do športa, v krajevni in vaški skupnosti.

Za dolgoletno, uspešno in predano delo pri Planinskem društvu (PD) Kobarid in Prostovoljnem gasilskem društvu (PGD) Kobarid je občinsko priznanje prejel **Jože Rakušček - Ton**. Član PD Kobarid je že od leta 1955. Ves čas je aktiven in srečujemo ga na planinskih poteh, ki so ga osvojile že kot mladega in nadobudnega fanta. V društvu je opravljal že veliko funkcij, od predsednika društva do člana upravnega odbora. Skrbel je tudi za najmlajše in svojo ljubezen do gora prenašal nanje. Ko je kočja na planini Kuhinja leta 1993 pogorela do tal, je bil prav Jože zaslužen, da so jo ponovno postavili. Tudi delo oskrbnika kočje mu ni tuje. Nešteto delovnih ur je daroval skupnosti, pa naj je bilo to v planinskem ali gasilskem društvu, ki prav tako zahteva visoko stopnjo humanosti in predanosti širši skupnosti.

Svojih 73 let je posvetil ljudem – ljudem v hribih in ljudem, ki so potrebovali pomoč gasilca. Pokončna drža in neusahljiva energija, še posebej pa popolna predanost sočloveku so kakovosti, zaradi katerih je Jože Rakušček - Ton prejel občinsko priznanje.

Priznanje Občine Kobarid sta za dolgoletno in uspešno delo na področju kmetijstva ter ohranjanja krajine prejela **Anica** in **Franc Kurinčič** iz Idrskega. Predlagatelj je v obrazložitvi zapisal, da bi lahko napisal knjigo o predanosti, ki sta jo nagrajenca

namenila delu na kmetiji, ki zahteva več kot celega človeka. Anica in Franc sta vztrajala in se prilagajala kmetiji. Življenje sta posvetila zemlji in živalim ter ohranjala kmetijstvo in krajino v najbolj žlahtnem pomenu besede.

Denarno nagrado Občine Kobarid je za uspešno in aktivno delo ter vključevanje mladih v športno aktivnost prejel **Tekaški klub (TK) Kobarid**, ki letos beleži 15-letnico delovanja. Člani se že od začetka udeležujejo najrazličnejših tekaških tekmovanj, od klasičnih disciplin do gorskih tekov, in zimskih aktivnosti, kot je smučarski tek. Dosegli so odlične rezultate; osvajali so naslove državnih prvakov, bili stalni člani državnih reprezentanc in krojili svetovni vrh v gorskih tekih. **Mitja Kosovelj**, član državne reprezentance, je tako npr. postal svetovni mladinski prvak v gorskem teku.

Hvalevredna je tudi skrb za športni podmladek. Mlajše kategorije tekmovalcev in tekmovalcev z rezultati dokazujejo, da se tekaških uspehov lahko nadejamo tudi v prihodnosti. Ne smemo pa prezreti niti veteranov TK Kobarid, ki s svojo predanostjo teku žanjejo uspehe doma in v tujini, tako v evropskem kot tudi v svetovnem merilu.

Aktivnosti Tekškega kluba Kobarid vključujejo tudi organizacijo tekaških prireditev, ki so v večini že prerasle v tradicionalne. Letošnja denarna nagrada je spodbuda za njihovo nadaljnje delo.

Po obrazložitvah povzela: **Mateja Kutin**

Sejem domače obrti v Kobaridu

V nedeljo, 3. oktobra, so **Turistična zveza Gornjega Posočja (TZGP)**, **Občina Kobarid** in **Ustanova Fundacija »Poti miru v Posočju«** na kobarškem trgu pripravile sejem domače obrti, starin ter kmetijskih in ekoloških proizvodov. Na sejmu se je predstavilo 17 ponudnikov iz Zgornjega Posočja, Gorenjske, Kanalske doline in Benečije. Popoldanski del prireditev so obogatili glasbeni skupini **Dednina** in **BK Evolution** ter **Peter della Bianca** s skupino.

Ob tej priložnosti je TZGP najlepšim turistično privlačnim krajem v Zgornjem Posočju podelila priznanja

za leto 2010, pri čemer so upoštevali tudi napredek v naselju. Priznanja in vrednosti bon za nakup sadik so tako letos prejeli: Bovec, Čezsoča, Gabrje, Idrsko, Koseč, Ponikve in Soča.

Celodnevna prireditev je bila zelo dobro obiskana; poleg domačinov in tradicionalnih nedeljskih obiskovalcev iz Italije, je bilo kar nekaj turistov iz drugih držav. Zadovoljni pa niso bili le organizatorji, temveč tudi ponudniki na stojnicah, saj je bilo precej povpraševanja in zanimanja. Vsi si želimo, da bi prireditev, ki smo se je lani udeležili prvič, postala tradicionalna.

Maša Klavara in **Jasmina Urbančič**, TZGP

SEJEM DOMAČE OBRTI, STARIN TER KMETIJSKIH IN EKOLOŠKIH PROIZVODOV so popestrili glasbeni skupini **Dednina** (na fotografiji) in **BK Evolution** ter **Peter della Bianca** s skupino. Foto: arhiv TZGP

Utrinki

► katerih bodo lahko zmanjšali tveganje za kakršno koli odvisnost (alkohol, droge, svetovni splet ipd.). Bovški policisti so učencem spregovorili o sprejemanju samega sebe, odgovornosti do sebe in drugih, kdo ti lahko pomaga oziroma kje lahko poiščeš pomoč od odvisnosti, o preživljanju prostega časa, negativnih posledicah, ki lahko nastanejo z odvisnostjo, odgovarjali pa so tudi na številna vprašanja. Poudarek je bil na odvisnostih od prepovedanih drog in alkohola ter na odvisnostih in nevarnostih, ki prežijo na spletnih straneh, saj te neposredno vplivajo na operativno problematiko policije. V večernih urah istega dne so v kobarškem kulturnem domu potekale še preventivne dejavnosti za odrasle.

sle. Policijo je zastopal komandir PP Bovec **Sejad Jušič**, sodelovala pa sta tudi **Vlasta Nussdorfer**, predsednica društva Beli obroč Slovenije (tj. društvo za pomoč žrtvam kaznivih dejanj), in prej omenjeni vodja Centra za zdravljenje odvisnosti. Srečanja se je udeležilo 96 občanov in občanov.

Komandir PP Bovec je ocenil, da je kampanja tako pri šolarjih kot pri drugih občanah dosegla svoj namen. Glede na številno publiko je sodelovanje policije s strokovnjaki pozitivno prispevalo k promociji policijskega dela, predvsem pa k osveščanju javnosti o pereči družbeni problematiki, kar različne odvisnosti gotovo so.

Dean Božnik, tiskovni predstavnik, Policijska uprava Nova Gorica

ŠTEVILNI PROJEKTI KOBARIŠKIH UČENCEV

Kobarid – Na OŠ Simona Gregorčiča smo tudi v to šolsko leto zakorakali vključeni v številne projekte – nekatere smo že izpeljali, druge bomo izvajali dalj časa. Za nami je Teden otroka, v sklopu katerega smo pripravili različne dejavnosti in prireditve. Tako so otroci v času od 4. do 8. oktobra na ustvarjalen način obravnavali letošnjo temo Mediji za bogatejše otroštvo in podajali svoja mnenja. Učenci četrtil in petih razredov so na tematski etnološki delavnici med drugim risali tudi panjske končnice, cel teden pa smo na šoli zbirali pisala za šolarje iz indijskega Puškarja, s katerimi šola sodeluje že nekaj let.

Izvedli smo še humanitarno akcijo, vezano na svetovni dan živali. Še pred zimo smo želeli za primorski zavetišči (v Vitovljah in Svetem Antonu) zbrati čim več pasje in mačje hrane, skodelic za hranjenje ali ovratnic, odvečnih brisač, rjuh in odej.

V sklopu projekta Ne-odvisen.si so si učenci prve triade ogledali predstavo Zarja in Svit, ostali so se udeležili srečanja s predstavitev strokovnjakov za preventivno dejavnost na področju zasvojenosti.

A to še zdaleč ni edini projekt šole. Z novim šolskim letom so se začeli izvajati številni projekti, ki potekajo skozi vse šolsko leto in v katere je vključena tudi OŠ Simona

Občina Tolmin

Prenova starega mestnega jedra Tolmina je nujna

Strategija prostorskega razvoja Slovenije navaja v odloku iz leta 2007 naslednja določila: »Prenova je oblika urbanističnega urejanja naselij, ki vključuje poleg prostorskih ciljev tudi možnosti za gospodarski razvoj, reševanje socialnih problemov in kakovostnejše bivanje ob upoštevanju potencialne ogroženosti in se izvaja v morfološko in funkcionalno zaokroženih območjih. S prenovo naselij, delov naselij ali posameznih stavb se ohranja in izboljšuje kakovost bivalnega okolja, vzpostavlja ponovno rabo opuščenih območij in sanira degradirana območja. Pri prenovi se kulturno dediščino obravnava sočasno ob upoštevanju njene ranljivosti.«

Delavnico, v sklopu katere so izvedli vrednotenje identitete obravnavanega območja – središča Tolmina, so predstavili 22. septembra v Tornijski dvorani **Krajevne skupnosti Tolmin**. Namen delavnice je bil ovrednotiti posamezne pomene (zgodovinski, prostorski, estetski, izobraževalni, družbeni, ekonomski) za sklope objektov in odprtih površin v jedru Tolmina ter na podlagi rezultatov oblikovati prioritete cilje prenove območja. Na delavnici smo sodelova-

REZULTATI DELAVNICE KAŽEJO NA VELIKO POTREBO PO PRENOVI STAREGA MESTNEGA JEDRA – tako oblikovno kot tudi vsebinsko, radikalnejši posegi v strukturo pa niso zaželeni. Foto: Carmen Leban

li strokovnjaki iz podjetja **Populus**, lokalni strokovnjaki in prebivalci, ki so se v velikem številu odzvali na vabilo. Rezultati so pokazali izrazito pozitivno identiteto objektov in površin v starem jedru, prav tako pa tudi posameznih evidenčnih enot v novjšem delu obravnavanega območja, ki izstopajo s svojo obliko ali namembnostjo. Evidenčnih enot, ki tako kazijo identiteto prostora, da bi jih bilo treba v celoti odstraniti, je malo. Re-

zultati delavnice kažejo na veliko potrebo po prenovi obstoječega stanja – tako oblikovno kot tudi vsebinsko, radikalnejši posegi v strukturo starega jedra pa niso zaželeni. Prebivalci so poleg vrednotenja podali zelo konkretne predloge za posege v prostor – od predloga rušitve objekta, zunanje ali vsebinske prenove do ohranjanja sedanjega stanja.

Delavnica, katere rezultati so v sklopu predstavitve dostopni na sple-

tni strani **Občine Tolmin**, predstavlja le del širše zastavljenega projekta, h kateremu je občina pristopila z namenom celovite prenove ne samo starega jedra temveč celotnega območja naselja. S projektom prenove bo možno dolgoročno zastaviti vizijo razvoja in obenem omogočiti črpanje finančnih sredstev iz različnih strukturnih skladov, ki podpirajo realizacijo ciljev.

Projektna naloga je razdeljena na več faz, in sicer:

- pilotni projekt *Strokovne analize in podlage za območje prenove mestnega jedra Tolmina* z delavnicami,
- obravnava celotnega mesta,
- implementacija rezultatov v prostorske dokumente občine,
- projektne naloge izvedbe celovite prenove z oceno potrebne projektna dokumentacije,
- investicijski predračuni in
- postopek izvajanja projektov.

Darja Marinček Prosenc, Populus

Zaradi popolne zapore so z deli končali pol leta prej

Veliko hude krvi je med posoškimimi vozniki oziroma predvsem avtoprevozniki povzročila popolna zapore ceste med Tolminom in Mostom na

Utrinki

PROJEKT NE-ODVIŠEN.SI – Učenci od 4. razreda dalje so se udeležili srečanja s strokovnjaki za preventivno dejavnost na področju zasvojenosti

Gregorčiča. Tako smo se vključili v mednarodni projekt EKOšola kot način življenja ter v projekt Turizmu pomaga lastna glava (naslov letošnje teme se glasi Imejmo se fajn – doživite naš kraj). Na vzgoji za mir temelji projekt Unesco šola (vključuje tudi razvoj šolstva po svetu), s projektom Rastem s knjigo spodbujamo branje, od novembra 2010 do aprila 2011 pa bo potekal projekt Pasavček. Poleg tega nas čakata še božično-novoletna delavnica in sejem.

Besedilo in foto: **N. K.**, OŠ Simona Gregorčiča Kobarid

GALERIJA POD KLJUČEM, ki je v preteklosti med posoškimi vozniki oziroma avtoprevozniki povzročala veliko hude krvi, je končana. Foto: Tatjana Šalej Faletič

Soči, ki jo je zaradi nevarnosti padanja kamenja med gradnjo galerije Pod Ključem odredil pristojni inšpektor. Vendar sta prav odločitev za popolno zaporo med 8. marcem in 26. majem ter uvedba dvoizmenskega dela v istem obdobju bistveno skrajšali čas gradbenih del, saj je izvajalec z njimi zaključil kar pol leta prej, kot je bilo sprva predvideno. Kot so nam povedali na **Direkciji RS za ceste** (DRSC), ki je bila tudi investitor, so delavci za izvedbo projekta Pod Ključem potrebovali natanko eno leto – od 31. avgusta lani do 31. avgusta letos.

»Celotna vrednost investicije, ki vključuje tudi pripravo projektne in investicijske dokumentacije, pridobivanje zemljišč, nadzor nad gradnjo, stroške informiranja in obveščanja v skladu s pravili, ki veljajo za projekte EU, je 2,58 milijona evrov,« pojasnjujejo na DRSC. Dodajajo še, da je 2,14 milijona evrov zneska odpadlo na izvedena dela. V njihovem okviru so zgradili 120 metrov dolgo galerijo, ki bo poslej udeležence v prometu na tem mestu ščitila pred padajočim kamenjem. Konstrukcija je armiranobetonska in razdeljena na štiri 30-metrse segmente, široka je 10,9–11,72 metra, vzpenja pa se 7,25 metra nad cesto. Zasip strehe galerije je izveden z avtohtonim materialom iz izkopa in zasajen z avtohtonim rastlinjem, medtem ko so stranski del zaradi pogleda na geološko zgradbo hribine izvedli na stebrih.

Na eni strani galerije je dva metra široka kolesarska steza, ki je konzolno vpeta v vzdolžno gredo in ločena od stebrov. Na začetku in koncu galerije se ta steza nadaljuje na dveh konzolnih objektih, namenjenih na-

vezavi na bodočo kolesarsko stezo od izvira do izliva reke Soče. Poleg zgrajene galerije s kolesarsko stezo so v okviru tega projekta obnovili tudi vozišče v skupni dolžini približno 330 metrov, še navajajo na DRSC.

Špela Kranjc

Razdelili so finančno pomoč za ohranjanje in razvoj kmetijstva ter podeželja v občini

Z Javnim razpisom o dodeljevanju pomoči za ohranjanje in razvoj kmetijstva ter podeželja v občini Tolmin v letu 2010, ki je bil odprt do 18. junija, je **Občina Tolmin** razpisala dobrih 34.000 evrov nepovratnih finančnih sredstev. Na razpis je skupaj prispelo 31 vlog, občinska komisija pa je sofinanciranje odobrila za vseh 28, ki so bile popolne.

Kmetijska gospodarstva lahko na ta razpis prijavijo projekte, ki se nanašajo na štiri ukrepe. Tako kot minula leta je največ vlog prispelo za sofinanciranje naložb znotraj prvega ukrepa *Posodabljanje kmetijskih gospodarstev*, ki pa združuje dva namena. Slabih 23.000 evrov je komisija razdelila med 18 naložb oziroma nakupov opreme, približno 2.500 evrov pa med pet naložb v urejanje pašnikov. Kot določa občinski pravilnik za dodeljevanje teh pomoči, v obeh primerih znesek sofinanciranja upravičenih stroškov ne sme preseči polovice predračunske vrednosti investicije, najvišji znesek, ki ga lahko kmetijsko gospodarstvo pridobi, pa znaša 3.500 evrov.

Na ukrep *Zagotavljanje tehnične podpore v kmetijskem sektorju* je si-

cer prispela ena vloga, vendar jo je komisija zavrgla in 2.000 evrov nerazdeljene razpisane pomoči prerazporedila na prvi ukrep, kjer je bilo prijav največ. Znotraj ukrepa *Naložbe za opravljanje dopolnilnih dejavnosti na kmetijah* so si štiri investicije razdelile skupno nekaj več kot 4.000 evrov, pri čemer delež sofinanciranja upravičenih stroškov prav tako ni smel preseči 50 odstotkov predračunske vrednosti oziroma 5.000 evrov. Na zadnji ukrep *Pokrivanje operativnih stroškov transporta iz odročnih krajev* se je prijavila samo **Kmetijska zadruga Tolmin**, ki ji je komisija ob upoštevanju največ 70-odstotnega sofinanciranja investicije oziroma pomoči v višini 5.000 evrov dodelila 5.000 evrov nepovratnega denarja.

Upravičenci bodo odobrena finančna sredstva lahko koristili po zaključku investicije. Na občini bodo morali predložiti zahtevek za izplačilo, poročilo in dokazila, da je bila naložba res izvedena. Rok za oddajo zahtevkov je 30. november.

Špela Kranjc

Krave s planin, a sira še ni zmanjkalo

Čas jesenskega kmečkega praznika v Tolminu se ujema s zgonom živine s planin nazaj v doline. Začetek oktobra je večina posoških kmetov zaključila pašno sezono na planinah. Tudi letos je bila v središču pozornosti dražba plemenske živine. Kmetje so na sejem prignali 35 plemenskih telic, prvesnic in krav, nekatere pa odpeljali tudi nazaj v domači hlev, saj je bilo prodanih le 22 živali. Razlog za slabo prodajo so visoke cene

Utrinki

ODSEVNA TELESA ZA VEČJO VARNOST OTROK

Kobarid – Na prvi oktobrski dan je kobariške osnovnošolce obiskala predstavnica Butan plina. Podjetje namreč v sklopu akcije Ministrstva za šolstvo in šport BODI preVIDEN nadaljuje vseslovensko akcijo opozarjanja na varnost otrok v prometu. Kot so zapisali v sporočilu za javnost, želijo s tem »omogočiti oblikovanje zavesti o pomenu prometne varnosti, ki je ključnega pomena za zaščito naših otrok«.

Predstavnica je otrokom prvega in drugega razreda kobariške OŠ podelila kresničke, odsevne trakove in odsevne brezrokavnike. Kresničke je predala tudi predstavnikom koba-

POLICISTI IN OBČINSKI REDAR so učence kobariške osnovne šole opozorili na pomen upoštevanja varne poti v šolo. Predstavnica Butan plina pa jim je podarila kresničke, odsevne trakove in odsevne brezrokavnike. Foto: arhiv Butan plina

riškega vrtca, OŠ Bovec in Podružnične šole Soča ter še nekaterim drugim osnovnim šolam na severnem Primorskem. Skupaj z lokalnimi policisti so učencem spregovorili o varnosti v prometu ter poudarili pomen upoštevanja varne poti v šolo. O slednji je spregovoril tudi občinski redar **Jan-ko Volarič**, ki je učence opozoril na nevarne prometne točke v Kobaridu.

Za varnost v prometu je še kako pomembno, da so udeleženci vidni. Tega se zavedajo tudi v podjetju Butan plin, ki je že tretje leto zapored vrtcem in osnovnim šolam podarilo odsevna telesa – prizadevajo si, da bi jih pešci, predvsem otroci, pogostje uporabljali ter tako pripomogli k večji varnosti.

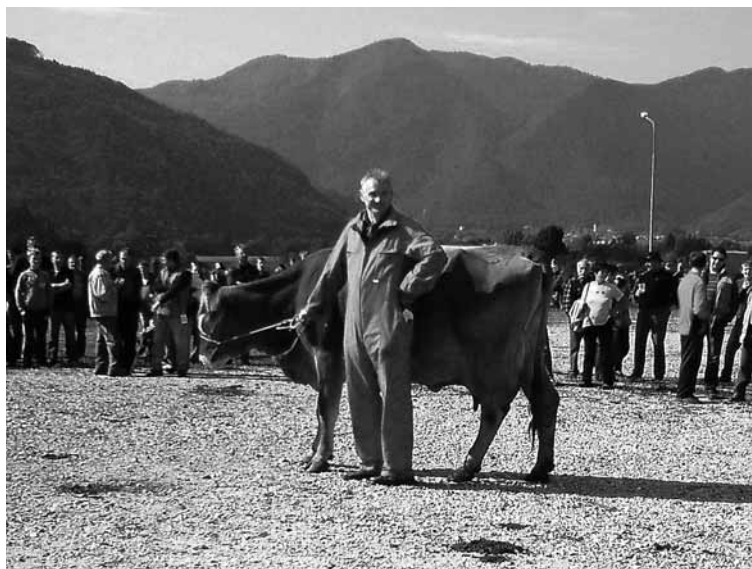
Mateja Kutin

živine, ki si jih kupci z vzhodnega konca države težko privoščijo. Italijanski kupci v glavnem kupujejo živino za zakol. Najvišja dosežena cena za prodano žival je bila 1.440 evrov.

Letošnji praznik je bil, najverjetneje zaradi izjemno lepega vremena, zelo dobro obiskan. Ponujal je zadovoljivo ponudbo raznovrstnih pridelkov, med katerimi so prevladovali mlečni in suhorobarski izdelki ter izdelki drobne domače obrti. Pogrešali smo izdatnejšo ponudbo sveže domače hrane, predvsem sadja in zelenjave, zanimiva pa bi bila tudi razstava jesenskih jabolk, kakija, kostanja ali gob. Posebej raznovrstna je bila ponudba sirov s tolminskih planin, saj letos kmetje niso prodali sira že sproti, kot je bilo običajno v preteklosti. Da je ponudba sirov velika, kaže udeležba na ocenjevanju sirov, kjer se je strokovna žirija odločala med več kot dvajsetimi primerki. Najvišje ocenjeni sir je bil tudi letos po tradiciji razprodan – gre za sir s planine Sleme, kjer gospodarijo Zatolminci. Na sejmu so sodelovale še planine Pretovč, Božca in Razor - Stador.

Že dopoldne je iz velikega šotora zadišalo po *tminski friki*, ki so jo pripravljale pašne skupnosti in jo brezplačno delile obiskovalcem. **Lovske družine Tolmin in Kobarid** sta za lačne želodce pripravili značilen lovski golaž. Uživanje v dobri kulinarčni ponudbi je od poldneva dalje dopolnil zabaven glasbeni program s 6. tradicionalnim srečanjem harmonikarjev.

Med ponudbo na stojnicah je bila

V SREDIŠČU POZORNOSTI JE BILA DRAŽBA PLEMENSKE ŽIVINE – Razlog za slabo prodajo – letos so prodali le 22 živali – so visoke cene živine, ki si jih kupci z vzhodnega konca države težko privoščijo. Italijanski kupci namreč v glavnem kupujejo živino za zakol. Najvišja dosežena cena za prodano žival je bila 1.440 evrov.

izvirna ponudba darilnega programa **Varstveno delavnega centra Tolmin**. Nova je bila stojnica s punčkami iz cunj – štiri upokojenke iz Drežnice v okviru kolektiva podeželskih žena šivajo velike in privlačno oblečene igrčke, s pridobljenimi sredstvi pa s posredovanjem **Mojce Bric** pomagajo otrokom v Ruandi. Bogat srečelov, ki so ga pripravile članice društva podeželskih žena Gornjega Posočja, je bil hitro končan, saj je tovrstno izzivanje sreče očitno zelo priljubljeno. Organizatorji – **Občina Tolmin, Kmetijska zadruga Tolmin in Kmetijsko gozdarski zavod Nova Gorica** – so poskusili z novostjo in po vzoru kraljic vina, breskev, češenj in drugih izpeljali izbor kraljice sira tolminca. Prvo leto so na izboru sodelovala

štiri dekleta, ki so predstavljale pašno skupnost oziroma planino. Pogum velja tudi za naprej, saj so nasmejana in simpatična dekleta dodaten marketinški pristop.

Besedilo in foto: **Špela Mrak**

Na Šentviški Gori so namenu predali prenovljeno vaško jedro

Mnogi kraji v Posočju se soočajo s težavami zabrisanega središča vasi ali mesta. Znan je primer dolgoletnih prizadevanj za premestitev bencinskih črpalk iz središč Mosta na Soči in Tolmina, vendar so bili poskusi doslej neuspešni. Tako imenovana vaška središča so v preteklosti imela posebno vlogo. Okoli vaške lipe ali kostanja so se navadno zbirali možje

in se odločali o določenih skupnih vprašanjih. Na trgih pa so potekali tudi sejmi in drugi družabni dogodki.

Prenovljenega vaškega jedra so se 25. septembra, ko so jedro predali namenu, veselili na Šentviški Gori. Obnova se je zgodila na pobudo domačinov, **Krajevne skupnosti (KS) Šentviška Gora**, kjer so se s projektom od zamisli do izvedbe ukvarjali približno tri leta. Razlogi za prenovo jedra vasi so bili različni, segajo pa še v čas pred začetkom prvih sanacijskih del v vaškem jedru. Prve ogleda in načrte za prenovo sta izvajala domačin **Karlo Laharnar** in mag. **Rosana Ščančar**, takrat zaposlena na **Posoškem razvojnem centru**. Na dan odprtja novega jedra sta bila tudi med najbolj zadovoljnimi, saj je kraj pridobil estetsko in predvsem funkcionalno središče, ki ustreza potrebam sodobnih prebivalcev Gore. Ščančarjeva je povedala, da je obnovljeno jedro Šentviške Gore dokaz, da je razvoj mogoč tudi izven urbanih središč. Slovenija je ruralno, podeželsko okolje, glavni akterji pa morajo biti prebivalci sami.

Na začetku obnove je bil najpomembnejši odkup stare Čargove hiše, ki so jo kasneje porušili in tako pridobili dovolj prostora za ureditev vaškega središča. Nekdanji lastnik **Toni Lukman** je na prireditvi dobil v spomin lepo uokvirjeno ploščo s pribito hišno številko 17 – nekdanja številka Čargove hiše. Za razširitev prostora so zgradili podporni zid, na pridobljenem prostoru pa uredili parkirišče, avtobusno postajo in park z vodnjakom. Pomembna točka je tudi

Utrinki

MEDIJI ZA BOGATEJŠE OTROŠTVO

Tolmin – Tema letošnjega Tedna otroka, ki se je odvijal med 4. in 10. oktobrom, so bili mediji za bogatejše otroštvo. S prvošolci OŠ France Bevka Tolmin smo cel teden po malem pozornost namenjali medijem, predvsem tistim na lokalni ravni. Za začetek smo obiskali radio Alpski val v Poljubini, kjer so nas toplo sprejeli odgovorna urednica **Špela Mrak**, novinar **Miloš Batistuta** in tehnik **Erik Smrekar**. Razkazali so nam studio in pokazali, kako potekajo oddaje v živo, kje vrtijo glasbo, predstavili pa so nam tudi svoje delo na terenu. Ob tej priložnosti so nam v uredništvu dovolili,

KAKO NASTAJA EPICENTER sta prvošolcem predstavili njegovi urednici.

da smo se v živo ogledali njihovim poslušalcem, kar je bilo za naše prvošolčke posebno doživetje.

Teden otroka smo zaključili z obiskom uredništva EPICentra. 1. a-razred se je skupaj z glavno in odgovorno urednico **Tatjano Šalej Faletič** najprej podal na Festival mladih, dogodek, ki ga je pripravila Gimnazija Tolmin. Tako so lahko učenci vsaj malce občutili, kaj pomeni delo na terenu. Med drugim so s fotografiranjem ovekovečili delavnice, ki so se odvijale v sklopu omenjene prireditve. Med potjo so naleteli tudi na novinarja **Milana Štulca**, ki jim je predstavil delo snemalca. Po končanem delu na terenu smo obiskali uredništvo tega periodičnega tiska- ▶

PRENOVLJENEGA IN NAMENU PREDANE- GA VAŠKEGA JEDRA SO SE VESELILI NA ŠENTVIŠKI GORI. Obnova se je zgodila na pobudo domačinov in *Krajevne skupnosti Šentviška Gora*, kjer so se s projektom od zamisli do izvedbe ukvarjali približno tri leta.

obnovi so dodali tudi krajani s prostovoljnim delom v več nedeljskih delovnih akcijah. Sodelovali so vsi – od mladih do starejših, posebej angažirani so bili člani posameznih društev.

Poleg novega vaškega jedra je bila razlog za dobro voljo tudi novo asfaltirana cesta v Bukovski Vrh – do meje z občino Cerkno je manjkalo še okoli 1.700 m asfalta, kar je bila po besedah predsednika KS **Jerneja Kende** skoraj 30-letna želja vaščanov.

nova turistično informacijska tabla – Planota namreč postaja vse vabljivejša kolesarska in pohodniška turistična destinacija. Velik vložek k

Kljub bojazni, da je bila asfaltna cesta za mnoge narejena prepozno, je to pomembna pridobitev za kakovostnejšo povezavo s Cerkljanskim. Dano obljubo o celoviti asfaltaciji bi moral na drugi strani izpolniti le še zdaj že nekdanji cerkljanski župan **Jurij Kavčič**.

Načrtov za kakovostnejše bivanje na Šentviški planoti pa še ni konec. Da bi mlade ohranili na Planoti, so v občinskem prostorskem načrtu za letoš predvideli stanovanjsko gradnjo, namenjeno izključno mladim. Do uresničitve tega cilja pa bodo skušali priti ob podpori **Občine Tolmin**.

Besedilo in foto: **Špela Mrak**

Vztrajno obnavljajo objekte in poti

Društvo Baška dediščina je nedavno tega proslavilo kar dve novi pridobitvi, ki so ju obeležili na en mah, in sicer s pohodom ter odprtjem prenovljene Jakove kovačije. Okoli 30 udeležencev se je najprej podalo iz Podbrda v Trtnik, nato pa pot nadaljevalo skozi *Burk'le* na Kal in naprej v Kuk. Dogodek so zaključili prav pri omenjeni kovačiji, ki se skriva v ob- jemu grape ob Rovtarskem potoku v bližini glavne cestne povezave med Podbrdom in Mostom na Soči. Po besedah predsednice društva **Alenke Zgaga** so bili pohodniki »navdušeni

ODPRTJE OBNOVLJENE JAKOVE KOVAČIJE – Tej so letošnjo pomlad na novo uredili južno pročelje, Občina Tolmin pa je v celoti prispevala sredstva za obnovo dotrajane strehe

Utrinki

► nega medija, kjer nas je pozdravila še pomočnica urednice **Mateja Kutin**. S pomočjo projekcije smo se sprehodili po poti, ki jo naredi članek, da pride do objave do bralčevega nabiralnika. Presenečeni smo bili, ko smo izvedeli, koliko truda in soustvarjalcev (od urednika, novinarjev in drugih piscev besedil, lektorjev, oblikovalcev, tiskarjev ...) potrebuje tiskani medij, kot je EPIcenter. Navsezadnje so prvošolci ugotovili, da pri vsem pomembno vlogo odigrajo tudi poštarji, saj brez njih EPIcentra ne bi dobili v naše nabiralnike.

Še isti dan smo se odpravili na obisk v tolminsko tiskarno Romikron, kjer smo spoznali celoten postopek oblikovanja, tiskanja in rezanja podobnih medijev, letakov, vabil, plakatov itd. Naši prvošolci so bili nad vsem zelo navdušeni. Podprte z novim vedenjem so zamisli in želje iz njih dobesedno vrele. Nekateri so ob kon-

cu celo izrazili željo, da bodo, ko bodo veliki, novinarji, tiskarji, oblikovalci ali fotografi.

Besedilo in foto: **Bojana Pitamic Rojc**, učiteljica, OŠ Franceta Bevka

FESTIVAL MLADIH 2010

Tolmin – Petkovo dopoldne 8. oktobra je bilo na Gimnaziji Tolmin zelo živahno, saj smo gostili okoli 310 učencev in 23 učiteljev oziroma spremljevalcev. Ti so se odzvali vabilu na Festival mladih Gimnazije Tolmin 2010 z naslovom Ustvarjam, torej sem. Devetošolci osnovnih šol iz Bovca, Kobarida, Podbrda, Mosta na Soči, Kanala, Deskel in Tolmina so druženje z gostitelji začeli že pred deveto uro zjutraj, ko so se razvrstili v zabavno-ustvarjalne delavnice s področja naravoslovja, jezikov, plesa, glasbene in likovne umetnosti, preizkusili pa so se tudi v fotografiranju in novinarstvu. Za konec

DRUŽENJE DEVETOŠOLCEV IN DIJAKOV NA FESTIVALU MLADIH – Mladi so se razvrstili v zabavno-ustvarjalne delavnice z različnih področij. Gimnazija Tolmin se je s takšnim druženjem želela približati osnovnošolcem iz doline Soče, ki se bodo kmalu odločali o svojih nadaljnjih izobraževalnih korakih, in jih nagovoriti, da postanejo naslednje šolsko leto njeni dijaki. **Foto: Erik Vrčon**

nad lepotami neokrnjene narave, ki so se vso pot ponujale v izobilju».

V Trtniku pri vaškem koritu so domačini za udeležence pripravili pristrčno dobrodošlico. Na krajši slovesnosti je član društva **Cveto Zgaga** zbranim predstavil obnovljeno pot skozi Burk'lce. Kot je povedal, je pot v zgodovinski zavesti Graparjev zapisana kot najkrajša povezava med vasm Kal, Trtnik in Podbrdo. »*Nekoč so namreč razdalje med kraji merili v urah hoje, zato so iskali vedno nove bližnjice,*« je pojasnil Zgaga in dodal, da je »*zadnja desetletja pot utonila v zelenilo drevja, podorov zemlje in gruča*«. Člani Društva Baška dediščina in njegovi simpatizerji so na pobudo domačina **Emila Droleta** kar tri leta obnavljali pot skozi Burk'lce in jo naposled z obilico truda iztrgali objemu narave. Ponekod so jo na novo dogradili in postavili varovalne vrvi. Vseeno pa člani društva vsem morebitnim pohodnikom in sprehajalcem priporočajo pohodniško obutev, palice ter nekoliko pazljivosti. Po približno dveh urah in pol zmerne hoje iz Podbrda se pot zaključila pri vaškem koritu na Kalu. Ta je lahko tudi izvrstna izhodiščna točka za številne krožne pohode skozi slikovite vasi na primorski strani spodnjih bohinjskih gora. Ob tej priložnosti so se člani društva spomnili tudi 700-letnice prve omembe vasi Trtnik, ki je nastala v času tirolske kolonizacije v 13. stoletju.

Jernej Kusterle iz Podbrda je na cilju pri Jakovi kovačiji raztegnil harmoniko, člani društva pa so se že pripravljali na odprtje in blagoslov obnovljene kovačije. Tej so letošnjo pomlad na novo uredili južno pročelje, **Občina Tolmin** pa je v celoti prispevala sredstva za obnovo dotrajane strehe, ki so jo namestili v juliju. Predsednica se je zahvalila rodbini Drole za pogum, da je leta 2005 bogato kulturno dediščino svojih prednikov zaupala v upravljanje društvu. Istega leta je Občina Tolmin kovačijo proglasila za tehnični spomenik lokalnega pomena.

Olga Zgaga, Društvo Baška dediščina

Foto: arhiv društva

Za izgradnjo odprtih širokopasovnih omrežij

Občina Tolmin je skupaj z občinami Ajdovščina, Bovec, Brda, Cerklje, Idrija, Kanal ob Soči, Kobarid, Miren-Kostanjevica in Vipava 4. oktobra 2010 podpisala pogodbo v zvezi z izgradnjo odprtih širokopasovnih omrežij na tistih območjih, kjer širokopasovno omrežje še ni zgrajeno in kjer ni komercialnega interesa za gradnjo.

Predmet pogodbe je ureditev temeljnih vprašanj, medsebojnih pravic, obveznosti in odgovornosti v zvezi z organiziranjem, sodelovanjem in koordinacijo dejavnosti pri skupnem nastopu v fazi oblikovanja razpisne dokumentacije in izbiri naju-

godnejšega zasebnega partnerja v projektu ter pri prijavi na javni razpis pristojnega ministrstva za projekt.

S podpisom pogodbe so občine podpisnice oblikovale Konzorcij kot posebno obliko družbe, ki ni pravna oseba. Občina Tolmin bo v tem primeru prevzela vlogo vodilne članice in predstavnice Konzorcija, saj nam glede na projektno dokumentacijo pripada največji delež novih širokopasovnih priključkov. Občine so prijavo oddale 14. oktobra letos, ko je bil razpisan prvi rok za oddajo vlog.

Vir: **OBČINA Tolmin. (2010). [Online]. [Citirano 15. oktobra 2010; 16:13]. Dostopno na spletnem naslovu: <http://www.tolmin.si/sl/10/o/238>.**

Zelena luč za nadgradnjo regijskega centra za ravnanje z odpadki

Občina Tolmin je skupaj z občinami Bovec, Brda, Cerklje, Idrija, Kanal ob Soči, Kobarid, Miren-Kostanjevica, Nova Gorica, Renče-Vogrsko, Šempeter-Vrtojba in Vipava v začetku oktobra podpisala pogodbo, s katero so se podpisnice dogovorile o sodelovanju pri pripravi in izvedbi regijskega projekta Center za ravnanje z odpadki (CERO), ki bo stal na lokaciji Stara Gora pri Novi Gorici.

Projekt obsega vse potrebne faze za izvedbo investicije – od idejnih zasnov do predaje v obratovanje (mehansko biološka obdelava odpadkov s pripadajočo upravno stavbo, sortirnica ločeno zbranih frakcij, demon-

tažna hala kosovnih odpadkov, skladiščni objekti in manipulativni plati, dovozne poti ...). Po ocenjenih investicijskih stroških je center vreden 39.071.500 evrov (tekoče cene brez DDV). Ocenjena struktura financiranja je sestavljena iz 70 odstotkov nepovratnih sredstev (Kohezijski sklad EU in proračun RS) ter 30 odstotkov lastnih sredstev. S tem bo na **Občino Tolmin** odpadel 8,86-odstoten delež, ki je bil določen na podlagi dogovorjenega kriterija – števila prebivalcev in količine ustvarjenih odpadkov na območju vsake občine v letu 2008 (podatki ARSO).

Cilji investicije so: zagotovitev primerne lokacije odlagališča odpadkov, zagotavljanje ekonomičnosti ravnanja z odpadki, izpolnjevanje evropskih in slovenskih zakonskih zahtev, optimalna izraba snovne in energetske vrednosti odpadkov, inertizacija odpadkov in imobilizacija nevarnih sestavin v odpadkih pred odlaganjem, varno odlaganje odpadkov ter postopna sanacija degradiranih območij.

Občine podpisnice pridobijo lastniški delež na novozgrajenih objektih in napravah regijske infrastrukture CERRO s sovlaganjem sredstev. Investicija naj bi bila zaključena v letu 2014, načrtovane zmogljivosti pa zagotavljajo možnost ravnanja z odpadki za dobo 30 let.

Vir: **OBČINA Tolmin. (2010). [Online]. [Citirano 15. oktobra 2010; 16:07]. Dostopno na spletnem naslovu: <http://www.tolmin.si/sl/10/o/237>.**

Utrinki

dopoldneva so se posamezne skupine pomerile v zabavnih športnih igrah, po 12. uri pa se je ustvarjalno druženje počasi sklenilo.

Gimnazija Tolmin se je s festivalom skušala približati osnovnošolcem iz doline Soče, ki se bodo kmalu odločali o svojih nadaljnjih izobraževalnih korakih, in jih nagovoriti, da postanejo njeni dijaki naslednje šolske leto. Tako dijaki kot profesorji smo potencialnim gimnazijcem želeli pokazati, da naša gimnazija poleg pouka ponuja še veliko zabavnih dejavnosti, saj skrbimo za celostni razvoj dijakov.

Mentorja, Gimnazija Tolmin

25. LET MOSTARSKÉ RAZSTAVE GOB

Most na Soči – Gobarsko društvo Most na Soči je zadnjo nedeljo v septembru na terasi gostilne Skrt

25. TRADICIONALNA JESENSKA GOBARSKA RAZSTAVA tokrat ni beležila novih gobarskih prvakov, že tretje leto pa je bila najlepša velezarasčenka. Ta je zanimiva zaradi svoje velikosti, saj tehta od 15 do 20 kilogramov. Prvič pa so na tem območju nabrali krvobetno koprenko. Foto: Egon Pavšič

pripravilo že 25. tradicionalno jesensko gobarsko razstavo. Kot je povedal predsednik društva **Valentin Leban** so se morali pri nabiranju kljub letošnji bogati gobarski sezoni precej potruditi, saj jim je težave povzročalo deževje. Gobe so tako zbirali tudi na Bovškem in Cerkljanskem. Letos so na ogled postavili okoli 270 primerkov, v enem dnevu pa so zabeležili prav toliko obiskovalcev. Specifičnost gobarske razstave je v tem, da lahko traja le kratek čas, nabiranje gob pa zaradi ohranjanja svežine lahko poteka le dan ali dva pred razstavo.

Pri postavitvi letošnje razstave so sodelovali trije domači determinatorji, ki so gobe določili in uvrstili v sistem, pri postavitvi razstave pa so pomagali tudi drugi člani gobarskega društva.

In kako je bilo letos s posebnimi gobami lepota in rekorderji? V primer-

Za občinskimi redarji je pestra poletna sezona

Štirje občinski redarji Medobčinske uprave občin Bovec, Kobarid, Tolmin in Kanal ob Soči ter njen direktor mag. Simon Leban imajo največ dela prav med poletno turistično sezono. Letošnja je za nami, zato nas je zanimalo, s kakšnimi prekrški so se soočili v zadnjem polletju.

Med 1. aprilom in 30. septembrom so tako na območju vseh štirih občin sankcionirali 619 kršiteljev. To je po besedah direktorja mag. **Simona Lebane** »le manjši obseg dela, saj so v tej številki zajeti le izdani plačilni nalogi«.

Glavna področja dela medobčinske uprave so sicer kršitev cestnoprometnih predpisov, športna plovba po reki Soči, črno kampiranje in izvajanje

Odloka o prometnem in obrežnem režimu v občini Kobarid.

Največ je bilo kršitev cestnoprometnih predpisov

Kot je v delnem poročilu o delu medobčinske uprave zapisal Leban, so na 385 plačilnih nalogov, ki so jih redarji izdali kršiteljem cestnoprometnih predpisov, prejeli mnogo pritožb oziroma ugovorov,

ki jih sedaj rešujejo z odločbami. Leban komentira 173 kršitev na Tolminskem, 111 na Kobaridskem in 100 na Bovškem takole: »Zaradi drugega nujnega dela (javne prireditve, posegi v javno dobro ipd.) in neurejenih prometnih razmer (npr. na Mostu na Soči) je bilo na območju občine Tolmin sankcioniranih relativno malo kršiteljev. V Bovcu se je njihovo število povečalo zaradi ureditve osrednjega trga, v Kanalu pa smo se v prvem letu de-

Utrinki

► javi s preteklimi leti ni bilo novih prvkov, že tretje leto zapored je bila najlepša velezarasčenka. Goba je zanimiva zaradi svoje velikosti, saj tehta od 15 do 20 kilogramov. Za razstavo jo je tudi letos prispeval **Darj Volk** iz Modreje, ki je gobar že od petega leta starosti – v njegovi mladosti so se z nabiranjem gob tudi preživljali. Povedal je, kako je njihova mama preverjala užitnost gob: v gobjo rižoto je pomočila srebrn obesek na verižici – v primeru, da je potemnel, je jed zavrgla, saj je bil to znak, da so gobe strupene.

Na razstavi so tudi letos predstavili nekatere redke vrste gob, tudi zaščitene, prvič pa so na tem območju nabrali krvobetno koprenko. Kot po navadi so bili med bolj zanimivimi gobami, ki zbujajo pozornost zaradi kulinaricne uporabnosti, velja pa jih dobro poznati, saj so nekateri le pogojno užitni. Med gobami veljajo za zvite tudi lisičke, katerih samo pri nas obstaja šest vrst.

Na razstavi so bili ves čas prisotni gobarji, ki so obiskovalcem razlagali osnovna pravila gobarje-

nja, saj mora vsak gobar spoštovati naravno okolje. Gob tudi ne smemo uničevati samo zato, ker jih ne poznamo ali ker so strupene; za gozd in njegove prebivalce so namreč izjemno koristne. Pomembno je, da gob ne nabiramo v plastične vrečke, saj bodo začele hitreje propadati. Plastična vrečka namreč ne dovoljuje, da vlaga iz gob izpari. Poleg tega ne smemo v isti košari prenašati užitnih gob in gob, za katere nismo prepričani, če so dobre, saj se lahko trosi neužitnih pomešajo z užitnimi in včasih je že to dovolj za zastrupitev. Kot je povedal predsednik društva, v Evropi menda ni bolj gobarskega naroda od Slovencev, kar pa žal še ne pomeni, da je kultura gobarjenja pri nas na visoki ravni. Zato so organizatorji drugi dan razstave posvetili izključno izobraževanju mladih. Razstavo si je 27. septembra 2010 v spremstvu gobarskega strokovnjaka ogledalo veliko učencev OŠ Dušana Muniha Most na Soči in njenih podružnic ter otroci iz vrtca na Mostu na Soči.

Špela Mrak

IZ STRŽIŠČA V RUT PO OBNOVLJENI GEOLOŠKI POTI

Stržišče, Rut – Prek 60 pohodnikov se je na prvo oktobrsko nedeljo odzvalo povabilu Društva Baška dediščina in Planinskega društva (PD) Podbrdo in se udeležilo pohoda po obnovljeni geološki poti iz Stržišč v Rut in nazaj. Pot označujejo geološke točke od številke 82 do 86 in je del Slovenske geološke poti, ki jo je zasnoval pokojni raziskovalec geolog dr. **Stanko Buser**. Zaradi obsežnosti projekta in njegove prezgodaj pretrgane življenjske poti ni ta nikoli v celoti zaživela.

Naravoslovni center (NAC) Tolmin je s partnerjem Društvom Baška dediščina s projektom Tematske poti LAS razvoj – Po poteh baške dediščine na razpisu pridobil sredstva za obnovo omenjene poti. Natisnili so zgibanko in izdelali štiri informacijske table, katerih besedilo sta pripravila dr. **Igor Dakskobler** in geologinja **Mojca Uršič**, opremljene pa so z barvnimi fotografijami.

Ker Društvo Baška dediščina ni registrirano za

lovanja medobčinske uprave kršitelje odločili bolj opozarjati.«

Število kršitev pri plovbi po reki Soči se znova povečuje

Ker skupni odlok vseh občin o plovbi po reki Soči še vedno ni sprejet, je sankcioniranje po zastarelih odlokih zelo zahtevno in pritožbam kršiteljev morajo zaradi nedorečenosti predpisov velikokrat ugoditi, pojasnjuje Leban. Čeprav so jih v obravnavanem obdobju sankcionirali samo pet, to ne pomeni, da jih več ni bilo. Nadzor uporabe dovolilnic za plovbo, ki sta ga v 200 urah opravila dva informatorja, je pokazal, da se število kršitev spet povečuje. Zabeležila sta 51 kršitev s kajaki, 24 kršitev z rafti, 12 kršitev s kanuji in minirafti ter šest kršitev z hydrospeedi. Leban meni, da »bo v prihodnje potreben bolj sistematičen pristop z nujno spremembo predpisov in drugačnim izvajanjem režima«.

Zaradi črnega kampiranja sankcionirali le petino kršiteljev

Podatki o opozorilih kažejo, da skupno 33 sankcioniranih na območju celotnega Posočja predstavlja zgolj petino dejanskih kršitev. Kot pojasnjuje Leban, težave največkrat povzročajo dokazovanje prekrška: »Poseben problem so avtodomi, še pose-

Preglednica: Število sankcioniranih kršiteljev med 1. aprilom in 30. septembrom

	Cestno-prometni predpisi	Športna plovba po reki Soči	Črno kampiranje	Odlok o prometnem in obrežnem režimu (Kobarid)	Zapuščena vozila in črna odlagališča
Občina Tolmin	173		4		1
Občina Kobarid	111	3	23	191	2
Občina Bovec	100	2	6		
Občina Kanal ob Soči	1				2
Skupaj	385	5	33	191	5

Vir: mag. Simon Leban, direktor medobčinske uprave

bej vanje predelana vozila, ki niso homologirana kot bivalna vozila. Prav tako je največkrat v skupini kršiteljev sankcioniran samo eden, saj je naš namen predvsem ozavešteviti turiste, da ne smejo nočevati kjer koli, čeprav jih na to včasih zmotno napeljujejo nekatere turistične publikacije.«

Odlok o prometnem in obrežnem režimu v občini Kobarid bo treba dopolniti

Medobčinska uprava izvaja Odlok o prometnem in obrežnem režimu v občini Kobarid že drugo leto. S 191 zabeleženimi primeri kršitev prinaša daleč največ sankcij na območju kobariske občine, še več dela pa imajo redarji z izrekanjem opozoril. »Po dveh letih smo sedaj na točki, ko bo treba občinski predpis v nekaterih segmentih popraviti

oziroma dopolniti, da bomo v prihodnje lažje dosegli njegov namen,« razmišlja Leban.

S policisti bodo sodelovali še naprej

V minuli poletni turistični sezoni so na medobčinski upravi pogosto sodelovali s **Policijsko postajo Bovec** in **Policijsko postajo Tolmin**, pri čemer je Leban izpostavil nadzor prijave gostov in obračunavanja turistične takse. Zbrani podatki – v akcijah sta sodelovali tudi posebna enota policije za izravnalne ukrepe in tržna inšpekcija – bodo podlaga za sankcioniranje kršiteljev in izterjavo za neplačano turistično takso. Ker so bile skupne akcije uspešne in so zabeležili več kršitev, Leban zagotavlja, da bodo v prihodnje s policisti sodelovali še bolj pogosto.

Špela Kranjc, Foto: Janko volarič in Simon Leban

Utrinki

POHODA PO OBNOVLJENI GEOLOŠKI POTI IZ STRŽIŠČ V RUT se je na prvo oktobrsko nedeljo udeležilo prek šestdeset pohodnikov. Foto: Alenka Zgaga

postavitve tabel, je k projektu povabilo PD Podbrdo. Na treh tablah, ki bogatijo geološko pot, je

kratek opis pestre geološke sestave in zgradbe območja ter kratka oznaka gozdne vegetacije v

slovenskem in angleškem jeziku. Četrto tablo, ki je namenjena predstavitvi najbolj znamenite rože Baške grape kratkodlakave popkorese, si prizadevajo postaviti ob njenem rastišču pred Podbrdom.

PD Podbrdo je že uredilo razgledne točke, očistilo korito z izvirske vodo ter več napisov na kamnitih skalah iz časa italijanske zasedbe teh krajev. Krajevna skupnost Stržišče pa je v sodelovanju s Krajevno skupnostjo Rut-Grant letošnje poletje sanirala zemeljski podor na poti.

Pohodnike so v Rutu presenetili krajani s prisrčno pogostitvijo. Ob povratku v Stržišče pa so bili povabljeni v dvorano krajevne skupnosti, kjer jim je okrepčilo pripravilo PD Podbrdo.

Geološka pot iz Stržišč v Rut je že druga obnovljena pot med vasicami zgornjega dela Baške grape v letošnjem letu, pri kateri je sodelovalo Društvo Baška dediščina. Avgusta je s pohodom odprlo pot skozi Burk'lece, nekdanjo najkrajšo povezavo med Kalom in Trtnikom.

Olga Zgaga, Društvo Baška dediščina

Tujerodne vrste in drevesa posebnih oblik

Tujerodne drevesne vrste smo iz tujih okolij prinesli v preteklosti. Nekatere so se že povsem udomačile, druge pa zaradi svoje drugačnosti in redkosti še vedno izstopajo v okolju in so zato izjemne, še posebej, če gre za drevesa izjemnih dimenzij. Nekatera drevesa posebnih oblik so nastala tudi s posebno rastjo ali z mutacijo domačih vrst.

Danes je naseljevanje tujerodnih vrst po 17. členu *Zakona o ohranjanju narave* prepovedano oziroma možno le s posebnim dovoljenjem. Razlogi za vnašanje tujih drevesnih vrst so različni. Nekatere vrste so se v desetletjih in stoletjih povsem udomačile. Kdo si danes še lahko zamisli Kras brez črnega bora ali pa Vipavsko dolino brez robinije (»akacije«)? Črni bor so gozdarji umetno vnesli na Kras konec 19. stoletja zaradi pogozdovanja, robinijo pa so zaradi njenih izrednih sposobnosti razširili ob železnicah, da bi odganjala pogoste požare, ki so jih povzročale parne lokomotive v začetku 20. stoletja. Obe vrsti sta danes pomembni gospodarski vrsti, ki povečujeta biotsko raznovrstnost in krajinsko pestrost.

Včasih je bil razlog za saditev tujerodnih vrst ekonomski: hitra rast in kakovost lesa. Tako se je v Vipavsko dolino uspešno vnesel in razširil rdeči hrast, v idrijske gozdove pa duglazija. Najbolj zanimivi poskusi so bili v gozdu Panovec, kjer so že ob koncu 19. stoletja poskusno zasnovali nasade črnega bora in duglazije. Med 1. svetovno vojno je bil gozd popolnoma uničen. Razmišljali so celo, da bi ga spremenili v kmetijsko zemljišče. Potem pa so naredili načrt njegove ponovne razmejitve in sanacije, katerega bistvo je bila posaditev z različnimi vrstami, pretežno tujerodnimi. Gozd Panovec je danes pravi arboretum številnih zanimivih tujerodnih vrst, saj je bila že na začetku za vsako pomembnejšo vrsto zakoličena raziskovalna ploskev. Zanimivi so sestoji rdečega hrasta (*Qercus rubra*), puhastega hikorija (*Carya tomentosa*), ameriškega ambrovca (*Liquidambar styraciflua*), lawzanove

DA IMAMO V TOLMINU RAZNE TRGOVINE, TURISTIČNE IN ŠPORTNE AGENCIJE, MUZEJ ... je bolj ali manj znano. Le malokdo pa ve, da imamo za reklamnimi napisi ob vstopu v kraj tudi orjaško pavlonijo.

paciprese (*Chamaecyparis Lawsoniana*), pozornost pa posebej pritegneta dva sestoja močvirskega taksodija (*Taxodium distichum*). Vsi sestoji so bili zasnovani v letih 1922–1924. V zadnjih desetletjih se je Panovec razvil v zelo obiskan primestni gozd, navedene vrste pa povečujejo njegovo estetsko pestrost. Zanimivo je, da je na podoben način nastal tudi osrednji park v New Yorku. Poskus, da bi leta 1988 nekaj podobnega zasnovali na Sotočju pri Tolminu, se je žalostno končal s prvim reggae festivalom, ko so vse sadike tujerodnih vrst končale na kupu grmovja. Danes je Sotočje žalosten ostanek nekoč zanimivega gozdička.

Tujerodne vrste v urbanem okolju

Še večji izbor okrasnih tujerodnih vrst najdemo v urbanem okolju v parkih in drevoredih. V Tolminu naj-

bolj izstopa park pri kinogledališču, kjer sta vsaj dve drevesi izjemnih

dimenzij: rogovilar (*Gymnocladus dioica*) s premerom 63 cm in pavlonija (*Paulownia tomentosa*) s premerom 83 cm. Imamo tudi več drevoredov debelejših koprivovcev (*Celtis australis*) in platan (*Platanus orientalis*), ki pa so v slabem stanju. Po grajski tulpi smo za »svoje« drevo vzeli tulipanovec (v Tolminu je več dreves), premoremo pa še pančičevo smreko (*Picea omorika*), lawsonovo pacipreso, gledičevko (*Gleditsia triacanthos*), soforo (*Sophora japonica*), katalpo (*Catalpa bignonioides*), ambrovec (*Liquidambar styraciflua*), usodnik (*Clerodendrum trichotomum*), ameriški in pahljačasti javor, banksov bor, cedro, klek, himalajski bor in duglazijo.

Besedilo in foto: **Edo Kozorog** in **Iztok Mlekuž**, Zavod za gozdove Slovenije, OE Tolmin.

Vir: ČIBEJ, Ljubo. (1998). Urejanje drevnine mesta Tolmin. Občina Tolmin.

Utrinki

ODKRILI ŠE TRI GROBOVE

Most na Soči – Letošnja poletje in jesen smo arheologi pod okriljem Tolminskega muzeja in Zavoda za varstvo kulturne dediščine iz Nove Gorice preživljali tudi na terenu. Na Mostu na Soči, znanem in v EPIcenteru že večkrat omenjenem arheološkem najdišču, smo med gradbenimi deli na odseku izkopa za vodovod med Mostom na Soči in vasjo Drobčnik, opravljali arheološki nadzor. Izvajal se je predvsem na območju obsežnega prazgodovinskega grobišča, saj so se tam predvidevale nove najdbe. Na zahodnem delu terase, imenovane Testenčeve ograjnice, smo odkrili tri žgane železodobne grobove. Gre za skrajni zahodni rob svetolucijskega grobišča.

Odkriti grobovi dokazujejo, da so prebivalci železnodobnega Mosta pokopavali svoje umrle na celotni terasi, vse do roba, ki se strmo spušča proti Soči. Delno ohranjena bronasta igla – te so tedaj uporabljali moški za spenjanje svojih oblačil – dokazuje, da so raziskani grobovi iz začetka starejše železne dobe.

Manjše arheološke raziskave na Mostu na Soči so potekale tudi na levem bregu reke Soče, nad akumulacijskim jezerom. S poskusnimi izkopi je bilo dokazano, da je bila tako imenovana Maregova gura poseljena že v času železne in rimske dobe. Odkriti so bili namreč ostanki stavbnih struktur ter posamezne drobne najdbe iz tega časa. To območje je bilo z arheološkimi izkopa-

TAKSODIJE V PANOVCU so zasadili leta 1923

MOČVIRSKI TAKSODIJ V PANOVCU (*Taxodium distichum*)

Premjer: 92 cm

Višina: 36 m

Prirastek: 100 mm na 10 let

Po dimenzijah je trenutno najdebelejši znani močvirski taksodij v Sloveniji.

Starost: Sestoj je bil zasnovan leta 1923, trenutna starost je torej dobrih 90 let.

GPS (WGS84) koordinate drevesa: N 45° 56' 38,1'', E 13° 39' 59,9''

Lokacija: Sestoj močvirskega taksodija je ob gozdni učni poti v Panovcu v Rožni dolini. V bližini lepo urejene poti, po kateri je mogoč tudi obisk z invalidskim vozičkom, je še več zanimivih tujerodnih dreves izjemnih dimenzij. Mestni gozd Panovec je sicer najbolj urejen in obiskan primestni gozd na Primorskem.

Zanimivosti: Močvirski taksodij je znan po prezračevalnih koreninah, ki rastejo iz zamočvirjenih tal do meter visoko. Naravno je razširjen na močvirskih območjih držav JV dela ZDA in ob spodnjem in srednjem toku Misisipija. V gozdu Panovec je v obliki dveh manjših sestojev najbolj razširjen in tudi največjih dimenzij v Sloveniji, posamezno pa ga najdemo v Tivoliju in morda še kje. Po prirastku sodeč bo taksodij v Panovcu že v nekaj desetletjih pravi orjak.

KAČASTA SMREKA V TRENTI (*Picea abies* f. *virgata*)

Premjer: 34 cm

Višina: 16 m

Starost: od 60 do 70 let

GPS (WGS84) koordinate drevesa: N 46° 23' 37,1'', E 13° 44' 43,4''

Dostop: V bližini Paverjeve domačije v Trenti na robu travnika raste smreka nenavadne rasti in videza. Dostop je lepo urejen, ob njej je tudi informativna tabla. Lastnica smreke je Ana Rudolf, vnukinja znamenitega trentarskega gorskega vodnika Jožeta Komaca - Paverja.

Zanimivost: Kačasta smreka ima nepravilno globoko krošnjo z dolgimi glavnimi vejami, iz katerih rastejo dolge, krivenčaste, skoraj gole veje drugega reda; samo manjše veje imajo iglice po vsej dolžini. Zaradi dolgih, prepletenih vej se smreka razlikuje od sosednjih. Je še dokaj vitalna. Na njeno nenavadno obliko je revirnega gozdarja prvi opozoril sedanjí oskrbnik alpskega botaničnega vrta Julijana v Trenti Klemen Tožbar.

Veje kačaste smreke so vijugaste in dolge ter nepravilno rastejo v vse smeri; izraščajo sprva vodoravno, nato se nekoliko povesejo in so skoraj brez stranskih poganjkov, z daljšimi in tršiimi iglicami, ki poganjke ščetkasto obraščajo z vseh strani. Krivenčasta rast vej močno spominja na obliko kače - od tod tudi ime kačasta (kačja) smreka.

Kačasta smreka je mutant navadne smreke. Prvič je bila opisana že leta 1833, botanično poimenovana pa je bila leta 1853. Kačasto obliko rasti povzročata dva med seboj neodvisna recesivna gena **aa** in **bb**, pri čemer naj bi imel gen **a** močnejši vpliv kot gen **b**. Navadna smreka naj bi imela ta dva gena v kombinaciji **AA-BB**, kačasta pa v kombinaciji **aabb**; ta kombi-

KAČASTA SMREKA je mutant navadne smreke

nacija genov sicer ni tako redka, kot se zdi, toda take smreke so veliko manj konkurenčne od ostalih, zato so večinoma izločene že v mladosti. Razvijejo se le, če je konkurenca drugih vrst manjša, npr. če rastejo na prostem ali na robu gozda, kot na primer smreka v Trenti - imeti morajo »srečo«, da zrastejo v drevo in pokažejo svojo nenavadno obliko.

O nahajališčih kačaste smreke v Sloveniji ni veliko podatkov. Marko Simič je leta 1961 poročal o dveh primerih v bližini Loškega Potoka na Notranjskem, Tone Wraber leta 1979 o primerku pri Godoviču na Idrijskem, ki je danes izločen kot naravna vrednota, Robert Brus pa omenja rastišče pri Koševiku nad Idrijo. Kačasta smreka pri Paverju je četrta znana tovrstna smreka v Sloveniji. Raste tik nad cesto Trenta-Vrščič 300 m od botaničnega vrta Julijana.

Utrinki

ARHEOLOGINJA MED DOKUMENTIRANJEM ODKRITIH GROBOV - Na osnovi delno ohranjene bronaste igle, kakršne so tedaj moški uporabljali za spenjanje svojih oblačil, sodijo raziskani grobovi v začetek starejše železne dobe. Foto: M. M.

NA MAREGOVI GUNI so arheologi odkrili naselbinske ostanke iz arheoloških obdobij. Foto: M. M.

vanji deloma raziskano že leta 2001, o čemer smo v EPIcentru že poročali.

Arheologa Teja Gerbec in Miha Mlinar, Tolminski muzej

KRONOLOŠKI PREGLED KAMNIN NA KOBARIŠKEM

Kobarid - Pri odcepu za Kamp Koren že leto dni stoji steber in le malo si ga je pravilno razlagal. Od začetka avgusta pa temu ni več tako - s postavitvijo informativne table je namreč dobil svoj pravi pomen.

Študenti geologije Univerze v Ljubljani v poletnem času odkrivamo geološke posebnosti Slovenije. Tako smo lani v okviru tradicionalnega 13. geotabora obiskali Kobarid. Po-

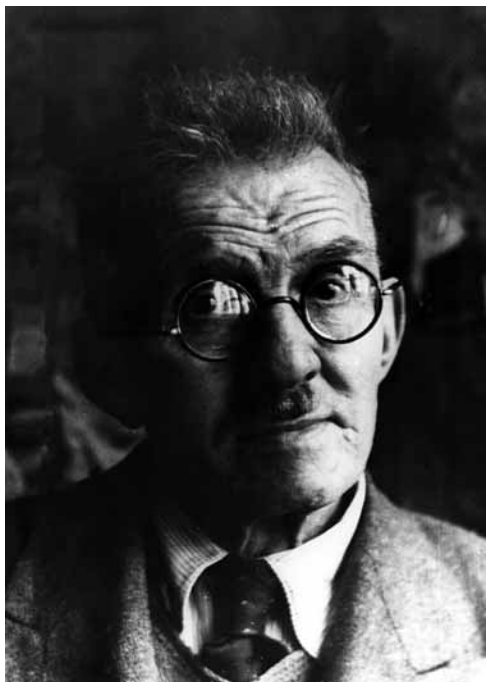
Ivan Pregelj – malo znani izobraženec z Mosta

V rubriki Moč besede smo letos pozornost posvetili domačim literarnim ustvarjalcem – doslej Ljubki Šorli, Francetu Bevku in Cirilu Kosmaču –, katerih moč besede je še po okroglih desetletjih živa, brana in odmevna. V naslednjih dveh številkah EPIcentra se bomo spomnili dveh Mostarjev, ki imata, ko ju beremo, veliko skupnega. Januarja je minilo 50 let od smrti dr. Ivana Preglja, medtem ko je Saša Vuga februarja letos dopolnil 80 let. Slednji se je Bevku, Kosmaču in Preglju približal s tematiko, ki je zgodovinsko osnovana in domača v ljudskem socialnem okolju.

Pisatelj, pesnik, dramatik in publicist dr. **Ivan Pregelj** se je rodil pri Sveti Luciji leta 1883. Njegova rojstna Lovrčeva hiša stoji v bližini župnijske Lucijine cerkve, stisnjena med starejše mostarske hiše. V otroštvu je po smrti staršev zanj in za njegova bratca **Franceta** in **Petra** skrbela babica **Ana**. Nadarjenost malega Ivanca je odkril župnik **Jožef Fabijan**, ki mu je bil kot oče. Po gimnaziji v Gorici se je na babičino in župnikovo željo usmeril v bogoslovje, ga kasneje zapustil in se prepisal na jezikoslovje. Na Dunaju je doštudiral germanistiko in slavistiko ter doktoriral z disertacijo o slovenskem baročnem pridigarju **Rogeriju Ljubljanskem**. Služboval je najprej na Primorskem: v Gorici, Pazinu in Idriji, kasneje pa v Kranju in Ljubljani.

Literatura – kraj vzvišenega jezika

Pri iskanju odgovora, zakaj bralci Pregljevih del ne jemljemo pogostejše v roke, pomaga že preprosta primerjava. Njegov umetniški jezik ni vsakdanji in enostaven, ampak nosi izrazito estetsko sporočilo. Pregljeve leksikalne, oblikoslovne in skladenske ter druge prvine niso po meri sodobnega, branja razmeroma nevarjenega bralca. Marjan Dolgan¹ meni, da se Pregljevo delo prav v tem razlikuje od druge slovenske literature. **France Bevk**, **Ciril Kosmač** in drugi slovenski pisatelji s pisanjem

DR. IVAN PREGELJ – pisatelj, pesnik, dramatik, publicist, jezikoslovec in učitelj z Mosta na Soči

postavljajo ogledalo svojim likom in literarni stvarnosti, ki ima precejšnjo ali vsaj sorazmerno vezo z dejansko, zunajliterarno stvarnostjo. Pregelj je bil v tem pogledu že v preteklem, ne le v zdaj-

šnjem času povsem nesodoben. Kosmač velja za enega najboljših slovenskih stilistov, Pregelj pa poleg izbranega sloga v najbolj dovršenih delih virtuosno poustvarja z besediščem. Njegova proza po »sprevrženosti« besedišča meji na poezijo. Poglejmo primer iz njegove poslednje novele *Thabit kumi*: »Črn malič se je obesil na težko železno kepo, otrok se zastoni muči, visi krčevito na vrvi in ne zmore. Do trde noči se bo, sirota, otepal, toliko zvest cerkvenec je že, molil in vokal v praznem boju.«²

Nadvlada duha nad naravo

Prva zvezda danica Pregljevega literarnega opusa je bila pesniška zbirka *Romantika*, ki jo je izdal pri 27. letih. Kasnejša prozna dela so Preglja določila za vodilnega slovenskega ekspresionističnega pisatelja.³ V daljših povestih se obrača v natančno

Ivan Pregelj: pisatelj, pesnik, dramatik in publicist, jezikoslovec, učitelj

Datum, kraj rojstva: 27. oktober 1883, Most na Soči

Datum, kraj smrti: 30. januar 1960, Ljubljana
Najpomembnejša dela: Mlada Breda (1913), Tolminci (1915/1916), Plebanus Joanes (1920), Matkova Tina (1921), Bogovec Jernej (1923), Azazel (1923), Thabit kumi (1933)

Utrinki

GEOLOŠKI STOLPEC PRIKAŽUJE KRONOLOŠKI PREGLED KAMNIN NA KOBARIŠKEM. Z njim lahko odpotujemo dvesto milijonov let v preteklost.

sočje namreč slovi kot najbolj zanimivo geološko območje v Sloveniji, zato ne preseneča dejstvo, da je Kobarid leta 2003 gostil tradicionalni evropski geološki tabor EUGEN.

Pod mentorstvom profesorjev na fakulteti in ostalih strokovnjakov na področju geologije smo študenti obiskali zanimive geološke terene in tako svoje znanje iz predavalnic prenesli v prakso. V sedmih dneh smo se povzpeli na Matajur, Stol in Ozben ter si ogledali Koseška korita, Koseški plaz, porečje Nadiže, potok Sopotnico pri Gabrjah in slap Kozjak. Eden izmed ciljev geotabora je bil postavitve geološkega stolpca, ki nazorno prikazuje kronološki pregled kamnin na Kobarškem. Žal je stolpec leto dni sameval, vendar pa nanj ni-

smo pozabili. Letos poleti je z informativno tablo dobil svoj pravi pomen. Na tabli je v slovenskem in angleškem jeziku podana razlaga geološkega stolpca in poljudnoznanstveno besedilo, ki obiskovalcem omogoča potovanje dvesto milijonov let v preteklost. Toliko so namreč stare najstarejše kamnine na Kobarškem.

Besedilo in foto: **Jure Kokošin**, študent geologije

PRILOŽNOSTNI ŽIG IN DOPISNICA OB 100-LETNICI CIRILA KOSMAČA

Tolmin – Letošnje leto mineva v znamenju enega najvidnejših slovenskih književnikov preteklega stoletja – **Cirila Kosmača**. Od njegove smrti je 28. januarja minilo 30 let, 28. septembra pa 100 let od njegovega rojstva. Po njem nosi ime tudi tolminska knjižnica, ki je sodelovala pri projektu

IVAN PREGELJ STOJI V SREDINI (drugi z desne) – Ob kateri priložnosti in s kom se je fotografiral, nam žal ni znano. Morda pa dobimo namig s strani bralcev ...

izbrano preteklost, v delu opusa pa tudi na rodno Tolminsko, kjer teče dogajanje več zgodovinskih romanov. Dela je objavljaj v revijah *Zora* in *Dom in svet*, le zadnje besedilo Thabiti kumi, ki je razburilo sicer Preglju naklonjene cerkvene kroge, mu je leta 1933 izdala revija *Sodobnost*.⁴ Podobno kot Kosmač je tudi Pregelj brez znanega razloga pisateljstvo zgodaj opustil in zadnja desetletja ni več pisal. Pregljevi *Izbrani spisi* so izšli že med letoma 1928–1935, *Izbrana dela* pa je v letih 1962–1970 po Pregljevi smrti zbral **France Koblar**. V zadnjem desetletju so začela nastajati tudi *Zbrana dela Ivana Preglja*. K urejanju slednjih je na prigovarjanje **Franceta Bernika** pristopil **Janez Dolenc**. Ta je leta 2002 zaključil pripravo prve knjige z več kot 500 Pregljevimi pesmimi, ki jih je na več kot 700 straneh opremil s komentarji. V naslednji knjigi je v prav tako obsežnem delu zbral Pregljevo drama-

tiko. Začel je že s pripravo kratke Pregljeve proze, a to delo še ni končano.

Domačinom komaj poznan

Rojaki z Mosta na Soči so Preglju ob 100-letnici odkrili spomenik, ki stoji tik pod Kukom, ob priljubljeni sprehajalni poti. Ob 120-letnici rojstva Ivana Preglja je leta 2003 izšel zanimiv *Pregljev zbornik*, in sicer v okviru Projekta *Ivan Pregelj in njegov čas*, ki ga je izdala **OŠ Dušana Muniha Most na Soči**. Osnovnošolci so v projektu v mostarskem okolišu opravili anketo o Ivanu Preglju. Rezultati pa so pokazali, da je Pregelj med domačini slabo poznan. Polovica anketiranih (vzorec 1.000 anket) ni nikoli prebrala nobenega njegovega dela, velika večina nima na domači knjižni polici nobene njegove knjige, od njegovih del večina pozna le novelo *Matkova Tina*. Razveseljivo je, da dobra po-

lovica anketiranih ve vsaj to, da je bil dr. Ivan Pregelj Mostar.⁵ Na Tolminskem še vedno ni ustanove, ki bi nosila njegove ime, po njem pa se je poimenovalo mostarsko kulturno društvo. V Tolminu so njegovo ime uporabili pri poimenovanju parka oziroma trga med stanovanjskimi bloki: Pregljev trg.

Matkova Tina

»Zvečer pred tretjim petkom v aprilu leta sedemnajststo štirinajstega, eno uro potem, ko je odzvonilo vernim dušam, so se oglasili kakor na dogovorjeno znamenje vsi zvonovi na Tolminskem. Prav tisto uro so se dvignili prečudni romarji na proti Gorici. Bili so župani, ključarji in možje iz dvanajstij. V Gorico jih je klicala gosposka, da bodo pričeli strašne sodbe, ki so jo gospoda sodili upornikom Janezu Gradniku, Kobalu, Laharnarju, Podgorniku in tovarišem. Pozni potniki so umeli glas poznih zvonov in so ugibali po glasu in vetru zvon svetega Danijela v Volčah, svetega Urha v Tolminu, svetega Marka v Poljubiinju, svetega Mišela na Ravnah in svetega Mavra na Mostu« (Pregelj 1999: 5)⁶. To je uvodni odstavek enega najbolj poznanih (in branih) Pregljevih del, novele *Matkova Tina*, ki je nastala kot izsek ljubezenskega motiva iz zgodovinskega romana Tolminci. Romantična zgodba, ki se začne z navedkom točnega kraja in časa na začetku 18. stoletja, je po avtorjevem mnenju kot resnejša fabula zgodovinske pripovedi verjetno izstopala, zato jo je oblikoval v berljivo in dostopno kratko novelo.

Špela Mrak

Foto: arhiv tolminske knjižnice

¹ **DOLGAN, Marjan** v Ivan Pregelj. (1983). Thabiti kumi. Ljubljana: Mladinska knjiga, str. 129.

² **PREGELJ, Ivan**. (1983). Thabiti kumi. Ljubljana: Mladinska knjiga.

³ Ekspresionizem – resnica o svetu se oblikuje v človekovem duhovnem svetu kot videnje ali vizija. Ekspresionist dokazuje nadvlado duha nad naravo (Pregelj 1999: 23).

⁴ **GLUŠIČ, Helga**. (1996). Sto slovenskih pripovednikov. Ljubljana: Prešernova družba.

⁵ **OSNOVNA ŠOLA Dušana Muniha Most na Soči**. (2003). Pregljev zbornik. Most na Soči: OŠ Dušana Muniha Most na Soči.

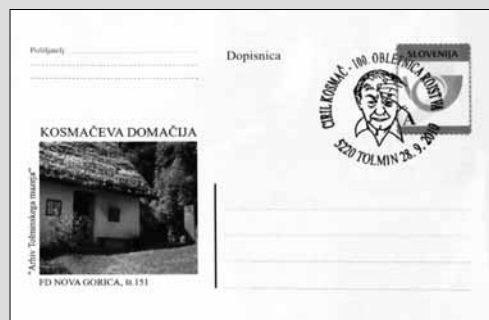
⁶ **PREGELJ, Ivan**. (1999). *Matkova Tina*. Ljubljana: Gyrus.

Utrinki

Leto 2010 – Kosmačevo leto. S še desetimi drugimi organizatorji so pripravili 13 prireditev na devetih različnih lokacijah v občini Tolmin.

Natanko ob 100-letnici Kosmačevega rojstva sta Filatelistično društvo dr. Franca Marušiča Nova Gorica in Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin odprla razstavo z naslovom Pošta od Bovca do Podbrda in Idrjskega 1919–1945 iz zasebne zbirke **Branka Morenčiča**, ki je bila na ogled do 19. oktobra. Ob tem dogodku sta bila predstavljena priložnostni poštni žig z ilustracijo Kosmačevega portreta in poštna dopisnica z motivom njegove domačije, ki stoji na Slapu ob Idrijci.

Priložnostni žig nastane na pobudi članov filatelističnega društva, predvsem zbirateljev poštних predmetov, za njegovo katalogizacijo pa ga mora uradno potrditi tudi poštna uprava. Namen žiga je, da se na določen dan in na določeni pošti, ki je

povezana s tematiko na žigu, žigosajo redne poštne pošiljke. Filatelistično društvo dr. Franca Marušiča Nova Gorica danes deluje na območju širše Goriške in je doslej ponudilo veliko predlogov za izdajo znamk, pisemskih ovitkov, dopisnic in priložnostnih žigov, ki obelježujejo pomembne do-

godke in osebnosti s tega območja. Ni dvoma, da si je tudi Ciril Kosmač zaslužen pridobil svoj prostor v zbirkah filatelistov.

Razstava je eden od zaključnih dogodkov v nizu prireditev Kosmačevega leta, ki je na poseben način ovekovečila moža, ki je bil z vsem srcem vezan na rodno tolminsko grudo, na njene bolečine, trpljenje in stiske, ki jih je prinašala, ter na ljudi, ki so ga obkrožali. V svojih delih je na izredno subtilen način prikazal vsakodnevno življenje v domačem kraju pred in po 2. svetovni vojni. Bil je človek, ki je socialno in psihološko plat ljudi znal opisati na konkreten način, zanimal se je za družbo in njeno razslojenost ter posegel v tematiko, ki je kljub lokalnemu značaju pereča povsod po svetu. Zato so njegova dela vedno aktualna in tako veličastna, da so prevedena v kar 16 jezikov.

Damjana Teodorovič

Stoletni Špink

V Ladah so se pred nekaj leti poslovili od Ivana Fona, po domače Janeza Špinkovega. Svoj stoti rojstni dan je nikoli star mož dočkal v domu upokojencev, kjer je preživel nekaj kratkih let udobnega življenja.

Špinka je malo pred 99. rojstnim dnevom v tolminskem domu upokojencev obiskal znanelec, ki je hvalil oskrbo in udobnost doma. Vedri in radoživi možak mu je v odgovor gladko zrecital **Simona Gregorčiča** *Ujetega ptiča tožbo* in poudaril, da je njegov dom v Ladah. Na pamet je znal skoraj vse Gregorčičeve pesmi, niso pa mu bila tuja niti Prešernova niti Cankarjeva dela.

»Plento morš znat kuhat!«

Drobni mož je še v visoki starosti po cesti in kolovozu porival težko, staro voznico z lesenimi, okovanimi kolesi, naloženo s suhljadjo, senom ali krompirjem. Ko je že krepko prekoračil 90 let, je moral, čeprav nejevoljno, opustiti težja dela, ki so jih poslej postorili skrbni sosede. Kljub prigovarjanju ni hotel zapustiti domačega zapečka in se prepustiti oskrbi doma upokojencev ali sorodnikov, ki so živeli na Gorenjskem. *»Če grem iz hiše, mi bodo vse pobrali. Izpraznili mi bodo hišo in orodje v kleti. Izropali mi bodo dom,«* je hitel pripovedovati, kot da bi bila hiša polna dragocenosti in v kleti ne bi bilo le staro kmečko orodje. Ostajal je doma in si na razpadajočem štedilniku kuhal dišečo polento in njoke, polite z maslom. Ko ga je soseda vprašala, kako mu uspe skuhati tako dobro polento, je le kratko odgovoril: *»Plento morš znat kuhat!«* Kosilo je *poplaknil* z belo kavo ali mlekom, ki so mu ga, odkar je hlev zapustila zadnja kravica, prinašale sosede.

Špink se ni branil kozarčka belega vina. V vaški trgovini je kupil liter cenenega vina, ki mu je bil dovolj za teden ali več. S prijaznim trgovcem in sovaščani je rad klepetal ter pokomentiral vaške čenče in visoko politiko.

Ptič, ki noče zapustiti kletke

Skoraj stoletnega Špinka so sosede in socialne delavke le težko prepričale, da ga v domu upokojencev čakata topla soba in dobra oskrba. Že po kratkem bivanju v Tolminu se je odločil, da se vrne domov. Po dolgem prepričevanju so negovalke privolile, da se je za nekaj dni vrnil, kamor ga je vleklo srce, postelja v domu pa ga je še čakala. Čeprav je zagotavljal, da bodo zanj skrbeli sosede, je neuspešno poskušal preživeti sam. Star štedilnik in kotel za polento ga nista več ubogala, pot do trgovine in njive je postala dolga in naporna. Po nekaj dneh samooskrbe se je na prigovarjanje sosed le odzval ter se premražen in nezadovoljen

JANEZ ŠPINKOV je zadnja leta preživel v tolminskem domu upokojencev.

sam s seboj odločil za vrnitev v dom upokojencev. Razmišljal je o ptici, ki se je vrnila in noče več zapustiti kletke.

Vse podeduje Janez

Kakor vsi mladeniči je tudi Špink dobil iz Rima pismo, s katerim ga je oblast poklicala na služenje vojaščine. Za obzidjem vojašnice in na poligonu je spretno navidezno oboleva. Nadrejene in zdravnike je prepričal, da je resno bolan in nesposoben služiti kraljevini. Kmalu se je brez sledu slabega zdravja vrnil domov kot dosmrtno nesposoben za nošnjo vojaške obleke.

Nekoč je bila Špinkova hiša polna otrok, ki so se z leti porazgubili po vaseh ob Soči in drugod. Ostarela starša sta se odločila zapustiti premoženje

neoznjenemu Janezu. Da bi uradno uredili dedovanje, so obiskali sodišče. Preden je odvetniku uspelo žig pritisniti na dokument o prevzemu premoženja, je Janez vstal s stola in se obrnil k staremu, rekoč: *»Če se bom oženil, ne bom živel z vama, saj ne bo nič več vašega. Če pa mi premoženja ne dasta, vaju ne bom prosil za kruh.«* Potem se je umaknil iz pisarne. Šele po dolgem prepričevanju in mamini obljubi, da bo edini dedič, če ostane doma z bratom in starši do njihove smrti, se je vrnil pred uradnike.

Na stara leta je Špink k sebi povabil nečaka z Gorenjske, ki je prišel z modernimi stroji, da bi pomladil hišo in moderniziral kmečko delo. Vendar stari Špink oblasti ni bil pripravljen kar tako prepustiti, zato je bil nečaku pri delu neprestano za petami. Po dokončnem slovesu obupanega sorodnika je Špink obiskoval odvetnika in skrbel, da se z izgubo dragocenih parcel ne bi delala škoda na imetju.

Stoletni Janez

Verjetno je bil edini rojstni dan, ki ga je Špink v življenju praznoval, njegov 100. rojstni dan. Veliko sorodnikov in znancev je prišlo, da bi čilemu možu seglo v roke. Med prvimi je bil nečak **Ivan Volarič - Feo**. Na vozičku so pripeljali tudi leto dni starejšo oskrbovanko doma **Štalarjevo Mimi** z Vrsna, da bi mu voščila. Ko je ta zagledala številno družbo, se je uprla ob podboj vrat in od negovalke zahtevala, da jo mora obleči za k maši in ji urediti frizuro. Šele lepo urejena se je dovolila odpeljati do stoletnika. Mimi in Janez sta tistega leta zadnjič praznovala svoj praznik.

»Pri Špinkovem seniku so!«

Poleg stare hiše, neobdelanih polj in spominov je Špink zapustil »znamenito« ime kraja. Med Kobaridom in Ladrami je ob cesti manjša ravnina, primerna za priložnostno parkiranje. Ko Špink ni več obdeloval polja pod cesto in v seniku ni več dehtelo sveže seno, so v poznih večernih urah možje v modrem na parkirišču večkrat preverjali, če niso morda vozniki pregloboko pogledali v kozarec. Solidarnostni vozniki so poskrbeli, da so prijatelji na poti proti domu ali od doma pravočasno izvedeli za prežečo nevarnost. *»Pazi! Pri Špinkovem seniku so,«* je bil še do nedavna pogost pozdrav med nočnimi vozniki na sončni strani.

Besedilo in foto: **Pavel Četrlič**, popisovalec ljudskega izročila

Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja: Evropa investira v podeželje

Bogastvo podeželja ob smaragdni poti

Projekt sofinancira Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja: Evropa investira v podeželje in Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

Za bolj zdravo življenje

Ljudje vse bolj izgublamo pristen stik z naravo. Vse manj posluha imamo zase in za potrebe lastnega telesa. Prepogosto se zavemo pomena zdravega načina življenja in prehranjevanja šele tedaj, ko zbolimo oziroma ko na lastni koži občutimo posledice nezdravega načina življenja.

Na območju, kjer živimo, imamo na razpolago vse, kar potrebujemo za zdravo življenje: obilico sveže in doma pridelane zelenjave, sadja, domače sire, skuto, mleko in meso ter številne druge prehranske izdelke, ki jih ponujajo kmetije v dolini (njihovo ponudbo si lahko ogledate tudi na straneh **EKO-borze**, ki deluje na spletni strani www.prc.si). Dobrote s kmetij lokalnih pridelovalcev so zdrave in brez nepotrebnih dodatkov ter v številnih primerih tudi ekološke. Zakaj torej tako brez pomislekov tečemo v prvi nakupovalni center in kupimo izdelek v najlepši embalaži? Odraslim je včasih težko spremeniti navade in ustaljene vzorce, zato je pomembno, da vzorec začnemo oblikovati zgodaj. Tudi na **Posoškem razvojnem centru** se tega zavedamo, zato smo v šolskem letu 2010/2011 začeli z izvajanjem projekta s pomenljivim naslovom *Osnovnošolci in ekološko kmetovanje*. Sredstva za projekt smo pridobili iz naslova ukrepov LEADER, ki jih zagotavlja **Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano** ter **Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja**.

Že samo ime pove, da je projekt v prvi vrsti namenjen osnovnošolcem, zato so se (ali se še bodo) vanj dejavno vključile vse osnovne šole v Posočju. Učencem želimo na zanimiv in malce drugačen način predstaviti osnovne značilnosti ekološkega kmetovanja, prednosti takega načina kmetovanja in pridelovanja hrane v primerjavi s konvencionalnimi metodami ter vzbuditi zanimanje in pozitiven odnos do kmetovanja ter zdrave in ekološke pridelane hrane.

Prve delavnice in obiski ekoloških kmetij

V septembru smo s pomočjo **Maure Arh**, strokovnjakinje za zdravo in ekološko pridelano prehrano, začeli izvajati prve delavnice in obiske

PROJEKT OSNOVNOŠOLCI IN EKOLOŠKO KMETOVANJE bo učencem predstavil osnovne značilnosti in prednosti ekološkega kmetovanja ter skušal v njih vzbuditi zanimanje in pozitiven odnos do kmetovanja ter zdrave in ekološke pridelane hrane.

ekoloških kmetij. Na **OŠ Bovec** in **OŠ Kobarid** so se v tematske delavnice z naslovom *Dan zdravja - ekološka hrana je dobra zame* vključili učenci od prvega do tretjega razreda. Projektu sta se pridružili tudi **podružnični šoli Soča** in **Žaga**; na slednji so v delavnici poleg učencev prve triade sodelovali tudi četrtošolci.

In koliko novih stvari smo se naučili! Kako zdravo je jabolko za zajtrk in kako diši, če je domače, katera zelišča se skrivajo na bližnjem travniku, po katerem tekamo vsak dan, pa jih sploh ne opazimo, kako nabrati koprivo, ne da bi nas opekla (izvedli smo, da kopriva poleg tega, da peče in je izvrstno »orožje v boju na igrišču«, v sebi skriva še marsikaj; uporabljamo jo lahko v prehrani - kot čaj ali zdravilno zel in je zares pravi eliksir zdravja), kje lahko kupimo ekološka živila in kako jih v tr-

govini prepoznamo, kako sladki in zdravi so lahko bomboni (tudi bomboni so lahko zdravi, če so naravni in ekološki), kako zgleda čisto pravi naravni obliž za rane in še bi lahko naštevali. S travnika v bližini šole so se učenci vrnili s polno košarico, v kateri so se skrivali lističi rmana, sušičastega trpotca, regrata, male marjetice in koprive. In kaj je nastalo iz tega pisanega šopka? Okusna zeliščna omleta. Učenci so si obliznili vseh deset prstov in se v en glas strinjali, da si jo bodo skupaj s starši pripravili tudi doma.

Ker je jesen čas, ko se na kmetijah veliko dogaja, smo na dveh šolah izvedli tudi ekskurzijo na ekološko kmetijo. Učenci prve triade OŠ Kobarid so obiskali kmetijo **Pr' Ivanč** v Drežniških Ravnah, učenci šestega razreda kmetijo **Pr' Jureč** na Ledinah, učenci od prvega do petega ra-

zreda OŠ Podbrdo pa so spoznali življenje na **ekološki kmetiji Črv** na Prapetnem Brdu. Ob koncu obiskov so se vsi učenci strinjali, da je življenje na kmetiji kljub trdemu delu, ki ga zahtevajo številna opravila na polju in skrb za živali, zares super, še zlasti zato, ker se nam ves trud in napor, ki ga vložimo, povrne, ko na travniku pred hišo opazujemo zadovoljne ovčke ali krave na paši in ko iz kuhinje zadiši po slastnih domačih dobrotah, ki jih naš želodec že prav nestrpno pričakuje ...

Z izvajanjem delavnic na osnovnih šolah v Posočju bomo v okviru omenjenega projekta nadaljevali zopet v spomladanskem času. Do takrat pa boste v **EPICentru** lahko prebrali še kakšen prispevek na temo zdrave in ekološke prehrane.

Besedilo in foto: **Tjaša Maurič**, svetovalka, Posoški razvojni center

Kadar v duši sije sonce ... riše

Rado Fon s Slapa ob Idrijci je človek, ki ljubi svobodo in prostore, ki ne omejujejo. S svojim jadralnim padalom se rad zlije z elementom zraka in se z enakimi strastmi potaplja v vodne globine.

Zanima ga vse, kar se dogaja v naravi. Morda je prav zato postal tudi član zelene bratovščine. Vse stvari, ki jih rad počne, se prej ali slej združijo v velik izvir navdiha za njegovo likovno ustvarjalnost.

Zakaj človek postane slikar?

Nekatere stvari se v življenju kar zgodijo. Nekaj časa zorijo v tebi, potem pa se nekaj premakne in jih vržeš na plan. To je kot igra, ki pa ima svoje zakonitosti. Od nekdanj sem rad risal in slikal – v osnovni šoli, na srednji lesarski šoli, kjer je bilo na vrsti predvsem tehnično risanje, pa z otrokoma, ko sta bila še majhna. Zanjih

papir ali platno. Rad imam risbo, s svinčnikom ali ogljem, ki predstavlja temelj dobre slike. Slikarstvo je nekaj čisto drugega, ima pač barve. Vesel sem, če mi slika uspe in ob pogledu nanjo zažarijo oči prijatelja ali znanca. Najraje ustvarjam v naravi. Je pa za to več časa, ko je vreme slabo in sem doma. Pri delu doma prostor zame sploh ni pomemben – najpomembnejša je prava svetloba. Počasi vseeno uresničujem tudi željo po lastnem ateljeju.

Barve

So nekaj magičnega. Ljudje imamo radi različne barve, kar je odvisno tudi od razpoloženja posameznika,

vsemu bi se morda zdaj odločil za sliko Idrijce. Na reko me vežejo lepi spomini, ki segajo še v otroštvo, ko smo se otroci potapljali v njej in sem večino časa preživel na njenih bregovih.

Nabiranje znanja

Najpogostejše od svojih stanovskih kolegov in na tečajih, ki jih organiziramo v **Društvu slikarjev amaterjev Tolmin** (DSAT). V njem je kar nekaj dobrih slikarjev, učiti pa se moraš od boljših od sebe. Poleg tega imamo dobro vodstvo in mentorico **Jano Dolenc**. Kot član društva imam več možnosti za napredovanje. Izkušnje si nabiram tudi z udeležbo na ex

RADO JE VESEL, kadar znancem ob pogledu na uspešno sliko zažarijo oči. Foto: Nejc Fon

deset let se intenzivneje ukvarjam s slikarstvom. Pisatelj za svojo ustvarjalnost potrebuje besede, kipar različne materiale, jaz se igram z barvami. Z likovnimi podobami izražam občutke in svoj odnos do stvari.

Proces ustvarjanja

Najpogostejše slikam, ko sem dobre volje. Posebno moč in energijo najdem v naravi. Lepota pokrajine, živali ali človeka me včasih tako prevzame, da jo moram prenesti na

od njegove notranje naravnosti. O človeku povedo ogromno. Lepe so kot mavrica in vsaka ima svoj čar. Moja je modra kot morje, kot Soča in nebo; pomeni mi svobodo.

Najljubše delo

Težko bi izpostavil samo enega, saj rad rišem, slikam, delam portrete, pokrajine, vedute. Rad rišem akte. Sploh je človekovo telo likovno zanimivo, zahteva veliko risarske spretnosti in poznavanja anatomije. Kljub

temporih, veliko znanja pa sem pridobil na dvoletnem študiju v slikarski šoli **Zmaga Modica** v Ljubljani. Dober kritik mojih slik je moj sin.

Razstave

Sodeloval sem na mnogih skupinskih razstavah na Tolminskem in v zamejstvu, samostojno pa sem razstavljal v baru Pr' Črvu v Tolminu.

Stvari, ki polnijo življenje

Narava me pomiri in mi vlije novih

moči. Rad grem ven, še posebno kadar sem utrujen. Moč mi dajeta moja dva odrasla otroka; lepo ju je videti srečna in dobre volje. Kadar sem v njuni družbi, sem najsrečnejši človek na svetu. Moč daje pogled na vse lepo, če znaš, kar gledaš, tudi videti. Grdih in zlih stvari ne bi pogrešal; zloba in laž me vedno prizadeneta. Ko bi vsi ljudje pozitivno razmišljali, bi pri sebi in v svetu marsikaj spremenili na bolje. Rad imam vse, kar je dobro, poštenje, odkritost. Ne maram hinavcev in lažnivcev. Rad imam ljudi, ki imajo smisel za humor, in vseč so mi posebneži.

Življenjsko vodilo

Zelo se me je dotaknila misel alpinista **Nejca Zaplotnika**, da je v življenju pomembno najti pravo pot, saj boš na njej potem že našel tudi cilje. Treba je hoditi naprej, čeprav je korak kratek in morda včasih malo zastane.

Pogovor pripravila: **Dea Volarič**, DSAT

Salamandra Salamandra

Kdor spremlja glasbeno sceno v Tolminu in njegovi okolici, zagotovo pozna mlade glasbenike, znane po spontani improvizaciji in eksperimentiranju z zvokom. Skupina Salamandra Salamandra že sedmo leto potuje po slovenski glasbeni sceni in predstavlja čisto poseben, čaroben in edinstven svet različnih zvočnih izvorov.

Me skupine *Salamandra Salamandra* je pravzaprav latinsko poimenovanje za močerada. Pobudnika za nastanek »salamandrovcev« sta bila brata **Jani** in **Samo Kutin** iz Čadrga. Želela sta najti sebi podobne glasbenike, ki so se bili pripravljene otresti dogovorjenih glasbenih okvirov in vnaprej določenih zvočnih pojavov ter se prepustiti skupinski igri, v kateri je vsak posameznik hkrati izvajalec in komponist. Pridružil se jima je še **Matej Magajne**. Nekaj časa so igrali kot trio in ustvarjali kar na domačem *kaštu*. Trojici sta se pozneje pridružili **Neža Naglič** in **Sabina Magajne**, na prvi plošči pa je z njimi že sodeloval tudi **Dejan Lapanja**.

Glasba, ki nima ne začetka ne konca

Lahko bi rekli, da se konceptualna in estetska izhodišča skupine navezujejo na glasbeno avantgardo in eksperiment na eni strani ter na minimalizem in svobodno obravnavanje zvočnih objektov na drugi. Člani skupine izhajajo iz lastnega glasbenega znanja in življenjskih izkušenj ter tako ustvarjajo samosvojo čutno muzikalno avanturo. Težko jih je umestiti v žanrski okvir, saj se zvočna podoba nahaja na področjih progresivnega rocka, etna, jazzja in instrumentalne ter deloma tudi klasične glasbe. Posebna privlačnost tovrstne ambientalne glasbe na izjemen način združuje omenjene raznovrstne glasbene stile med seboj. Poudarjena je sinteza narave in akustike, ki rišeta meje med realnim in irealnim svetom. Salamandrovci z ustvarjanjem enkratnega glasbenega vzdušja poslušalca popeljejo v notranjost lastnega bivanja, kjer je najbolj pomemben čustven odziv. Ena temeljnih, specifičnih lastnosti njihove glasbe je, da

SKUPINA SALAMANDRA SALAMANDRA z ustvarjanjem enkratnega glasbenega vzdušja poslušalca popeljejo v notranjost lastnega bivanja, kjer je najbolj pomemben čustven odziv. Njihova glasba nima ne začetka in ne konca, ne priznava omejitev in sega natanko do tam, do koder ji poslušalec dovoli. Foto: Katarina Juvančič

nima ne začetka in ne konca, da ne priznava omejitev in sega natanko do tam, do koder ji poslušalec dovoli. Kot sami pravijo, igrajo izključno zaradi veselja do glasbe ter se tako izpopolnjujejo kot posamezniki in v medsebojni komunikaciji. Ključnega pomena je nastajanje kolektivne glasbe, ki zrcali glasbo odnosov med ljudmi, tako na odru kot pred njim.

Večina njihovih glasbil oz. glasbe-

nih instrumentov ni standardnih. Veliko jih prihaja iz Indije in Afrike, največ pa jih je narejenih doma iz vsakdanjih pripomočkov, iz katerih se da izvabiti zvok. Bistvo je biti neomejen v glasbenem izražanju, kar pomeni, da se da katerikoli predmet uporabiti kot glasbilo. Količina takšnih in drugačnih zvočnih inovacij je neskončna, saj imajo običajno na nastopih poln oder predmetov, ki jih

izbirajo instinktivno in tako vsakič znova ustvarijo neponovljiv glasbeni aranžma, kjer se prepleta vrsta različnih ambientalnih plasti, ki tvorijo posebno bazo doživljanja zvoka v danem trenutku. Njihovi koncerti so vedno aktualni, saj poslušalec lahko vedno znova spusti v nov tok zvočkovne dinamike. Glasba vsakič sproti sporoča tisto, kar salamandrovci čutijo na odru v trenutku igranja; kadar igrajo sproščeno, so, kot pravijo, razgaljeni.

Kjer znajo prisluhniti drugačnim zvočnim slikam

Do sedaj je skupina Salamandra Salamandra v lastni založbi **Čadrg Records** izdala tri plošče: *Tuvzz* (2003), *Kafa* (2005) in *Kava Čaj Kakav* (2008). Na slednji je gostoval tudi **Ivan Volarič - Feo**, ki se jim je po tem projektu dokončno pridružil. Svojo glasbo promovirajo na številnih festivalih in koncertnih prizoriščih, kjer znajo ljudje prisluhniti drugačnim zvočnim slikam. Aktivno sodelujejo tudi na lokalnem festivalu *Sajeta*, kjer že vsa leta vodijo otroško glasbeno delavnico in širijo znanje o tovrstnem ustvarjanju. Že večkrat so organizirali Festival narave in glasbe v Čadrgu, posneli pa so tudi glasbeno podlago dokumentarnega filma *Trenutek reke (Il tempo del fiume)*.

Člani skupine ustvarjajo prostor, v katerem slehernemu posamezniku omogočajo absolutno individualno svobodo, kjer je lahko vsaj za trenutek tisto, kar si v resnici želi biti. Na vprašanje, kaj imajo v načrtu za prihodnost, odgovarjajo: »Igrati za sebe in za ljudi ter vedno znova raziskovati svoja notranja občutja!« Dovolimo torej, da glasba prebudi naše čute in v nas vzbudi tisto, kar v danem trenutku čutimo.

Damjana Teodorovič

Negotovost, strah, birokracija, pomanjkanje informacij o trenutni situaciji v državi in vremenske razmere so bili dejavniki, ki sva jih ničkolikokrat premlevala. Podobna vprašanja so se mi zastavljala pred leti v Afriki, ko sem želel prečkati DR Kongo (Zaire). V takih situacijah se posameznik ne sprašuje, ali ga bodo okradli, temveč ali bo iz države prišel živ. Čeprav v Indiji verjamemo, da se človek reinkarnira (duša umrlega se ponovno utelesi v drugem bitju), imava midva s krščansko vzgojo samo eno možnost. Dobrodošli v Pakistanu! Zaradi mračnih misli in analiziranja dogodkov, o katerih pišejo mediji, sva z vsakim dnem postajala vse bolj izmučena. Pomisli-

Dobrodošli v Pakistanu

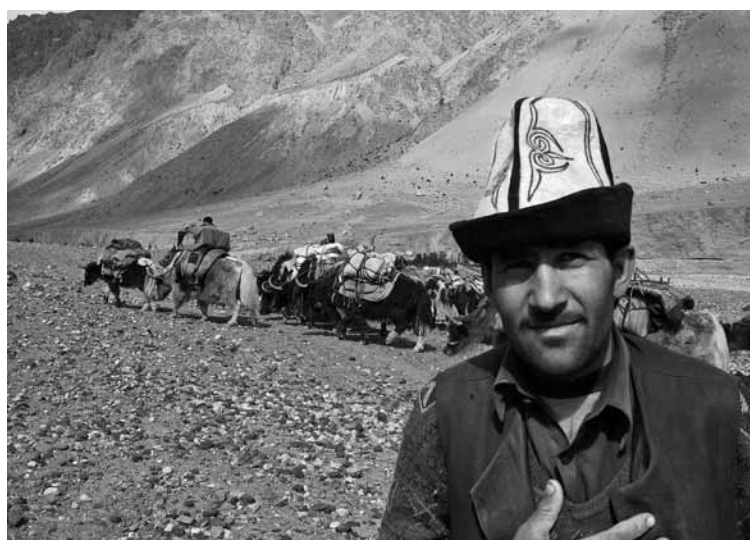
V začetku leta smo zadnjič prebirali o dogodivščinah Tadeja in Saše, ki sta se s padalom potepala po Aziji. Potopis za zaključila, ko sta prečkala mejo s Pakistanom. Kaj se je potem dogajalo, o čem sta razmišljala pri vstopu v državo in kako so ju tamkajšnji prebivalci sprejeli, nam bosta zaupala v nadaljevanju. (Uredništvo)

te, da se sprehajate po ulici, kjer nihče ni varen. Iskren odgovor domačina nama ni bil v tolažbo: »Spremljajte novice, če želite izvedeti, kaj se dogaja. Tukaj nihče ne ve, kaj se bo naslednji trenutek zgodilo.«

Na festival Baba Ghundi

V majhnem kombiju s 15 potniki smo v mraku odrinili v nama neznano dolino Chipursan. Cesta poteka po obeh bregovih ozke doline. Pozimi so pogosti snežni plazovi, ki odnesejo del ceste na enem izmed bregov. Raje nisem razmišljal, kako so zloženi kamni, ki predstavljajo temelje na plazoviti peščeni podlagi; včasih se mi zazdelo, da vse visi v zraku.

Dobra volja, veselje in gostoljubnost je preplavljala hišo najinih gostiteljev – Danisheve družine. V vasi Ispang je potekal prvi festival Baba Ghundi. Ljudje iz teh krajev pripadajo ismaelom, eni izmed vej islama.

NOMAD, KI SLUŽI SVOJ KRUH KOT ČLAN KARAVANE. V ozadju otovorjena karavana, ki zapušča Baba Ghundi. Pred njimi je nekajdnevna pot.

So veliko bolj liberalni od svojih bratov na jugu in sosedov v Afganistanu. Ženske se lahko svobodno družijo z moškimi, ni jim treba nositi pokrival

in tudi prijateljski poljub ni nič ne navadnega, kar je osuplo opazoval popotnik iz južnega Pakistana. V malih hišah, ki niso mošeje, skupaj mo-

Utrinki

SIMPOZIJ OB PISATELJEVI 100-LETNICI

Tolmin – 17. septembra je v Knjižnici Cirila Kosmača Tolmin potekal simpozij o **Cirilu Kosmaču**, ki ga je knjižnica ob pisateljevi 100-letnici rojstva in 30-letnici smrti pripravila skupaj s Fakulteto za humanistiko Univerze v Novi Gorici in Slavističnim društvom Nova Gorica.

Na simpoziju smo lahko prisluhnili desetim predavateljem. Zbrane so najprej pozdravili gostiteljica in soorganizatorica direktorica tolminske knjižnice **Jožica Štendler**, župan Občine Tolmin **Uroš Brežan** ter predstavnici soorganizatorjev – **Katja Mihurko Poniž** s Fakultete za humanistiko in podpredsednica Slavističnega društva Nova Gorica **Andrejka Markončič Šušmelj**. Učenci OŠ Dušana Muniha z Mosta na

NA SIMPOZIJU O CIRILU KOSMAČU smo lahko prisluhnili desetim predavateljem. Na fotografiji so: Andrejka Markončič Šušmelj, Zoltan Jan in Boris Mlakar. Foto: arhiv knjižnice

Soči so z odlomki iz Tantadruja poskrbeli za prisrčen uvod v razprave o pisateljevem delu.

V dopoldanskem programu simpozija nam je **Marija Mercina** predstavila težave pri urejanju gradiva za Zbrana dela Cirila Kosmača. Pri tem je izpostavila problem dostopnosti pisateljeve zapuščine, saj je del še vedno v zasebni lasti dedičev in javnosti nedostopen. **Primož Jakopin** nam je Kosmačevo besedo predstavil v luči digitalne tehnologije. Slišali smo tudi kratek povzetek raziskovalnega dela zaradi bolezni odsotnega **Gregorja Kocijana**. **Mateja Curk** je analizirala Kosmačevo ljudsko jezikovno kulturo, dopoldanski del pa je sklenila **Vladka Tucovič**, ki je proučevala pogostnost rabe ljudske pesmi v Kosmačevih besedilih.

V popoldanskem delu je **Zoran Bo-**

IGRALEC POLA NA SVOJEM KONJU v boju za žogico na festivalu Baba Ghundi v dolini Chipursan.

lijo in sledijo koranu. **Danish** je večkrat pripomnil, da v teh krajih ni Talibanov, orožja in nasilja, vendar se je nama dozdevalo, da ima vsak izmed njih pod posteljo kalašnikovko.

Festival Baba Ghundi se je odvijal na travniku poleg igrišča za polo. Vsakega udeleženca so pozdravili lokalni veljaki, ki so tudi nama stisnili roko in zaželeli dobrodošlico. Bogat kulturni program s tradicionalnim petjem žensk, moških in otrok so spremljali glasbeniki z bobni, piščalmi, trobentami in drugimi tradicionalnimi inštrumenti. Med poslušanjem sem se v mislih sprehajal med šotori ter ob ognju klepetal s prijatelji na glasbenem festivalu na Žlejšnu v Čadrgu. Predanost domačinov, preprostost organizacije in narava, umaknjena pred vsakodnevn

no prenatrpanostjo modernizacije, so si podobni. Vendar so šli v dolini Chipursan še dlje: uprizorili so veličasten polo, igro, v kateri so se igralci na visokih konjih s palico v roki podili za žogico, ki so jo skušali spraviti v nasprotnikova vrata. Bojevitost igralcev, njihovih konjev in bučno spodbujanje navijačev s kamnitega zidu, ki je ena izmed stranic igrišča, obkroženega s strmimi pettisočaki, so pričarali atmosfero iz preteklosti, ko je tod mimo potekala ena izmed vej svilene poti.

Menjava blaga med domačini in karavanami nomadov

Baba Ghundi je bil učitelj, ki je prišel v te kraje preko pamijskih gor iz afganistanskega koridorja Wakhan. Ljudi je učil pisanja in branja

ter osnov muslimanske vere. Na mestu, kjer je pokopan, stoji svetišče ter majhno naselje, ki ga domačini uporabljajo v poletnih mesecih in so ga poimenovali po njem. Tukaj že tristo let poteka izmenjava dobrin med domačini in karavanami nomadov kirgizijskega rodu iz koridorja Wakhan. Karavane otovorijo svoje jake s sirom, skuto, maslom, kozami in volno ter v štirih oziroma petih dneh prečkajo več kot 5.000 metrov visoke gorske prelaze v Pamirju. Lokalni trgovci jim ponujajo olje, sol, posodo in, ker živimo v času elektronskih medijev,

poznamo kot nakupovalne centre.

Zamuda avtobusa naju reši

Zapustila sva dolino Chipursan. Karakorumska avtocesta se s severa Pakistana vije vse do glavnega mesta Islamabada. Cesta, ki je ena izmed največjih dosežkov človeštva 20. stoletja, se trenutno prenavlja, zaradi česar je najin avtobus zamujal. To pa nama je morda rešilo življenje. Taliban so namreč prav tistega dne ob točno tisti uri in na tistem kraju, kjer bi se morala srečati z najinimi padalskimi prijatelji, napadli pakistanski

OTOVORJENI JAK KIRGIZIJSKIH NOMADOV iz Afganistana lahko nosi breme 50 kilogramov. V ozadju gorovje Pamir.

tudi DVD-predvajalnike in satelitske antene. Po nekaj dneh trgovanja dobri ne navežejo na jake, a ne več kot 50 kilogramov na enega. To je primer sožitja ljudstev in trgovanja, ki ga pri nas

sedež varnostnih sil in pri tem zajeli nekaj talcev.

Se nadaljuje ...

Besedilo in foto: **Tadej Beguš** in **Saša Mihevc**

Utrinki

žič predstavil svojo raziskavo o pogostnosti besedil petih primorskih avtorjev v srednješolskih berilih, **Milena Mileva Blažič** je primerjala deli **Oscarja Wilda** in Cirila Kosmača, **David Bandelj** pa je predstavil, v katere jezike je bilo doslej prevedeno Kosmačevo delo. **Zoltan Jan** in **Boris Mlakar** sta se dotaknila Kosmača v povezavi z italijanskim svetom – prvi s književnega, drugi pa z zgodovinskega vidika.

Tako predavatelji kot ostali udeleženci simpozija, ki so sodelovali v razpravi, so si bili ob koncu dneva enotni, da so svoje poznavanje Kosmača s sodelovanjem na simpoziju razširili in nadgradili, hkrati pa so se odprle nove možnosti za raziskovanje pisateljevega življenja in dela.

Andrejka Markočič Šušmelj, Slavistično društvo Nova Gorica

5. FIŠ/FISch 2010

Tolmin, Most na Soči – Avtorski pristop k filmski ustvarjalnosti je v Sloveniji zaradi prevladujoče komercialne kinematografije zaenkrat še v senci večjih producerskih organizacij. Kljub temu imajo tako neodvisni avtorji kot producenti v sedanjem času na voljo kar nekaj festivalov neodvisnega filma, med katerimi je tudi Mednarodni festival malih in neodvisnih filmskih produkcij FIŠ/FISch, ki se je med 15. in 24. septembrom že petič zapored odvijal v Tolminu in na Mostu na Soči.

Pod okriljem Zveze tolminskih mladinskih društev (ZTMD), ki je festival letos razširila na dva vikenda, je program potekal na Mestnem trgu v Tolminu, v novih prostorih Galerije SDK in na vrtu hotela Lucija na Mostu na

RAZGLASITEV ZMAGOVALNIH FILMOV 5. FIŠ/FISCH-A je spremljal koncert italijanske skupine *Gone With The Swing Big Band*, ki je bil zaradi dežja prestavljen v Kinogledališče Tolmin. Od leve proti desni si sledijo: **Brand Ferro**, **Jan Cvitkovič**, **Goran Filipaš** in **Janez Leban**.

Č: Čadrg in Čedad

Čadrg -a m, (krajevno ime V 13°44' S 46°13'), v *Čadrgu*, pridevnik *čadrški*, prebivalsko ime *Čadržan*, -ka in -njica, starejši zapisi: 1. 1257 *Zadroc*,¹ 1377 *Zadnoch*, *Čad-drach*, 1515 *Tschadrach*, 1523 *Tschadra*.

Zelo verjetno nastalo iz slovanskega osebnega imena **Ča(je)dragъ*, iz katerega je na Slovenskem poleg krajevnega imena *Čadraže* še ledinsko ime *Čadrg* pri Avčah in *Čadrg* ter *Čadreš* v Benečiji.² Mnogo manj verjetno je izpeljevanje krajevnega imena *Čadrg* iz neke romanske besede, ki naj bi se razvila iz latinske *cataracta* 'brzica, slap',³ saj bi iz latinske soglasniške skupine -ct- pričakovali romansko -tt- > slovensko -t- in ne -g-.

Čedad -ada m (krajevno ime V 13°26' S 46°6'), v *Čedadu*, pridevnik *čedájski*, prebivalsko ime *Čedájec*, -jka, narečno tersko v Subidu *Čedat*, roditeljsko *Čedá:da*, mestnik u *Čedá:de*, rezijansko V Solbici *Čauđat*, -da:da,⁴ italijansko *Cividale* (*del Friuli*), furlansko *Cividât*, nemško *Sibdad*, starejši zapisi: 1. 760–795: *Civitas vel Castrum Foroivlianus*, 931 in *Civitate Austriae*, 1257 *de Civitate*.

Antično ime mesta leta 52 pr. n. št. ustanovljenega mesta *Forum Julii* se je v srednjem veku preneslo na celo Furlanijo. V poantičnem obdobju je mesto znano tudi

pod imenom *Civitas Julia*, po koncu langobardske dobe je bilo preimenovano v *Civitas Austriae*, kar dobesedno pomeni 'mesto vzhodne dežele'. Slovensko *Čedād* < **Čьvьdadъ*⁵ je izposojeno iz romanskega, starofurlanskega refleksa **Čividāde* za latinsko *civitātem*, kar je tožilniška oblika od latinskega *civitas* 'mesto, država'.⁶ Na ozemlju nekdanje Rimske države je iz te osnove še mnogo imen, npr. italijansko *Cividate*, francosko *Cieutat*, hrvaško *Čavtat* (narečno *Čaptat*) iz latinskega *Civitas* (*vetus Ra-gusina*).⁷

Opombe:

¹ Kos, USP 11, 277.

² Torkar, FOC XVI, 259 s.

³ Tako Bezljaj, SVI I, 108, Eseji, 89, ESSJ I, 71. Še manj verjetna je domneva o izvoru v furlanskem *chadrée* 'stol' (< latinsko *cathedra* < grško καθέδρα 'stol, sedež'), s čimer naj bi bile mišljene terase nad Tolminko. Za to domnevo naj bi govorilo italijansko ime kraja *Ciadra* (tako Kelemina, GMDs XIV, 85, SR IV, 185). V okviru tega poskusa razlage ostane -g nepojasnjeno.

⁴ Narečno gradivo navaja Šekli, SSJLK XLII, 222, ZOLI, 157.

⁵ Rekonstrukcija **Čьvьdadъ*, ki temelji na narečnem gradivu, navaja Šekli, n. m., StP, 151. Zanj govorijo tudi hrvaško *Čabdad* 'Čedad'.

⁶ Škrabec, JD II, 89 s.; Ramovš, KZg, 34, LZ XXXVII (1917), 670 = ZD I, 201, II, 256; Bezljaj, ESSJ I, 76; Frau, DT, 48; DNGI, 153 a. Merku, KISZ, 58.

⁷ O hrvaškem *Čavtat* tudi z naglasnega stališča Holzer, HOK, 93 a.

Vir: SNOJ, Marko 2009: Etimološki slovar Slovenskih zemljepisnih imen. Ljubljana: Modrijan založba, d.o.o., in Založba ZRC.

So mar res kmetje tisti, ki nimajo interesa?

Pravkar sem prišla s kmečkega sejma – razočarana. Zato pišem, da bi se morda začelo kaj premikati v nasprotno smer. Ob obisku sejma se mi je namreč postavilo več vprašanj. Kje so *tminski* kmetje, kje so njihovi dobri pridelki in izdelki (sadje, povrtnine ...)? Pa zakaj jih je tam tako malo? Še dobro, da ponudbo dvigajo »Ribničan« in pisani baloni. Zaključek na prvo žogo je, da kmetje nimajo interesa. Kaj pa če jim delam krivico in se izkaže, da takšnega zanimanja nima kdo drug?! In kam je zašel župan in vsi odgovorni ter načrtov polni turistični delavci?

Po mojem mnenju bi lahko iz takšnega dogodka s sorazmerno enostavno potezo naredili zelo odmeven praznik. To bi vsekakor privabilo ljudi v naše kraje tudi izven glavne turistične sezone oziroma drugače povedano – z odmevnim dogodkom bi lahko poskrbeli za večjo prepoznavnost Tolminskega v svetu.

Na sejmu bi se moralo tretji stojnic s ponudbo dobrot, kot se za to spodobi po (sebi) konkurenčnih cenah, in predvsem ogledovalcev, kupcev, pokuševalcev, šaljivcev, dobrovoljencev, lakotnikov in pivcev. Zakaj naši organizatorji ne stopijo v sosednjo Gorico v času, ko se tam odvija *Praznik dobrot*? Žal sem ga zamudila, a hkrati slišala, da ljudje stojijo v vrsti, da dobijo svoje porcije – če je to seveda res.

Morda pa bi bilo vendarle treba podrezati v to gnezdo – tudi za popotnico novemu/staremu županu in »tminski« oblasti ter njeni strategiji. Zakaj se zdi, da ima pri tem besedo zgolj nekdo iz vrha *Kmetijske zadruga*?

E. B., Most na Soči

Utrinki

► Soči. Na razpis festivala se je prijavilo kar 79 filmov iz dvajsetih držav, o njihovi usodi pa je razpravljala štiričlanska žirija, ki so jo sestavljali režiser **Jan Cvitkovič**, snemalec **Brand Ferro** iz Makedonije in producent **Goran Filipaš** iz Novega Sada ter predsednik selekcije, pisec, prevajalec in urednik **Zdravko Duša**. V tekmovalni del se je uvrstilo 29 filmov, zmagovalci pa so bili trije. Žirija je nagrado BIG FIŠ za najboljši film festivala podelila kratkemu dokumentarnemu filmu *Pogledi skozi železno zaveso* avtorice **Anje Medved**, specialna nagrada žirije MinK FIŠ je pripadla kratkemu igranemu filmu *Habibi* avtorja **Davidea Del Degnana**, nagrado občinstva pa je pobral film *Luča* avtorja **Darka Oroza**.

V spremljevalnem programu smo lahko videli predstavitev festivala *Revija amaterskog filma* iz Zagreba in

filme, v katerih je sodeloval **Ivan Volarič - Feo**. Poleg tega je prvi konec tedna obeležil izbor filmov **Želimirja Žilnika**, drugi vikend pa izbor filmov festivala kreativnega dokumentarnega filma **MAKEDOX** iz Skopja v Makedoniji. Razglasitev nagradencev je v Kinogledališču Tolmin pospremlil koncert skupine *Gone With The Swing Big Band* iz Italije.

Člani organizacijskega odbora **Janez Leban**, **Robert Perič**, **Janez Zega**, **Sanja Popov Leban** in **Nadia Sfiligoi** so festival uspešno zaključili v prostorih Galerije SDK z odprtjem razstave slik akademskega slikarja **Giga de Bree**. Ponovno so dokazali, da so veliko bolj pomembni neodvisnost mišljenja, pozitiven odnos do kreativnosti in ustvarjalna drža intelektualnega duha kot pa sledenje večinski komercialni potrošniški kulturni formi. Organizatorji se ravno zato ne zmenijo za slab obisk, saj ta ni merilo kakovosti. Na ogled

filmov so namreč prišli tisti, ki ne pripadajo širokemu krogu gledalcev, ampak manjšinskemu kritičnemu krogu ustvarjalcev in umetnikov, ki vedno prevetirijo enolično množično in povprečno filmsko produkcijo ter tako oblikujejo posebno družjenje ob drugačnem filmu – ali bolje rečeno, ob drugačnem vsakdanu.

Besedilo in foto: **Damjana Teodorović**

VEČER PETJA IN OBUJANJA VAŠKIH OBIČAJEV

Modrejce – Prvo septembrsko soboto so na Modrejcah organizirali koncert, s katerim je Komorni zbor *Musica Viva* iz Tolmina skupaj z gosti začel novo sezono. Zamisel za večer petja ljudskih pesmi in ubujanja vaških običajev se je članom zbora in vaščanom porodila že pred poltletjem. Skupaj so zasnovali prireditve, ki naj bi pripeljala goste od drugod in jim predstavila vaške običaje ter

jedi, hkrati pa bi v vas vrnila lepo ljudsko pesem, ki se je v preteklosti razlegala vsak večer, dandanašnji pa je skoraj zamrla. Tega dne so Modrejce resnično zaživele.

Kljub nekaj dežnim kapljam je prireditev Pesem na vasi na Modrejce pripeljala veliko ljudi. Na bogatem lesenem odru, okrašenem z domačimi ljubeznimi in kopicami sena, v središču vasi so lahko spremljali ljudske pesmi, predvsem šaljive in vasovske, v izvedbi Komornega zbora *Musica Viva* in oktetu *Castrum* iz Ajdovščine. Prireditvi so poseben pečat dali **Tadej Šavli** - **Čaž**, ki je s svojima hudomušnima likoma Pepo in poštarjem dogajanje na odru spretno povezal v zanimivo zgodbo, in sami Modrejčani. Slednji so iz domačih arhivov izbrskali stare slike in pripravili projekcijo, ki je poslušalcem v sliki in besedi predstavila Modrejce ter Modrejčane nekoč in danes. Zgodbo, ki sta jo pripovedovala

Slovenščina med jeziki Kanalske doline

Monografija *Slovenščina med jeziki Kanalske doline* doc. dr. **Nataše Gliha Komac** je avtoričina prirejena disertacija *Razvijanje sporazumevalne zmožnosti v slovenskem jeziku v jezikovno mešanem okolju Kanalske doline* (2008), ki je bila leta 2009 na VII. nagradnem natečaju Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu pri Vladi RS nagrajena s prvo nagrado. Delo obravnava vprašanja razvijanja sporazumevalne zmožnosti v slovenskem jeziku na območju Kanalske

doline, na italijansko-slovensko-avstrijski tromeji, kjer že stoletja sobivajo slovenska, nemška, furlanska in italijanska jezikovna skupnost.

»Monografija je rezultat proučevanja literature o razvijanju sporazumevalne zmožnosti v jezikovno mešanem okoljih, osebnih izkušenj s poučevanjem slovenščine kot drugega in/ali tujega jezika ter desetletja pedagoškega in raziskovalnega dela v Kanalski dolini.« *Po avtoričinih besedah lahko slovenski jezik v jezikovno mešanem okolju Kanalske doline* »živi in preživi le kot kot sestavni del dolinskih jezikovnih znanj – ob ustrezni podpori širše družbe (zakonska ureditev, možnosti za izobraževanje, priložnosti za rabo), lokalnega in družinskega okolja, naklonjenih stališč in motiviranih posameznikov«. Delo ni le znanstvena monografija, ampak tudi zgodba osebne izkušnje in strokovnega zorenja, ki jo je avtorica posvetila Kanalski dolini in njenim ljudem.

NASLOV: Slovenščina med jeziki Kanalske doline. **BESEDILO:** Nataša Gliha Komac. **IZDALI IN ZALOŽILI:** Fakulteta za družbene vede, Slovensko kulturno središče Planika Kanalska dolina, SLORI. **KRAJ IN LETO IZDAJE:** Ljubljana,

2009. **FORMAT:** 15,8 x 23,6 cm. **VEZAVA:** mehka. **ŠT. STRANI:** 336.

Cajtng MinK

Ob deseti obletnici svojega delovanja in peti obletnici Multimedijskega centra MinK je Zveza tolminskih mladinskih društev (ZTMD) izdala jubilejno publikacijo *Cajtng MinK*. S časopisom so želeli predstaviti delovanje in dosedanja prizadevanja. Njihova želja je bila, kot so zapisali v uvodniku, »s pomočjo tiskanega medija dokazati, da se ne ukvarjamo zgolj z 'mladinsko', pač pa tudi z 'urbano' kulturo, ki v poplavi 'elitnoestradne' kulture bije hudo bitko na polju kulturnega boja, ki ga (žal) pogojujejo različni ideološko konzervativni predznaki.«

Predzgodovina mladinske kulturne scene seže, kot so zapisali, v leto 1991, ko je bilo ustanovljeno društvo Pod vlivom – Društvo za dobro voljo (delovanje posameznikov sega celo v leto 1986). Leta 2000 so štiri društva s Klubom tolminskih študentov na čelu ustanovila ZTMD, katere glavni namen je bil pridobitev prostorov za opravljanje dejavnosti na področjih mladinske kulture. Dve leti za tem so pridobili prostore v nekdanjem zaklopišču, kjer jih je čakalo veliko dela.

Novembra 2004 so se odprla vrata Centra MinK. V prispevkih lahko preberemo, kakšen je namen njihovega delovanja in s katerimi ovirami se soočajo pri svojem delovanju. Objavljena so tudi »razmišljanja nekaterih eminentnejših predstavnikov naše (mikro)družbe, ki so vsa ta leta verjeli v delno utopično rudniško delo kreatorjev tega urbanega kulturnega dogajanja.«

NASLOV: Cajtng MinK. **UREDNIK:** Janez Leban. **IZDALA:** Zveza tolminskih mladinskih društev. **KRAJ IN LETO IZDAJE:** Tolmin, julij 2010. **FORMAT:** 25 x 35 cm. **ŠT. STRANI:** 24.

Knjižno polico napolnila: **Mateja Kutin**

Utrinki

Čaževa lika, so poleg zborovskih zasedb dopolnili štirje izkušeni pevci iz Modrejc, ki so zapeli nekaj pesmi iz časov, ko so fantje dekletom krajšali noči z veselimi podoknicami. Dogajanje je popestrila mlada harmonikarica **Sara Kemperle** z Modrejc, koncert pa se je zaključil z vaško himno Modrejčan sem, tu sem doma. A prijetnega druženja s tem ni bilo konec; ob dobri kapljici in slastnih dobrotah, ki so jih pripravile pridne roke gospodinje, se je nadaljevalo dolgo v noč.

Tako se je zaključila še ena od prireditvev, pri katerih Komorni zbor Musica Viva poslušalcem ponuja svež in kakovosten pristop. Člani zbora že razmišljajo, kje bi prireditve Pesem na vasi organizirali čez leto dni, in tako med ljudi spet prinesli pesem in veselje.

Janja Gruden Šavli, Komorni zbor Musica Viva

KOMORNI ZBOR MUSICA VIVA iz Tolmina je skupaj z gosti začel novo sezono. **Foto:** arhiv zbora

PEČENA JAGNJEČJA KRAČA S POLENTINIM NARASTKOM S SIROM

Čas priprave:
60 minut

Potrebujemo

4 kom jagnječjih krač
sveža zelišča
0,6 dl olivnega olja
60 g limone, sol, beli poper
2,5 dl jagnječje omake
1 dl vina
120 g koruznega zdroba
1,6 dl vode, mleka, sol, 2 jajci
80 g poljubnega naribanega
sira, 10 g sveže sesekljane
peteršilja

Priprava

Jagnječje krače natremo s svežimi zelišči, pokapamo z olivnim oljem, limoninim sokom ali vinom. Pustimo v marinadi vsaj nekaj ur. Naložimo jih na papir za peko in približno 50 minut pečemo v vroči pečici na 160 °C. Med pečenjem jih zalivamo z jagnječjo omako in vinom. K pečenim kračam postrežemo polentni narastek s sirom. V polovico vode in polovico mleka zakuhamo polento, v vročo kuhano polento pa vmešamo stepena beljak in rumenjak ter nariban sir. Solimo in nadevamo v pekač. Pečemo približno 20 minut na 160 °C. Pečeno polento dekorativno narežemo in ponudimo. Podlijemo s precejeno omako od pečenja.

Recept: **Robert Merzel**,
kuharski mojster

Foto: **Peter Domevšek**

Recept je povzet iz knjižice receptov *Jedi iz mesa drobnice*, ki jo je v sodelovanju s **Posoškim razvojnim centrom** (PRC) izdalo **Društvo rejcev drobnice**. Knjižico v pdf obliki lahko brezplačno dobite na spletni strani PRC-ja: www.prc.si

V Ključu ali Pod Ključem?

Ključ je oster ovinek na stari cesti Most na Soči-Tolmin. Ozemlju med staro cesto in Sočo so nekdanje rekli Pod Ključem. Tam je tudi pritočno ustje Korit pod Miriščem, kamor je Soča nekoč padala s slapom. Slapa danes ni več in tudi ozemlje Pod Ključem je dandanes pod vodo, saj so ga leta 1939 zalili z Mostarskim jezerom in cesto prestavili višje. Ovinek je ostal, sicer manj oster kot tisti na stari cesti. Ključ je lepo staro ime, zato ga je smiselno ohraniti, predvsem kot pomemben del krajevnega ustnega izročila.

Med Prapetnim in Modrejem je soški ledenik obrusil in razgalil okoli 200 m visoko prepadno steno z izrazito nagubanimi skladi ploščaste-ga apnenca, ki je star približno 65 milijonov let. Apnenec so poimenovali volčanski apnenec (po bližnjih Volčah). V svetlo sivem apnencu so vložki temnejših plasti trdega kremenovega roženca. Gube V Ključu so tako eden najlepših primerov nagubanega apnenca na Slovenskem, zato so jih zavarovali kot naravni spomenik. Okoli 10 m nad cesto se odpira

Foto: Špela Mrak

vhod v 56 m dolgo vodno jamo, iz katere po deževju izvira potok, ki pada v slapu z imenom Sopot.

Najbolj natančno bi sicer naravni spomenik poimenovali Gube apnenca nad Ključem ali V novem Ključu (stari je zalit), vendar je ime ustrezno tudi za sedanji ovinek. Novo nadstrešnico oziroma galerijo, ki varuje cesto pred ploščami taistega apnenca,

so kakor gube poimenovali V Ključu.

S tem sestavkom bi rad spodbudil primerno rabo starega imena, saj nimam namena razpihovati strasti. Te navadno omejijo pamet in potem se lahko kaj hitro zgodi, da se kdo znajde pod ključem.

mag. **Daniel Rojšek**, prof. geog. in dipl. etn., svetnik na novogoriški območni enoti Zavoda Republike Slovenije za varstvo narave

Utrinki

PRIZNANJE ZA NAJBOLJŠE DRUŠTVO V UE TOLMIN

Baška grapa – Društvo Baška dediščina deluje v zgornjem delu Baške grape na območju petih krajevnih skupnosti: Grahovo ob Bači, Hudajužna, Podbrdo, Rut-Grant in Stržišče. S 128 člani je dejavno tudi v različnih zvezah in organizacijah: Zvezi organizacij za tehnično kulturo Tolmin, Turistični zvezi Gornjega Posočja, Lokalno turistični organizaciji Sotočje in NVO Bit Planota. Aktivno sodelujemo tudi s Tolminskim muzejem in Slovenskim etnografskim muzejem.

V društvu si prizadevamo za ohranjanje naravne in kulturne dediščine v Baški grapi (predvsem v zgornjem delu) ter za promocijo območja. Zavzemamo se za celostno ohranitev naravnega in kulturnega okolja ter dvig ekološke zavesti, lokalno prebivalstvo, zlasti mlajšo generacijo, pa želimo ozaveščati o pomenu dediščine.

Društvo upravlja in obnavlja več objektov, ki so bili z Odlokom o razglasitvi kulturnih in zgodovinskih spomenikov ter naravnih znamenitosti na območju občine Tolmin razglašeni za spomenike tehniške dediščine lokalnega pomena. Mednje sodi

jo prezračevalna naprava pri predoru Bukovo, Prangarjev mlin z žago venecianko in Jakova kovačija. Društvo vzdržuje tudi stari kamniti most čez reko Bačo, v pripravi pa je muzej kmečkih strojev in orodja v Cvekovem skednju.

Poleg omenjenega organiziramo tudi tradicionalne prireditve etnološkega značaja. Vsako leto v petek pred cvetno nedeljo priredimo delavnico izdelovanja cvetnonedeljskih butar, v maju organiziramo Volfov pohod, julija dan odprtih vrat na objektih tehniške dediščine in v avgustu Stržiškarski sejem v sodelovanju s KS Stržišče. V letih 2007 in 2008 smo obudili vaški praznik sv. Lambert, novembra pa je svoje mesto med tradicionalnimi prireditvami dobila Paslejd'n'ca v Bači pri Podbrdu.

Obnovili smo številne stare poti in pripravili zgibanke tematskih poti, ki povezujejo vasi v Baški grapi. Leta 2007 je tako nastala Volfova pot (Podbrdo-Robarjev grič-Petrovo Brdo), v začetku leta 2008 smo pripravili tematsko pot Na svoji zemlji (nosilec projekta je bila KS Grahovo ob Bači), leta 2010 Pot skozi Burk'le (Podbrdo-Trtnik-Kal ter naprej proti vasi Kuk ali v Stržišče).

Istega leta smo v sodelovanju z Naravoslovnim centrom Tolmin in Planinskim društvom Podbrdo ter s pomočjo LEADER sredstev uredili še del Geološke poti (od 82 do 86 točke: Rut-Stržišče; več o tem na strani 24).

Leta 2007 je društvo prejelo Murkovo priznanje za ohranjanje kulturne dediščine v zgornjem delu Baške grape. Letos 2. oktobra pa nam je strokovna komisija NVO Fundacije BIT planota podelila še priznanje za najboljšo društvo v Upravni enoti Tolmin.

Alenka Zgaga, predsednica Društva Baška dediščina

KOLESARJI ZADOVOLNI OB KONCU SEZONE

Zgornje Posočje – Letošnje leto je bilo za člane Kolesarskega kluba (KK) Soča iz Kobarida zelo uspešno tako s tekmovalnega kot tudi z organizacijskega vidika. Pohvalimo se lahko z uspehi na številnih tekmovanjih doma in v tujini. V naših vrstah pa so predvsem zaradi organizacije odmevale štiri kolesarske prireditve: dve mednarodni in dve domači.

LOKACIJA VEM ZA IDRIJSKO-CERKLJANSKO IN POSOČJE

Na lokaciji VEM za Idrijsko-Cerkljansko in Posočje potencialnim podjetnikom, delujočim podjetjem in mladim tudi v letu 2010 nudimo celovite podpirne storitve:

- s pomočjo e-VEM sistema vam nudimo enotne storitve VEM pri registraciji enostavne eno-osebne in enostavne več-osebne d.o.o. ter registraciji samostojnega podjetnika ter izvedbo sprememb in ostale postopke preko portala e-VEM za podjetja: vpis davčnih podatkov, prijave v obvezna socialna zavarovanja, prijava prostega delovnega mesta itd.,
- izvajamo osnovne svetovalne storitve povezanih z zagonom, poslovanjem in razvojem podjetij,
- posredujemo informacije vsem zainteresiranim (npr. možnost pridobivanja finančnih sredstev, možnosti ustanavljanja podjetij, informacije o ostalih podpornih institucijah za podjetništvo, druge informacije o podjetništvu ...),
- podajamo nasvete glede razvoja poslovnih idej, uporabe različnih podpornih instrumentov, usmerjanja k državnim spodbudam, ki so na voljo za spodbujanje razvoja podjetništva in podobno.

Storitve VEM so dosegljive:

- v prostorih **Posoškega razvojnega centra**, Ulica Padlih borcev 1b, v Tolminu in
- na **Idrijsko-Cerkljanski razvojni agenciji d.o.o. Idrija**, Mestni trg 1, v Idriji.

Za dodatne informacije

- nam pišite na e-naslov info@prc.si oziroma mateja.bizjak@icra.si ali
- nas pokličite na telefonsko številko Posoškega razvojnega centra 05 38 41 500, oziroma Idrijsko-Cerkljanske razvojne agencije 05 37 43 911.

Javna agencija
Republike Slovenije
za podjetništvo
in tuje investicije

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA GOSPODARSTVO

Idrijsko -
Cerkljanska
razvojna
agencija
d.o.o. Idrija

Naložba v vašo prihodnost
OPERACIJO DELNO FINANCIRA EVROPSKA UNIJA
Evropski socialni sklad

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA JAVNO UPRAVO

Utrinki

Prvo prireditev smo organizirali v sodelovanju z italijanskim kolesarskim klubom (KK) GSC Ciclismo iz Buttria, s katerim sodelujemo že več kot 20 let. V začetku junija smo namreč soorganizirali mednarodni kolesarski maraton Okoli treh svetišč. Progo smo speljali tudi po slovenskih cestah, in sicer po Goriških brdih preko Vrhovelj s spustom do reke Soče in ob njej do Kanala. O zmagovalcu je odločal zahteven vzpon na Lig. Po okrepčilu na Ligu so se udeleženci maratona spustili do mejne reke Idrije, kjer je skoraj 500 udeležencev zapustilo Slovenijo in se namenilo proti cilju v Buttriu pri Vidmu.

Naš naslednji organizacijski podvig je bila dirka za slovenski pokal v vzponu Kamnica 2010, ki smo jo izvedli že tretjič zapored in o kateri smo pisali že v prejšnji številki EPI-centra. Te izredno zahtevne, a hkrati lepe dirke se je udeležilo 150 tekmovalcev in tekmovalcev iz Slovenije in sosednje Italije. Svojo vrhunsko pripravljenost sta z osvojitvijo prvega mesta pokazala **Katja Šorli Peternel** v ženski konkurenci, v moški pa **Alessandro Magli**.

Naslednji mednarodni maraton Čez

KRONA LETOŠNJIH KOLESARSKIH PRIREDITEV je bila zagotovo organizacija najstarejše kolesarske dirke v Sloveniji, ki so jo člani KK Soča Kobarid (na fotografiji so lanskoletni udeleženci kluba) pripravili že 35., in sicer na prvo oktobrsko soboto na progi Kobarid-Drežniške Ravne. Foto: Benjamin Kacafura

odprte meje smo organizirali v avgustu na progi Povoletto-Breginj-Povoletto. Skoraj 250 udeležencev je bilo navdušenih nad lepotami naših krajev. Po razglasitvi rezultatov smo se razšli v želji po nadaljevanju te tradicionalne mednarodne prireditve.

Krona letošnjih kolesarskih prireditev je bila zagotovo organizacija najstarejše kolesarske dirke v Sloveniji, ki smo jo že 35-krat pripravili prvo soboto v oktobru na progi Kobarid-Drežniške Ravne. Tudi to tekmovalstvo je šlo za točkovanje za sloven-

ski pokal. Svojo vrhunsko pripravljenost tekom cele tekmovalne sezone je ponovno dokazala zmagovalka med ženskami **Katja Šorli Peternel**, med tekmovalci pa je s strmo progo prvi opravil **Blaž Bonča**. Med člani kluba je bil tokrat najuspešnejši **Borut Rovšček**, ki je osvojil prvo mesto v kategoriji master B, odlično se je odrezal tudi **Milko Volarič** s četrtilim mestom v kategoriji master C.

Sicer pa smo tekmovalci KK Soča v dolgi in pestri kolesarski sezoni sodelovali tudi v kronometru na Krasu, v kronometru Solkan 2010, udeležili

smo se Maratona češenj, Maratona Franja, Vzpona na Široko, Tekme za zlato čipko, dirke na Mangart, Nord Est maratona, Dirke na Predmejo, dirke na Nanos in dirke na relaciji Poljane-Stari vrh, Maratona Vojsko, Vzpona na Mašun, dirke na Matajur, VN Brd, dirke na Roglo, na Vršič ...

Kolesarje KK Soča čaka še zaključno srečanje, kjer bomo razglasili najuspešnejšega kolesarja kluba, ocenili delovanje kluba v letošnjem letu in začrtali smernice za prihodnje leto.

Pavel Sivec, KK Soča Kobarid

Vsaka hiša je lahko pasivna hiša ...

Vsaka hiša je lahko pasivna hiša, je načrtovana in izvedena v skladu s standardom pasivne hiše. Ta trditev je osnovno vodilo natečaja, ki ga je **Posoški razvojni center** (PRC) pripravil v sodelovanju z **Zbornico za arhitekturo in prostor Slovenije** (ZAPS) in prek katerega želi poiskati tip stanovanjske hiše, ki bo hkrati upošteval pasivni standard in lokalno stavbno tipologijo območja in prostora, v katerega se umešča.

Javni, idejni, odprti, anonimni, enostopenjski, arhitekturni natečaj za izbiro strokovno najprimernejše rešitve za pasivne hiše širšega območja Posočja je bil 22. oktobra objavljen na spletnih straneh ZAPS, sodelujoči na natečaju pa naj bi razvili take vzorce sodobnih enodružinskih hiš, ki bodo zagotavljali vse parametre pasivne zgradbe, ustrezali sodobnemu načinu bivanja ter obenem upoštevali obstoječo arhitekturno tipologijo območja, torej upoštevali značilnosti in elemente treh tradicionalnih arhitekturnih tipov: bovške hiše, kobariško-tolmínske hiše in škofjeloško-cerkljanske hiše.

Namen natečaja je iskanje ustreznih sodobnih arhitekturnih rešitev in možnosti za izvedbo pasivnih zgradb na izbranih območjih z razpoznavno arhitekturno tipologijo, hkrati pa bo prispeval tudi k presežanju golega prenašanja modelov in vzorcev pasivnih hiš iz drugih okolij na območje Zgornjega Posočja. Tudi pri nas se namreč delež energijsko varčnih objektov povečuje in se bo zaradi zaostritve predpisov s tega področja ter iz drugih razlogov še povečeval. Eden izmed temeljnih ciljev natečaja je utrjevanje krajinske podobe ter ohranjanje (pa tudi ponovno ustvarjanje) harmonije v okolju, seveda ob sočasnem upoštevanju okoljskih standardov. Omenjeno pa lahko dosežemo le s prefinjenim prepletom tradicije in sodobnih spoznanj. Na zasnovo objektov, katere danes prepoznavamo kot značilne za Posočje, je vplivalo več dejavnikov. Nekateri med njimi so bolj ali manj stalni in nespremenljivi, spet drugi (družbena organizacija, dejavnosti, s katerimi so se prebivalci ukvarjali, način bivanja, znanje, tehnika, mobilnost ipd.) so podvrženi

Energijsko varčni objekti se delijo v posamezne skupine glede na količino energije, ki jo potrošijo v določenem obdobju. Eno takšnih skupin tvorijo objekti, grajeni v standardu pasivne hiše, pri katerih je lahko največja poraba energije za ogrevanje 15 kWh/(m²a). Relativno zahtevne pogoje za pasivne zgradbe je možno izpolnjevati s kakovostno arhitekturno zasnovo, ustrezno umestitvijo v prostor ter izborom ustreznih materialov in tehničnih rešitev.

nenehnim spremembam. Zahteve današnjega časa so zato daleč od tistih, ki so pogojevale oziroma ustvarjale omenjene arhitekturne tipe. Način bivanja, dela, življenjske navade, odvisnost od narave oziroma povezanost z naravo so se zelo spremenili. Iskani model sodobne pasivne hiše, ki upošteva tradicijo posameznega območja, naj bi te spremembe zaznal in jih z občutkom vključil v svojo zasnovo.

Pri umeščanju novih oziroma pri obnovi obstoječih objektov na območjih z razpoznavno arhitekturno tipologijo zelo pogosto prihaja do konfliktov med vizijami investitorjev in arhitektov na eni strani ter zahtevami občinskih prostorskih aktov na drugi strani. Natečaj naj bi zato pripomogel tudi k iskanju elementov, ki bi lahko ustvarili vez med še razpoznavno

stavbno tipologijo v krajini in potrebami današnjih in jutrišnjih prebivalcev območja. PRC želi na ta način pridobiti strokovne kriterije za umeščanje novih objektov v prostor, kar bo pri upravljanju s prostorom koristilo zlasti strokovnim službam občin, potencialnim investitorjem pa bodo predstavljene možnosti in prednosti pasivnih hiš, ki so prilagojene lokalnemu prostoru.

Arhitekturni natečaj se izvaja v okviru projekta Enerbuild, v katerem PRC sodeluje kot partner. Projekt se vsebinsko posveča povečevanju energijske učinkovitosti na področju gradnje in rabe objektov in je v okviru programa Alpine Space sofinanciran iz Evropskega sklada za regionalni razvoj.

Posoški razvojni center, naročnik natečaja

ENERBUILD

Posoški razvojni center

Posoški razvojni center, Trg svobode 2, 5222 Kobarid v sodelovanju z Zbornico za arhitekturo in prostor Slovenije, Vegova 8, 1000 Ljubljana, razpisuje

JAVNI, IDEJNI, ODPRTI, ANONIMNI, ENOSTOPENJSKI, ARHITEKTURNI NATEČAJ ZA IZBIRO STROKOVNO NAJPRIMERNEJŠE REŠITVE ZA TRI PASIVNE HIŠE ŠIRŠEGA OBMOČJA POSOČJA

Datum objave: 22. 10. 2010

Objava: www.zaps.si

Osnovne informacije o natečaju¹:

1. Naročnik in razpisovalec natečaja je Posoški razvojni center, Trg svobode 2, 5222 Kobarid, za katerega na pod-

lagi sklenjene pogodbe po pooblastilu v obsegu natečajnih pogojev v njenem imenu in za njen račun nastopa: Zbornica za arhitekturo in prostor Slovenije, Vegova 8, 1000 Ljubljana, tel. 01/24-20-672, faks: 01/24 20 680, e-naslov: natecaji@zaps.si, spletna stran: www.zaps.si.

2. Vrsta natečaja: Javni, idejni, odprti, anonimni, enostopenjski, arhitekturni natečaj za izbiro strokovno najprimernejše rešitve za pasivne hiše širšega območja Posočja (bovški stavbni tip, kobariško-tolmínski stavbni tip in škofjeloško-cerkljanski stavbni tip).

3. Predmet natečaja je izdelava idejnega načrta za tri enodružinske stanovanjske hiše na treh lokacijah v širšem delu Zgornjega Posočja. Znotraj razpoznavnega območja vsakega stavbnega tipa (bovški, kobariško-tolmínski in škofjeloško-cerkljanski) je izbrana po ena lokacija.

Pričakuje se, da bodo udeleženci natečaja razvili takšen sodoben vzorec enodružinske hiše, ki bo upošteval oziroma nadgradil obstoječ arhitekturni tip, zagotavljal vse parametre za pasivne zgradbe in ustrezal sodobnemu načinu bivanja v konkretnem območju.

4. Skrbnica natečaja: Špela Jevnikar, univ. dipl. inž. arh.

5. Prezem natečajnega gradiva: www.zaps.si; dodatne informacije ZAPS (Barbara Pungerčar, tel. 01/24-

20-672, faks 01/24-20-680, e-pošta: natecaji@zaps.si).

6. Čas prevzema natečajnega gradiva in čas dostopnosti dodatnih informacij – Natečajno gradivo se prevzame s spletne strani www.zaps.si po poslani zahtevi za dostop do gradiva. Natečajno gradivo v pisni obliki je na vpogled v prostorih ZAPS v času uradnih ur. Uradne ure ZAPS so v **ponedeljek, sredo, četrtek, petek od 8. do 12. ure, v torek od 12. do 16. ure.**

7. Znesek in način plačila za natečajno gradivo: prevzem gradiva je **brezplačen**. Dostop do gradiva se omogoči po prejeti zahtevi, poslani na e-naslov: natecaji@zaps.si.

8. Datum in ura oddaje natečajnega elaborata: Natečajni elaborat je treba oddati osebno **do vključno 17. decembra 2010 do 12. ure** v tajništvo ZAPS ali po pošti do vključno istega dne do polnoči (velja le datum poštnega žiga oziroma potrdila o oddaji). Hkrati je o oddaji po pošti treba pisno obvestiti naslovnik. V sporočilu o oddaji po pošti je treba navesti šifro elaborata, poštno številko in številko pošiljke, zapisane nad črtno kodo.

9. Naslov za oddajo natečajnih elaboratov: Zbornica za arhitekturo in prostor Slovenije (ZAPS), Vegova 8, 1000 Ljubljana

10. Jezik in število elaboratov – Razpisna dokumentacija in dokumenti so v

času preverjanja izpolnjevanja razpisnih pogojev ter ocenjevanja v slovenskem jeziku. Jezik, v katerem morajo biti izdelani natečajni elaborati, je slovenščina, opisi v grafičnem delu so lahko v angleščini. Vsako natečajno moštvo lahko odda le en natečajni elaborat, ki lahko vsebuje le eno rešitev za vsako posamezno natečajno območje. Dopusčena je možnost predložitve variantnih ponudb v primeru, da isti ponudnik odda ponudbe različnih avtorskih skupin.

Naloga obsega izdelavo idejne zasnove enodružinskih pasivnih hiš za tri posoške stavbne tipe za širše območje Posočja:

- bovška hiša
- kobariško-tolmínska hiša
- škofjeloško-cerkljanska hiša

11. Dodatna vprašanja: Natečajniki lahko postavijo dodatna vprašanja izključno v pisni obliki ter jih pošljejo na ZAPS po e-pošti: natecaji@zaps.si, po faksu: 01/24-20-680 ali po pošti. Razpisovalec ni dolžan odgovoriti na vsebinska vprašanja, prispela po roku za postavljanje vsebinskih vprašanj. Razpisovalec ni dolžan odgovoriti na formalna vprašanja, ki prispejo po roku za postavljanje formalnih vprašanj. Odgovori na vsebinska in formalna vprašanja bodo objavljeni samo na spletni strani ZAPS (<http://www.zaps.si>).

Zbornica za arhitekturo in prostor Slovenije, po pooblastilu naročnika

¹ Navedene so le osnovne informacije o natečaju, celotna dokumentacija in natečajno gradivo sta dostopna na www.zaps.si.

Prihranek, ugodnosti in še več.

Vstopite v Debitelov svet varčne, zanesljive in sproščene komunikacije! Obiščite nas, izberite edina prilagodljiva naročniška paketa v Sloveniji in prihranite!

Naročniška paketa MojD in NajinD

- BREZ mesečne naročnine
- zakup minut v VSA slovenska omrežja (stacionarna in mobilna)
- stabilno omrežje
- največja pokritost s signalom
- paket sestavim sam in VARČUJEM
- BREZOBRESTNI nakup mobilnika na obroke
- med seboj govorita **BREZPLAČNO**
- **BREZPLAČNI** medsebojni klici v naročniškem paketu NajinD

Pričakujemo vas v našem prodajnem mestu, kjer bomo našli najboljšo rešitev za vas.

Ob prihodu vas čaka **DARILO!**

Jaz + najlepša sporočila + debitel

Kolikor minut, toliko brezplačnih sporočil SMS!

Samo pri Debitelu lahko do konca leta izkoristite izredno ponudbo. **Kolikor minut klicev boste zakupili, toliko sporočil SMS vam bomo podarili – brezplačno!** Podarjena sporočila SMS boste lahko brezplačno pošiljali 6 mesecev. Akcija traja do 31. 12. 2010 ali dokler ne podarimo vseh razpoložljivih sporočil SMS. Ponudba velja za novo sklenjena naročniška razmerja v paketih MojD in NajinD.

metulj
turistična
AGENCIJA tehnična trgovina

Cankarjeva ulica 8, Tolmin, Tel: 05/381-00-11

Utrinki

FESTIVAL ZA BOLJŠO PROMOCIJO POHODNIŠTVA

Posočje – Med 17. septembrom in 3. oktobrom je potekal drugi Festival pohodništva dolina Soče 2010. Nastal je pod okriljem Turističnega društva (TD) Kobarid, sodelovala so posočska planinska in turistična društva, Ustanova Fundacija »Poti miru v Posočju« (v nadaljevanju Fundacija), Triglavski narodni park (TNP) in Lokalna turistična organizacija Sotočje. S festivalom smo želeli predstaviti številne možnosti za pohodniške ture, izpostaviti jesenski čas in poudariti dejstvo, da je voden ogled poti posebno doživetje. Festival je vključeval 14 brezplačnih vodenih pohodov, razstave, predvajanje dokumentarnega filma, okroglo mizo in predavanje o gorah nad Sočo. Pohodi so bili namenjeni vsem starostnim skupinam, saj so bili različnih težavnostnih stopenj, hkrati pa je bil vsak popestren z zgodovinskimi, etnološkimi, naravovarstvenimi, kulturnimi in drugimi temami.

Odprtje festivala se je odvijalo v prostorih Fundacije v Kobaridu dan pred prvimi pohodi. TD Kobarid je predstavilo novo sprehajalno pot ob reki Soči, ki naj bi se v prihodnjih letih priključila na Soško pot in tako povezala Trento s Kobaridom. Večer se je nadaljeval z omizjem Soča so oča, kjer so **Damijan Kracina**, **Claudio Meneghetti** iz Mantove in mag. **Danijel Rojšek** predstavili vsak svoj pogled, izkušnje in odnos do smaragdne lepote. Sledil je ogled dokumentarnega filma *Trenutek reke* v režiji **Anje Medved** in **Nadje Velušček**. Poseben trenutek je bil posvečen **Ivanu Volariču - Feu**, ki je v filmu nastopal. Večer je s svojo glasbo popestril duo Bakalina.

Pohoda k muzejema na prostem na Mrzlem vrhu in Mengorah ter pohod

POHODNIŠTVO JE POMEMBNA TRŽNA NIŠA V TURISTIČNI PONUDBI POSOČJA – Čeprav organizatorjem vreme letos ni bilo naklonjeno, so zabeležili prek 300 pohodnikov, vsaj 50 pa so jih morali zaradi odpovedi zavrniti. Veliko je bilo povpraševanja že za prihodnje leto.

po Rapalski meji – vsi napovedani za prvi konec tedna – so bili zaradi izredno slabega vremena odpovedani. Vreme nam ni bilo naklonjeno niti ob drugem koncu tedna. Kljub temu so se trije pohodniki z vodnikom odpravili do muzeja na prostem Čelo ter muzeja na pobočju Ravelnika. Pohod na Breški Jalovec, ki ga že vrsto let organizira Planinsko društvo (PD) Kobarid, je bil zaradi nestabilne vremenske napovedi preložen za teden dni, ko se ga je udeležilo približno 30 pohodnikov iz Slovenije in Benečije. Slabo vreme je botrovalo odpovedi pohodov na Bučenico-Mengore-Cvetje in do muzeja na prostem Zaprikraj. V spomin na legendarnega **Alojza Fona - Hulja** je PD Kobarid organiziralo krajši pohod v bližini Kobarida; udeležilo se ga je deset pohodnikov in kobarški osnovnošolci, ki so ga vključili v šolski programa Šport za zdravje in Šport za sprostitev. Na bovskem je kljub dežju potekal pohod Po poteh 7 dni 7 poti v organizaciji TD Soča Lepena.

Prvi oktobrski konec tedna je končno posijalo sonce. Pohoda po Gre-

goričevi učni poti se je udeležilo prek 30 pohodnikov iz različnih koncev Slovenije. Člani Turistično-sportnega društva Simon Gregorčič so pripravili bogat program. Pod vodstvom **Pavla Četrliča** so obiskali pesnikovo rojstno hišo in grob, vmes pokusili lokalne dobrote, prisluhnili poeziji in prepevali. Dobro obiskan je bil tudi pohod po vodno-energijski poti na Mostu na Soči. Pod vodstvom vodnikov iz Hotela Lucija se je »Na Most po krepko« odpravilo 15 udeležencev. Bogat program so pohodnikom pripravili na Bovškem, in sicer v okviru Hoje po buških stezah. Kot je povedal **Edo Gabršček** s TD Bovec, je prišlo prek 60 pohodnikov. S simboličnimi darilci pa so nagradili najmlajšega, najstarejšega in najzvestejšega udeleženca, ki se je pohoda udeležil že osmič.

Zadnji dan festivala je PD Tolmin pripravilo pohod iz Livških Raven v beneško vasico Topolovo in na muzej na prostem na Kolovratu. Domačin in arhitekt **Renzo Rucli** je predstavil zgodovino in obnovo Topolovega ter skoraj 60 pohodnikov popeljali po

idilični vasi. Na Kolovratu jih je pričakal vodnik Fundacije ter jim predstavil muzej in prvo svetovno vojno. Istega dne se je 14 pohodnikov pod vodstvom TNP odpravilo po Soški poti od izvira Soče do Doma Trenta.

V času festivala smo obiskovalce vabili tudi na ogled stalnih in začasnih razstav v Domu Trenta in prostorih Fundacije, na ogled muzeja Od planine do Planike ter na predavanje o dolini Soče, ki jo je ob diapozitivih vodil dr. **Igor Škamperle**, slovenski pisatelj, publicist, alpinist in docent na Filozofski fakulteti v Ljubljani.

Pohodništvo je pomembna tržna niša v naši turistični ponudbi in zato je prav, da mu posvetimo poseben dohodek in ga tako učinkoviteje predstavimo in ponudimo. Čeprav nam vreme ni bilo naklonjeno, smo zabeležili prek 300 pohodnikov, vsaj 50 pa smo jih morali zaradi odpovedi zavrniti. Veliko povpraševanja je bilo že za naslednje leto. Z odmevno promocijo smo dolino Soče umestili med pohodniške cilje tako na domačem kot deloma tudi že na tujem trgu.

Tatjana Humar, predsednica TD Kobarid

Foto: arhiv TD Kobarid

Datum	Kraj	Prireditev	Informacije
do 9. 12.	TOLMIN , Tolminski muzej	Arheološka razstava – S fibulo v fabulo: fibule iz Istre, s Krasa, z Notranjske in Posočja med prazgodovino in zgodnjim srednjim vekom	Tolminski muzej: 05/38-11-360
27. 10. (18.00)	KOBARID , Ustanova Fundacija "Poti miru v Posočju"	Če bi pisali kroniko svojega mesta Film o ljudeh in krajih v Posočju (RTV produkcija, 1968)	Ustanova Fundacija "Poti miru v Posočju": 05/38-90-166/67, fundacija.potimiru@siol.net
28. 10. (19.00)	TOLMIN , Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin	Predstavitve monografije Ciril Kosmač – Tisti pomladni dan je bil lep	Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin: 05/38-11-526
4. 11. (19.00)	TOLMIN , Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin	Odprtje razstave Etka Tutte	Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin: 05/38-11-526
5. 11. (17.15)	BOVEC , Knjižnica Bovec	Lisica Mica – Ura pravljic za otroke od 4. leta dalje	Knjižnica Bovec: 05/38-86-030
9. 11. (17.15)	TOLMIN , Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin	Lisica Mica – Ura pravljic za otroke od 4. leta dalje	Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin: 05/38-11-526
10. 11. (19.00)	TOLMIN , Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin	Boštjan Mlač: Športna fotografija	Planinsko društvo Tolmin
11. 11. (19.00)	TOLMIN , Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin	Predstavitve knjige Blagor ženskam Alenke Rebula	Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin: 05/38-11-526
12. 11. (17.00)	KOBARID , Knjižnica Kobarid	Lisica Mica – Ura pravljic za otroke od 4. leta dalje	Knjižnica Kobarid: 05/38-90-191
12. 11. (19.00)	TOLMIN , Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin	Redna letna skupščina Kluba tolminskih študentov	KTŠ
12. 11. (20.00)	TOLMIN , galerija Kinogledališča Tolmin	Odprtje fotografske razstave Tavžentroža in njena domača žival (rože in žuželke)	Jani Kutin: 041-641-862
13. 11.	KRNSKO JEZERO	Spominski pohod h Krnskemu jezeru	
14. 11. (19.00)	TOLMIN , Kinogledališče Tolmin	Glasbene spominčice z legendami slovenske glasbe (koncert Alpskega vala)	radio.kobarid@siol.net
15. 11. (18.00)	TOLMIN , Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin	Srečanje Bralnega kluba	Denise Šuler Rutar

Utrinki

ORGANIZATORJI GM40 NA UČENJU DOBRIH PRAKS V ZDA

Baška grapa in Colorado (ZDA) – Organizatorji Gorskega maratona štirih občin (GM40) imajo pred seboj le še dobrega pol leta časa za pripravo na 8. svetovno prvenstvo v gorskem maratonu, ki bo prihodnje leto junija v Baški grapi. Avgusta sta se je moštvo šestih tekačev slovenske maratonske reprezentance in 4-članska ekipa organizatorjev odpravila na učenje dobrih praks in nabiranje izkušenj na 7. svetovno prvenstvo v gorskem maratonu v Colorado.

Slovenski tekači so bili z udeležbo na preizkušnji v Ameriki zadovoljni, čeprav je tudi letos v teku na Pikes Peak, najbolj obiskano goro v Severni Ameriki, kot že vseh 55 let doslej spet zmagal Američan, 23-letni domačin iz Colorado Springsa. Med Slovenci je bil najboljši **Marjan Zupančič**, ki je pristal okoli 40. mesta, sicer pa so slovenski maratonski gorski tekači iz Amerike prinesli kar tri odličja. **Jože Jenstrle** se je približal 50. mestu, v svoji konkurenci pa je osvojil bron. Medalji sta domov prinesli tudi gorski maratonski – Cerkljanka **Mihaela Tušar** je bila v svoji starostni konkurenci druga, Gorenjka **Urša Trobec** pa tretja. Gre za odlične in vidne rezultate, ki so jih z veliko čudenja opazili tudi Američani,

USPEŠNA GORSKA TEKAČA: Martin Štendler in eden njegovih najmlajših navijačev Žan Drole. Foto: Alenka Zgaga

ni, ki so sicer pobrali glavino medaljo. V ospredju med 1.900 tekači, ki so premagovali po kilometrih kratko razdaljo, a po višinski razliki zahtevno progo na veličastni Pikes Peak (več kot 4.000 metrov n. m. v.), je bil kot edini tekač iz tolminskih občin v slovenskem moštvu gorskih tekačev tudi Podbrdčan **Martin Štendler**. Med 1.166 uvrščenimi moški-

mi tekmovalci je na cilj pritekel 62., v svoji kategoriji pa osvojil deveto mesto.

Organizatorsko moštvo je ob tem izpolnilo tudi pomembno nalogo – prevzem zastave prireditelja naslednjega prvenstva. Zastava bo do junija 2011 spravljena v Podbrdu, naprej pa jo bomo Slovenci predali Švicarjem in njihovem stoletnemu teku na Jungfrau. Tolminski organizatorji prihajajočega 8. svetovnega prvenstva v gorskem maratonu so si podrobno ogledali ameriški način organizacije, primerjali njihov sistem enot za varstvo in reševanje ter iskali možnosti, kako tekačem prihodnje leto ponuditi enako mero dobrodošlice in sprejetosti, kot to znajo in zmorej Američani.

Ob koncu poletja se je v Kamniku na Veliki planini odvijalo svetovno prvenstvo v gorskih tekih. Nekateri tekači svetovnega formata se že pripravljajo na 8. svetovno prvenstvo v gorskem maratonu v Sloveniji ali na 10. GM40, saj so, kot je dejal **Jože Dakskobler** iz ekipe organizatorjev, nekateri v času prvenstva v gorskih tekih že želeli prve ogleda in preizkus trase gorskega maratona.

Vztrajnost tekaških podvigov Martina Štendlerja spodbujajo in podpirajo številni domačini, ki se skupaj z njim veselijo njegovega zadnjega uspeha. Med njegovimi navijači je tudi

devetletni **Žan Drole**, najmlajši gorski tekač, domačin iz Kuka, ki prihodno sledi Martinovi tekaški poti. Žanova vzornika sta strica **Simon Drole** in **Uroš Dakskobler**, s katerima je letošnje poletje kar 23-krat premagal strmino Črne prsti. Zato ne preseneča, da se je 4. septembra prvič udeležil gorskega teka Ivana Anderleta – Rejčka na Črno prst.

Špela Mrak in Olga Zgaga

DRUGI NA DRŽAVNEM EKIPNEM PRVENSTVU V ATLETIKI

Slovenska Bistrica – V sredo, 13. oktobra, je v Slovenski Bistrici potekalo državno prvenstvo v ekipni atletiki. Iz predtekmovalj, kjer je sodelovalo več kot 150 šol, sta se uvrstili tudi moštvi naših učenk in učencev.

DRŽAVNO EKIPNO PRVENSTVO V ATLETIKI – Učenke so zasedle 11. mesto, učenci pa izvrstno drugo.

Datum	Kraj	Prireditev	Informacije
17. 11.	LOG POD MANGARTOM	Deseta obletnica plazu	
17. 11. (18.00)	KOBARID, Ustanova Fundacija Poti miru v Posočju	10 let Fundacije »Poti miru v Posočju«	Ustanova Fundacija "Poti miru v Posočju": 05/38-90-166/67, fundacija.potimiru@siol.net
18. 11. (19.00)	TOLMIN, Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin	Anatol Štern: monodrama Slovo Andreja Smoleta od veselih ur	Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin: 05/38-11-526
19. 11. (17.15)	BOVEC, Knjižnica Bovec	Lisica Mica – Ura pravljic za otroke od 4. leta dalje	Knjižnica Bovec: 05/38-86-030
20. 11.	PODBRDO, OŠ Simona Kosa Podbrdo	Srečanje pevskih zborov Baške grape	Kulturno društvo Podbrdo, Branko Kemperle: 041-677-250
21. 11. (14.30)	BAČA PRI PODBRDU	Paslejd'nca	Društvo Baška dediščina, Cveto Zgaga: 041-601-248, cveto.zgaga@gmail.com
23. 11. (17.15)	TOLMIN, Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin	Lisica Mica – Ura pravljic za otroke od 4. leta dalje	Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin: 05/38-11-526
26. 11. (17.00)	KOBARID, Knjižnica Kobarid	Lisica Mica – Ura pravljic za otroke od 4. leta dalje	Knjižnica Kobarid: 05/38-90-191
26. 11. (19.00)	TOLMIN, Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin	Potopisno predavanje	Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin: 05/38-11-526
29. 11. (17.00)	TOLMIN	Odprto srečanje ljubiteljev živali	Špela Oberstar: 041-514-202
3. 12. (18.00)	KOBARID, Ustanova Fundacija Poti miru v Posočju	Zamejci na obisku: Matajurski večer	Ustanova Fundacija "Poti miru v Posočju": 05/38-90-166/67, fundacija.potimiru@siol.net
3. 12. (19.00)	TOLMIN, Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin	Zaključek projekta Primorci beremo	Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin: 05/38-11-526

Informacije za *Koledar prireditev* za naslednjo številko **EPIcentra** lahko do **15. novembra 2010** posredujete Mateji Kutin na telefon **05/38-41-502** ali e-naslov **mateja.kutin@prc.si**. Objavili bomo prireditve oziroma dogodke, ki se bodo zgodili **po 26. novembru 2010**.

Objava v *Koledarju prireditev* je **brezplačna** in je namenjena informiranju prebivalcev Zgornjega Posočja, ne pa oglaševanju prireditev ali organizatorjev oziroma podjetij. Objavljamo naslednje podatke: datum in uro, ime prireditve, kontakt organizatorja ter telefonsko številko, e-naslov ali spletno stran. Če želite v EPIcentru objaviti članek o vaši prireditvi, oglas ali oglasno sporočilo, pa so vam informacije na voljo na naši spletni strani **www.prc.si**.

Utrinki

Vsako ekipo je sestavljalo 14 tekmovalcev, ki so se pomerili v sedmih disciplinah. Naše učenke so se odrezale zelo dobro, saj so v končnem seštevku zasedle 11. mesto. Še boljše, če ne kar fenomenalno, pa so tekmovali učenci, ki so na koncu osvojili drugo mesto. Za ta uspeh so zaslužni predvsem rezultati **Žige Jerončiča** in **Mihe Rejca** (60 m), **Aljaža Kanalca** in **Matica Uršiča** (300 m), **Jetona Hasanija** in **Mati je Jarca** (1.000 m), **Urbana Hvala** in **Gašperja Fona** (skok v daljino), **Patrika Čujca** in **Luke Rutarja** (skok v višino), **Matica Klobučarja** in **Luke Sinčka** (met krogle), **Natana Lebana** in **Nejca Pajntarja** (vortex). K odličnim rezultatom je všteti tudi štafetni tek na 100 m, ki ga je uprizorila četverica v sestavi Hvala, Rejc, Jerončič in Kanalec. Učence so spremljali mentorji **Marina Fili**, **Matej Gaberšček** in **Blanka Rot**.

Besedilo in foto: **Matej Gaberšček**, mentor, OŠ Franceta Bevka Tolmin

40 LET PRVEGA TEKA NA ČRNO PRST

Podbrdo – V prejšnji številki *EPIcentra* se nam je izmuznil članek o 17. gorskem teku na Črno prst. Zato napako popravljamo in z nekoliko večjo zamudo objavljamo ta dogodek. (Tatjana Šalej Faletič)

TEKMOVALCI IN ORGANIZATORJI gorskega teka, ki je letos potekal v znamenju 40-letnice prvega teka. Foto: Matjaž Trojar

Letošnji gorski tek na Črno prst je potekal v znamenju 40-letnice prvega teka – 9. avgusta 1970 so se namreč na idejo **Ivana Anderleta - Rejčka**, predsednika Planinskega društva (PD) Podbrdo, po katerem tek nosi ime, trije pogumni mladeniči pognali na progo ter jo premagali v času, ki je še danes vreden pohvale. **Marko Dakskobler** je stekel skozi cilj po uri in eni minuti, sledila sta mu **Peter Čufer** in **Ivan Čufer**. Slednja sta se udeležila tudi letošnjega teka; Peter ni doslej izpustil nobenega.

V organizaciji PD Podbrdo, Gorske reševalne službe Tolmin, Občine Tolmin in TIC-a Podbrdo (Lokalne turistične organizacije Sotočje) so se v prijetnem ozračju zgodnjega je-

senskega jutra v Podbrdu zbrali 103 tekmovalci. Start je bil tradicionalno ob deveti uri. Z železno voljo so se zagnali v 6 kilometrov dolgo strmino, da bi premagali 1.320 metrov višinske razlike. Pokošena in očiščena proga z dvema okrepčevalnicama je nad gozdom potonila v meglo in na vrhu tekmovalce opeharila čudovitih razgledov. Prvi se je iz megle »izluščil« **Bojan Ambrožič** (Naravoslovnotehnična fakulteta), vendar s časom 0:54:24 ni podrl rekorda **Petra Lamovca** iz leta 2006 (0:47:46). Prva ženska na vrhu, **Mihela Tušar** (Športno društvo Nanos), je za vodilnim zaostala dobrih 11 minut. S časom 1:13:02 je presenetil najmlajši udeleženec, devetletni domačin **Žan Drole**. Najmlajša tekačica, štiri-

najstletna **Ana Čufer**, je prišla iz Vipave, cilj pa sta dosegla tudi najstarejša tekmovalca **Albert Lazar** in **Nada Merlak**. V koči so se nato vsi okrepčali s sadno kupo.

Na prireditvenem prostoru v Podbrdu so organizatorji spremljali dogajanje na progi in obiskovalce obveščali o rezultatih. TIC Podbrdo je razstavil turistično gradivo, predstavnice Zveze društev za boj proti raku Slovenije pa so ponujale informativne zgibanke. Tam je bila tudi razglasitev rezultatov in podelitev pokalov prvim trem v posameznih kategorijah. Ob zaključku prireditve so se tekmovalci fotografirali z moštvom, ki je pomagalo pri organizaciji – vseh sodelujočih je bilo več kot 70.

Olga Zgaga, Društvo Baška dediščina

EVROPSKA UNIJA

REPUBLIKA SLOVENIJA

Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja: Evropa investira v podeželje

Posoški razvojni center vas vabi na tečaj

Priprava jedi na osnovi sirarske skute in sirotke,

ki bo v **četrtek, 4. novembra**, ob **15. uri** v gostišču **Martinov Hram** v Bovcu.

Jedilnik

- Koprivni polpeti iz skute, sirotke in kruha v paradižnikovi omaki
- Skutini polpetki s tuno in baziliko (pečeni, ocvrti, kuhani)
- Skutin močnik s sirotko in drobnjakom
- Skutina župa s popečenimi kruhovimi rezinami
- Domače testenine, polnjene s skuto in ohrovtom s sirotkinim prelivom
- Kaneloni in lasagna s skuto
- Gratinirane polnjene testenine s skuto in špinačo
- Prtjpnca s skuto
- Porove roladice s šunkino skuto in češnjevimi paradižnikom
- Pečeno sadje na žaru z medeno skuto

in še in še ...

V sklopu kuharskega tečaja, ki ga bo vodil kuharski mojster **Robert Mrzel** (na fotografiji) bomo pripravili številne jedi na osnovi sirarske skute in primarne sirotke, ki bodo prilagojene za uporabo v gostinstvu. Ob tej priložnosti bomo predstavili LEADER projekt **Sirarska skuta in sirotka – ohranjanje tradicije**, v okviru katerega bomo izvedli ta tečaj.

Predstavili bomo tudi zgibanko Sirotka mlečna skrivnost.

Predhodne prijave so obvezne; zbiramo jih do 2. 11. 2010 natel. št.: **05/38-41-508** ali **031-409-012** (Peter Domevšček).

Utrinki

JAZ PA POJDEM NA PRESTRELJENIŠKE PODE

Kanin – Petek, 24. septembra. Medtem ko si zavezujem pohodne čevlje, s pogledom ošvrknem vreme. Pretežno oblačno. Raje bi sicer videla sonce, a ker so morali organizatorji odprtje nove naravoslovne učne poti na kaninskih Prestreljeniških podih, kamor se odpravljam, zaradi dežja že nekajkrat preložiti, me oblačnost ne moti.

Pod žičnico se poleg upraviteljev Alpskega turističnega centra (ATC) Bovec zbere skupina povabljenih gostov. S krožno kabinsko žičnico nas potegnejo na zgornjo postajo Kanina, kjer nas čaka odkrivanje lepote in naravnih danosti visokogorja. Avtor poti prof. dr. **Jurij Kunaver** nam napove približno uro hoje. Opozori nas, da »pot morda na prvi pogled sredi kaninske beline res deluje skromno, saj se informativne table dobesedno izgubijo«, ima pa posebno vrednost – gre za »prvo visokogorsko učno pot v Sloveniji«. Ob tem pripomni, da je treba »gorsko naravo razlagati, da jo bomo sploh znali ceniti«.

PO PRVI VISOKOGORSKI UČNI POTI V SLOVENIJI nas je popeljal njen idejni oče in eden izmed avtorjev, geograf, raziskovalec, predvsem pa eden najboljših poznavalcev visokogorskega krasa pri nas in v tujini, prof. dr. **Jurij Kunaver**.

Po končanem ogledu se zadovoljni vrnemo v okrepčevalnico, kjer skupaj s članom Društva 13-13 iz sto let starih skodelic popijemo čaj z rumom in se posladkamo z okusno potico domačinke **Vide Komac**.

Pred vrati je nova zimska sezona, ki bo – kot upajo upravitelji – na najvišje ležeče slovensko smučišče

privabila čim več gostov. Več o tem prihodnjič.

Besedilo in foto: **Tatjana Šalej Faletič**

Vir:

- **KOMAC, Fabiola.** (2010). Naravoslovna učna pot. [Online]. ATC Kanin, Bovec. [Citirano 22. oktober 2010; 9:43]. Dostopno na spletnem naslovu: http://www.boveckanin.si/index.php?option=com_content&task=view&id=110&Itemid=123

Ime poti: Naravoslovna učna pot Prestreljeniški podi – Kanin. **Idejna zasnova in vsebine:** Dr. **Jurij Kunaver** s sodelavci. **Opis poti:** Apnenčasto Kaninsko pogorje je zaradi smučišč in kraških pojavov eno izmed najbolj zanimivih območij Zgornjega Posočja. Za Kaninsko pogorje so značilne obsežne visokogorske kraške planote, polne površinskih kraških in ledeniških pojavov. Največja planota so Kaninski podi, kjer je na informacijskih tablah naravoslovne poti predstavljena geografija visokogorskega krasa.

Dostop na Prestreljeniške pode je iz Bovca, in sicer z gondolsko žičnico Kanin. **Začetek poti:** Zgornja postaja krožne kabinske žičnice Kanin – 2.200 m. n. v. **Dolžina poti:** 650 m. **Število vsebinskih točk:** 7. **Čas, potreben za ogled:** 1 ura. **Vsebinske informacijske tabele:** **1** – Kaninsko pogorje, Prestreljeniški podi in gore okrog njih, udornice; **2** – Kaninsko pogorje, pašništvo, planinstvo in smučanje; **3** – Kamnine Kaninskega pogorja; **4a** – Površinski in podzemeljski pojavi Kaninskega pogorja; **4** – Ledeniško preoblikovanje kaninskega površja; **5** – Flora Prestreljeniških podov in Kaninskega pogorja; **6** – Živalski svet Kaninskega pogorja